

မြန်မာနိုင်ငံပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ စာတမ်းများ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒေသအစိုးရများ နှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ

ဂျရတ် ဘစ်ဆင်ဂျာ နှင့် လင်းမောင်မောင်

ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၁၄
ဆွေးနွေးချက် စာတမ်းအမှတ် - ၂

The Asia Foundation
Improving Lives, Expanding Opportunities

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒေသအစိုးရများနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ

ဂျရတ် ဘစ်ဆင်ဂျာ နှင့် လင်းမောင်မောင်

ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၀၁၄

မြန်မာနိုင်ငံ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးချက်စာတမ်းများ သည် မြန်မာ့ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေး အရင်းအမြစ်အဖွဲ့အစည်း၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအဖွဲ့ (MDRI-CESD) နှင့် အာရှဖောင်ဒေးရှင်း (The Asia Foundation) တို့အကြား သုတေသန ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ကြိုးပမ်းချက် တစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ဤ ဆွေးနွေးချက်စာတမ်းများသည် နိုင်ငံအဆင့်နှင့် ဒေသန္တရအဆင့်ရှိ မူဝါဒ ချမှတ်သူများ၊ အရပ်ဘက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ စီးပွားရေး နယ်ပယ်၊ ဖွံ့ဖြိုးရေး မိတ်ဖက် အဖွဲ့အစည်းများနှင့်တကွ အခြားသော စိတ်ပါဝင်စားကြသည့် သက်ဆိုင်သူများအားလုံးအား မူဝါဒနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ဖြစ်စဉ်များအပေါ် တိုက်ရိုက် အသိပေးသည့် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များအား အချိန်မီ သုတေသနပြု တင်ပြနိုင်ရန်ရည်ရွယ်သည်။ ဤစာတမ်းများအတွက် ပြုလုပ်သည့် သုတေသနများတွင် အစိုးရ၊ နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်၊ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ရပ်ရွာလူမှု အသိုက်အဝန်းများထဲမှ အမြင်များကို ထည့်သွင်းလေ့လာထားပြီး ဆီလျော်မှုအရှိနိုင်ဆုံးမူဝါဒ ဆန်းစစ်လေ့လာချက် နှင့် နိုင်ငံတကာမှ အတွေ့အကြုံများကိုလည်း တင်ပြထားပါသည်။ (MDRI-CESD) နှင့် အာရှဖောင်ဒေးရှင်းတို့ အနေဖြင့် ထုတ်ဝေခဲ့ပြီး ဖြစ်သော၊ ဆောင်ရွက်ဆဲဖြစ်သော၊ ရှေ့တွင် ဆောင်ရွက်မည်ဖြစ်သော သုတေသနများအပေါ် ပါဝင်အကြံပြု ဆွေးနွေးမှုများကို ကြိုဆိုပါသည်။

မြန်မာ့ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အရင်းအမြစ်အဖွဲ့အစည်း၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအဖွဲ့ (MDRI-CESD) သည် လွတ်လပ်သည့် သုတေသန အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုဖြစ်ပြီး၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးနှင့် လူမှု အသွင်ကူးပြောင်းရေး အတွက် ကြိုးစားလုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု၊ ဆင်ရဲမှု လျော့ချရေး၊ ရေရှည်တည်တံ့သည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး နှင့် ကောင်းမွန်သော အုပ်ချုပ်ရေး ကိစ္စရပ်များအပေါ် ပူးပေါင်းပါဝင်သည့် သုတေသနပြုမှုများ လုပ်ဆောင်နေပါသည်။ ထို့အပြင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဖြစ်စဉ် အဓိကပါဝင်လျက်ရှိကြသည့် အင်စတီကျူးရှင်းများ၊ အဖွဲ့အစည်းများကို သင်တန်းနှင့် ပညာရပ်များ ပံ့ပိုးပေးခြင်းကိုလည်း ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။

အာရှဖောင်ဒေးရှင်း (The Asia Foundation) သည် ပြောင်းလဲ ဖွံ့ဖြိုးလာသော အာရှဒေသအတွင်း ပိုမိုတိုးတက်သည့် ဘဝများ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကြိုးစားဆောင်ရွက်နေသည့် အကျိုးအမြတ်အတွက်မဟုတ်သော နိုင်ငံတကာ ဖွံ့ဖြိုးရေးအဖွဲ့အစည်း တစ်ခုဖြစ်သည်။ အာရှဒေသ၌ ဆယ်စုနှစ် ခြောက်ခုတိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် အတွေ့အကြုံ၊ နက်ရှိုင်းသည့် ဒေသဆိုင်ရာ နားလည် ကျွမ်းကျင်မှုတို့ဖြင့်၊ အာရှနိုင်ငံ ၁၈ နိုင်ငံတွင် ရုံးခွဲများဖွင့်လှစ်၍ အာရှဒေသအပေါ် သက်ရောက်လျက်ရှိသည့် ၂၁ ရာစု၏ အရေးကြီးလှသော ကိစ္စရပ်များဖြစ်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဥပဒေ၊ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၊ အမျိုးသမီးများ စွမ်းအားဖြည့်ဆည်းမှု၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် နှင့် ဒေသတွင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး တို့အပေါ် အစီအစဉ်များချမှတ်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။

No. 27, Pyay Road,
6(1/2) mile, Hlaing Township,
Yangon, Myanmar

The Asia Foundation

No. 21, Bo Yar Zar Street,
Ward 14, Kyauk Kone, Yankin Township,
Yangon, Myanmar

စကားဦး

မြန်မာ့ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အရင်းအမြစ်အဖွဲ့အစည်း၏ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအဖွဲ့ နှင့် အာရှဖောင်ဒေးရှင်းတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အဆင့် အုပ်ချုပ်မှု ဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးချက်စာတမ်းများမှ ဒုတိယမြောက်စာတမ်းကို တင်ပြဆွေးနွေးရသည်အတွက် များစွာဝမ်းမြောက်မိပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အပြောင်းအလဲသည် အရှိန်အဟုန်ဖြင့် ရှေ့သို့တိုးတက်ပြောင်းလဲနေသည်။ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရေးနှင့် ဒေသအုပ်ချုပ်ရေးတို့သည် နိုင်ငံ၏ ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် အရေးပါသလို၊ အစိုးရ၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ၌ လည်း ဦးစားပေး ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လွန်စွာအရေးကြီးသည်။ ယင်းအကြောင်းကြောင့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချခြင်းနှင့် ဒေသအစိုးရများနှင့်ပတ်သက်၍ အဓိကကျသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများအပေါ် အချိန်ကိုက် ဆန်းစစ်လေ့လာရန်နှင့် သုတေသနလုပ်ဆောင်ရန် အမှန်တကယ်လိုအပ်နေသည်။ မြန်မာ့ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အရင်းအမြစ်အဖွဲ့အစည်း၏ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအဖွဲ့ နှင့် အာရှဖောင်ဒေးရှင်းတို့သည် အတူအကွဲပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သည့် ဆွေးနွေးချက်စာတမ်းများစွာ ထွက်လာရန်ရှိပါသည်။ ၎င်းစာတမ်းများသည် ဒေသန္တရအစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ သုတေသနတွေ့ရှိချက်များကို ဗဟိုအဆင့်နှင့် ဒေသအဆင့်မှ ပေါ်လစီချမှတ်သူများ၊ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ စီးပွားရေး အသိုင်းအဝိုင်းများ၊ နှင့် အခြားသော စိတ်ပါဝင်စားသော သက်ဆိုင်သူများ အားလုံးအား ဆွေးနွေးတင်ပြ၍ ပေါ်လစီနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို တိုက်ရိုက်ထိတွေ့တင်ပြနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးတိုးတက်နှုန်းသည် ပြီးခဲ့သောနှစ် အနည်းငယ်အတွင်းကောင်းမွန်နေပြီး၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ငွေကြေး ရန်ပုံငွေအဖွဲ့က ၂၀၁၄ ခုနှစ်အတွက် ၇.၅% ရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းထားသည်။ လက်ရှိအနေအထားအား ဆက်လက်ထိန်းသိမ်း ထားနိုင်ရန်နှင့် ယခုထက်ပို၍ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာနိုင်စေရန် အတွက် နိုင်ငံစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ အများစုဖြစ်သော အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအား အလေးပေးဆောင်ရွက်ရန် လွန်စွာအရေးကြီးသည်။ နိုင်ငံ၏ ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းများကို ရှေ့ဆက်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို ထောက်ပံ့ပေးမည့် ဒေသန္တရ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို အားပေးမြှင့်တင်ရာတွင် နိုင်ငံ၏ အနာဂတ်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းများနှင့် တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ် များရှိ ဒေသန္တရ အစိုးရများ၏ ပံ့ပိုးကူညီဆောင်ရွက်ပေးမှုများသည် များစွာအရေးပါပြီး၊ ၎င်းတို့အပေါ်တွင် မူတည်နေသည်။

ယခုစာတမ်းကို Jared Bissinger နှင့် လင်းမောင်မောင်တို့မှ ဒေသန္တရအစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၏ စီးပွားရေးဆိုင်ရာအုပ်ချုပ်မှုတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ပုံနှင့် ၎င်းတို့အနေဖြင့် အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအပေါ် မည်သို့သက်ရောက်မှုရှိသည်ကို သုတေသနပြုတင်ပြထားပါသည်။ အများစုဖတ်ရှုနိုင်ရန် ရည်ရွယ်၍ စီးပွားရေးနှင့် သက်ဆိုင်သော သမိုင်းနောက်ခံ၊ ပေါ်လစီ အနေအထားနှင့် ကျယ်ပြန့်သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို ထည့်သွင်းရေးသားထားသည်။ ထို့အပြင် မွန်ပြည်နယ်နှင့် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးတို့၌ သွားရောက်ကောက်ခံခဲ့သော အချက်အလက်များကို အခြေခံ၍ ဒေသဆိုင်ရာအစိုးရများ၏ စီးပွားရေးအုပ်ချုပ်မှုပုံစံများနှင့် အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် စီးပွားရေးဝန်းကျင်အား စာရေးသူများမှ တင်ပြဆွေးနွေး၍ ဆန်းစစ်သွားမည်ဖြစ်သည်။ စာရေးသူများမှ အဓိကကျသည်ဟု ယူဆသော ပေါ်လစီပိုင်းဆိုင်ရာ အကြံပြု ဆွေးနွေးချက်များဖြင့် နိဂုံးချုပ်ထားသည်။

ယခုစာတမ်းအား ရေးသားပြုစုရာတွင် ကုန်ကျစရိတ်များကို ဗြိတိသျှအစိုးရ၏ နိုင်ငံတကာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဌာန (DFID) မှ ပံ့ပိုးပေးထားပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် ဖော်ပြထားသော သုံးသပ်ချက်များသည် စာရေးသူများ၏ အမြင်များသာဖြစ်ပြီး၊ ဗြိတိသျှနိုင်ငံတကာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဌာန၊ မြန်မာ့ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အရင်းအမြစ်အဖွဲ့အစည်း၏ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးအဖွဲ့ နှင့် အာရှဖောင်ဒေးရှင်းတို့၏ အမြင်များမဟုတ်ပါ။

ဒေါက်တာ ဇော်ဦး

ဒေါက်တာ ကင်မ်နင်ချ်

အမျှဆောင်ဒါရိုက်တာ

မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာကိုယ်စားလှယ်

MDRI-CESD

The Asia Foundation

မာတိကာ

အတိုကောက်ဝေါဟာရများ	i
အစီရင်ခံစာ အနှစ်ချုပ်	iii
အဓိကကျသော အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ	vi
အခန်း (၁)၊ နိဒါန်း	1
သုတေသနလုပ်ဆောင်ပုံနည်းစနစ်	2
အခန်း (၂)၊ ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်	3
သမိုင်းနောက်ခံ အခင်းအကျင်း	3
အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ	5
အခန်း (၃)၊ အစိုးရဖွဲ့စည်းသည့်ပုံစံနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာခွဲဝေပုံ	9
ဗဟိုအစိုးရနှင့် ၎င်း၏ အထက်အောက်ဖွဲ့စည်းထားသည့်အစိုးရပုံစံ	9
တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ	11
စည်ပင်သာယာအဖွဲ့ရုံးများ	12
ဗဟိုအစိုးရနှင့် တိုင်းဒေသကြီးပြည်နယ်အစိုးရတို့အကြားထိတွေ့ဆက်ဆံပုံ	13
အခန်း (၄)၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ နှင့် ဒေသအစိုးရများကြား ထိတွေ့ဆက်ဆံမှု ပကတိ အခြေအနေ	15
လုပ်ငန်းလိုင်စင်များ	15
ဆောက်လုပ်ရေးပါမစ်များ	19
ကြည်ရှုစစ်ဆေးခြင်းများ	19
အခွန်အခများ	20
ငွေရေးကြေးရေး	23
အခြေခံအဆောက်အအုံများနှင့် အခြေခံပန်ဆောင်မှုများ	24
ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်း - အစိုးရ ထိတွေ့ဆက်ဆံရေး	25
အခန်း (၅)၊ အဓိကကျသော တွေ့ရှိချက်များ	27
အခန်း (၆)၊ အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ	29
အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်း	29
လိုင်စင်၊ ထောက်ခံစာနှင့် ပါမစ်များ	29
အခွန်ကောက်ခံခြင်း	31
ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းနှင့် အစိုးရကြား ဆက်ဆံရေး	32
သတင်းအချက်အလက်ရရှိနိုင်မှု	32
အခန်း (၆)၊ နောက်ဆက်တွဲ (၁)၊ ပြည်ထောင်စု သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အရ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဥပဒေပြုစာရင်း (ဇယား ၂)	33
နောက်ဆက်တွဲ (၁)၊ ပြည်ထောင်စု သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အရ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဥပဒေပြုစာရင်း (ဇယား ၂)	35

အတိုကောက် ဝေါဟာရများ

ဒိုင်ကာ - ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် ကုမ္ပဏီများ ညွှန်ကြားမှု ဦးစီးဌာန

စက်မှုကြီးကြပ် - စက်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် စစ်ဆေးရေးဦးစီးဌာန

ထွေအုပ် - အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန

ဂျီဒီပီ - စုစုပေါင်းပြည်တွင်းထုတ်ကုန်

အခွန်ဦးစီး - ပြည်တွင်းအခွန်ဦးစီးဌာန

စီမံစီးပွား - အမျိုးသားစီမံကိန်းနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဝန်ကြီးဌာန

နဂတ - နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့

နအဖ - နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ

အစီရင်ခံစာ အနှစ်ချုပ်

ပုဂ္ဂလိကစီးပွားရေးကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးသည် နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ဆောင်ရာတွင် အရေးပါသလို မကြာသေးမှီက လုပ်ဆောင်ခဲ့သော မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ၏ အဓိကကျသော ဦးတည်ချက်လည်းဖြစ်ပါသည်။ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ဗဟိုကူညီသည့်အနေဖြင့် မြန်မာအစိုးရ သည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအပေါ်တွင် ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်မှု အတော်များများကို ဖယ်ရှားပေးခဲ့သည်။ စီးပွားရေး၌ လက်ဝါးကြီးအုပ်ချုပ်ကိုင်မှုများ ရှိနေသည့်အခြေအနေကိုလည်း အတန်အသင့် ပယ်ဖျက်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။ အခွန်အခတစ်ချို့ကို လျော့ချပေးခဲ့သည်။ ပို့ကုန် သွင်းကုန် လုပ်ငန်းများအပေါ် ထားရှိသော အနှောင့်အယှက်များကို ဖြေလျော့ပေးခဲ့သည်။ တပြိုင်နက်တည်းမှာပင် မြန်မာနိုင်ငံအပေါ်ထားရှိခဲ့သော အနှောင့်အယှက်ခံရမှုစီးပွားရေး ပိတ်ဆို့မှုများမှာ ဖယ်ရှားခဲ့ပြီးဖြစ်၍ မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် နိုင်ငံတကာ၏ စိတ်ဝင်စားမှု မြင့်တက်လာသည်။ ယင်းအကြောင်းများကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ဈေးကွက်သစ်များ ပွင့်လန်းလာသလို၊ စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများလည်း ပေါ်ပေါက်လာသည်။ အပြောင်းအလဲများနှင့် အခွင့်အလမ်းများကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် အထူးအာရုံစိုက်ခြင်း ခံလာရသလို၊ တဖက်မှာလည်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် လည်ပတ်လုပ်ကိုင်နေကြသော ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပမှလုပ်ငန်းများအနေဖြင့် အခက်အခဲများစွာ ရင်ဆိုင်နေရဆဲ ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတိုးတက်မှုအတွက် အထူးအရေးကြီးလှသော နေရာတွင် ရှိနေသော်လည်း အသေးစား၊ အလတ်စား လုပ်ငန်းများ ရပ်တည်နေရသော စီးပွားရေး အခြေအနေများ အပေါ်တွင် အာရုံစိုက်မှုနည်းနေသေးကြောင်းကို တွေ့ရှိရသည်။ နိုင်ငံတော် သမ္မတရုံး၏ အစီရင်ခံစာအရ မြန်မာနိုင်ငံရှိလုပ်ငန်းအများစုသည် အသေးစားနှင့် အလတ်စားလုပ်ငန်းများသာ ဖြစ်ပြီး လုပ်ငန်းစုစုပေါင်း၏ ၉၉.၄% ထိအကြီးဝင်သည်။^၁ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စုစုပေါင်း ပြည်တွင်း ကုန်ထုတ်တန်ဖိုးတွင် အသေးစားနှင့် အလတ်စားလုပ်ငန်းများ၏ ထည့်ဝင်မှုပမာဏသည် မများသော်လည်း၊ ယေဘုယျအားဖြင့် မြန်မာစီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အတွက် အသေးစားနှင့် အလတ်စားလုပ်ငန်းများ၏ အောင်မြင်ရေးသည် ဒဂါးပြား၏ ခေါင်းနှင့်ပန်းလို ခွဲခြားမရနိုင်ပါ။ အသေးစား၊ အလတ်စားလုပ်ငန်းများသည် အစိုးရနှင့် ပတ်သက်ဆက်ဆံရသည်အခါ ဒေသန္တရအစိုးရများနှင့်သာ အများဆုံးဖြစ်သည်။ ယခုစာတမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ သာမန်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် အစိုးရတို့ကြား နေ့တိုင်း မည်သို့မည်ပုံ ထိတွေ့ဆက်ဆံရသည်ကို မိတ်ဆက်အနေဖြင့် တင်ပြသွားမည်ဖြစ်သည်။

လုပ်ငန်းများနှင့် အစိုးရကြားထိတွေ့ဆက်ဆံမှုသည် အများအားဖြင့် ဒေသန္တရအဆင့် အစိုးရများနှင့်သာ ဖြစ်သော်လည်း ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအပေါ် ကြီးကြပ်ချုပ်ကိုင်နိုင်သည့် အာဏာများစွာရှိပါသည်။ ၎င်းအာဏာများကို တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်၊ ခရိုင်နှင့် မြို့နယ်များတွင်ရှိသော ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနများ၏ ဦးစီးရုံးများ၊ ရုံးခွဲများမှတစ်ဆင့် ကျင့်သုံးသည်။ ထိုရုံးခွဲများသည် မြန်မာနိုင်ငံတဝန်းတွင် တည်ရှိပြီး စက်မှုဝန်ကြီးဌာနအောက်ရှိ စက်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် စစ်ဆေးရေးဦးစီးဌာန (စက်မှုကြီးကြပ်) မှ စက်မှုလုပ်ငန်းများကို စစ်ဆေးခြင်း မှစ၍ ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာနအောက်ရှိ ပြည်တွင်းအခွန်ဦးစီးမှ အခွန်ကောက်သည်အထိ အကျုံးဝင်သည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန (ထွေအုပ်) နှင့်လည်း မြို့နယ်အဆင့် စီးပွားရေးကိစ္စရပ်များနှင့် ပတ်သက်၍ ထိတွေ့ဆက်ဆံရသေးသည်။

တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများသည် အသေးစား၊ အလတ်စားလုပ်ငန်းများနှင့် တိုက်ရိုက်ထိတွေ့ဆက်ဆံမှု မရှိသလောက် ရှားသည်။ အကယ်၍ တိုက်ရိုက်ထိတွေ့ဆက်ဆံစရာရှိခဲ့သော် များသောအားဖြင့် ခွင့်ပြုအမိန့်ထုတ်ပေးခြင်းသာဖြစ်ပြီး၊ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းကြီးများနှင့်သာ ပတ်သက်မှုများသည်။ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများသည် စည်ပင်သာယာမှုတစ်ဆင့် ထိတွေ့ကြသည်။ ၂၀၀၈ခုနှစ် ဇွဲစည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ လက်ရှိအစိုးရလက်ထက်တွင် စည်ပင်သာယာလုပ်ငန်းများသည် တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ တိုက်ရိုက်အုပ်ချုပ်မှုအောက်သို့ ရောက်ရှိလာသည်။ မြို့ပေါ်ရှိ အငယ်စားနှင့်အသေးစား စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအနေဖြင့် မြို့နယ်စည်ပင်သာယာသည်သာ အများဆုံးထိတွေ့ဆက်ဆံရသော အစိုးရအဖွဲ့အစည်း ဖြစ်သည်။ စည်ပင်သာယာမှုအဖွဲ့များသည် လုပ်ငန်းလိုင်စင်ထုတ်ပေးခြင်း၊ အဆောက်အအုံ ဆောက်လုပ်ခွင့်ချပေးခြင်း၊ အိမ်ခွန်များ

^၁ နေပြည်တော်မှလာသော သတင်းများ (၂၀၁၃)။

ကောက်ခံခြင်း၊ ရေပေးပေးခြင်း၊ ရေဆိုးများရှင်းလင်းခြင်း၊ အမှိုက်များသိမ်းခြင်း၊ မြို့ပေါ်ရှိလမ်းများထိန်းသိမ်းပြုပြင်ခြင်း နှင့် လမ်းမီးပေးခြင်း စသည်ပန်ဆောင်မှုများပေးသည်။ စည်ပင်သာယာအဖွဲ့များသည် အခွန်အခများကောက်ခံခြင်းဖြင့် ဘတ်ဂျက်ကို မိမိဘာသာရှာဖွေပြီး၊ ပန်ဆောင်မှုများကိုလည်း ဒု-ဦးစီးမှူးအဆင့်ထိ မိမိဘာသာ ရွေးချယ်ခန့်အပ်နိုင်သည်။ စည်ပင်သာယာ အဖွဲ့များသည် နဂါး-နအဖ ခေတ်များနှင့်မတူသော အထင်ရှားဆုံးနှင့် အသိသာဆုံးသော အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု ဖြစ်ပြီး၊ ခေတ်သစ် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု ဖြေလျှော့ရေးတွင် အကောင်းမွန်ဆုံး ဥပမာတစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။

မကြာသေးခင်နှစ်များမှစ၍ အစိုးရဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံတွင် အပြောင်းအလဲများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ သို့တိုင်အောင် စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများနှင့် ဆက်ဆံလုပ်ကိုင်ကြသည့် ဒေသဆိုင်ရာရုံးခွဲများအပေါ် ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်အစိုးရ များသည် ဒွေးရောယှက်တင်၊ အတူတကွ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နေကြသည်။ တာဝန်ဝတ္တရားခွဲဝေမှု မရှင်းလင်းသောကြောင့် ထိုရုံးခွဲများသည် မည်သည့်အစိုးရက (ဗဟိုနှင့် တိုင်းဒေသ/ပြည်နယ်အစိုးရက) ဩဇာအာဏာရှိသည်မှာ မသိမကွဲဖြစ်နေသည်။ အစိုးရတစ်ရပ်၏ တာဝန်နှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို တခါတရံ ကျန်သည်အစိုးရမှ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နေတတ်သည်။ ဥပမာပြောရလျှင် ထွေအုပ်(အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများ) သည် မြေခွန်နှင့် မော်တော်ယာဉ်ခွန်များကို တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ် အစိုးရကိုယ်စား ကောက်ခံ နေသည်။ အစိုးရအစိတ်အပိုင်းများသည် သူ့တာဝန်သူယူရန်၊ သူ့လုပ်ငန်းသူဆောင်ရွက်ရန် လျာထားသော်လည်း ဒေသန္တရ ကိစ္စရပ်များတွင် အစိုးရ၏အလွှာအသီးသီးတို့သည် နေရာတိုင်းတွင် ပါဝင်ပတ်သက်နေတတ်သည်။ ယင်းသို့ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ များသည် အစိုးရအစိတ်အပိုင်း၊ အဆင့်ဆင့်များအကြား ဒွေးရောယှက်တင်ဖြစ်နေသောကြောင့် လုပ်ငန်းများအနေဖြင့် စီးပွားရေး လုပ်ငန်းရာတွင် မလိုလားအပ်သော အဟန့်အတားများ၊ နှောင့်နှေးကြန့်ကြာမှုများကို ကြုံတွေ့နေရသည်။

စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် အစိုးရ၏ပန်ဆောင်မှုများ ရရှိရန်နှင့် ခွင့်ပြုချက်များရရှိရန် ပတ်သက်ဆက်ဆံကြရသည်။ ၎င်းတို့အထဲမှ ဤစာတမ်းတွင် စိစစ်မည့် အရေးကြီးသည့်ကိစ္စများမှာ လုပ်ငန်းလိုင်စင်နှင့် တခြားလိုင်စင်များ၊ ဆောက်လုပ်ရေးပါမစ်၊ လုပ်ငန်းနှင့် စက်ယန္တရားတို့အား စစ်ဆေးခြင်း၊ အခွန်ကောက်ခံခြင်း၊ ငွေရေးကြေးရေး (ဘဏ္ဍာရေးရာများ)၊ အခြေခံအဆောက်အအုံများ (ဥပမာ လမ်း၊ ထရန်ဖော်မာ စသည်)၊ နှင့် အခြေခံသုံးစွဲစရာများ (ဥပမာ ရေ၊ မီး) စသည်တို့ပါဝင်သည်။ လုပ်ငန်းအရွယ်အစား၊ လုပ်ငန်းအမျိုးအစားနှင့် လုပ်ငန်းရှင်များ၏ အဆက်အသွယ်အနေအထား ပေါ်မူတည်၍ လုပ်ငန်းများနှင့် အစိုးရ ဆက်ဆံရသည့် အနေအထား ကွာပြားသည်။ သို့သော် ဒေသတစ်ခုနှင့် တစ်ခုအကြား ထူးထူးခြားခြား ကွာခြားမှုရှိသည်ကိုတော့ မတွေ့ရှိရပေ။

လုပ်ငန်းများနှင့် အစိုးရအကြား အထိတွေ့အများဆုံး ဆက်ဆံရေးများထဲမှ တစ်ခုသည် လိုင်စင်လျှောက်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ လုပ်ငန်းလိုင်စင်များကို အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်း များစွာမှ ထုတ်ပေးလေ့ရှိကြသည်။ ကုမ္ပဏီလိုင်စင်များကို အမျိုးသားစီမံကိန်းနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဝန်ကြီးဌာန (စီမံစီးပွား) မှ ထုတ်ပေးသည်။ ဟိုတယ်နှင့်ခရီးသွားလာရေးမှစ၍ သတ္တုတူးဖော်ရေးအထိ ကဏ္ဍအသီးသီးတွင်လုပ်ပတ်နေသော လုပ်ငန်းများကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရရုံးစိုက်ရာ နေပြည်တော်ရှိ သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနများမှ လုပ်ငန်းလိုင်စင်ထုတ်ပေးသည်။ ဆိုင်ငယ်များနှင့် စားသောက်ဆိုင်များကိုမူ စည်ပင်သာယာအဖွဲ့ရုံးများမှ လိုင်စင်ထုတ်ပေးသည်။ လိုင်စင်တစ်ခု လျှောက်ထားရာတွင် အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများစွာ ပါဝင်ပတ်သက်နေတတ်သောကြောင့် လုပ်ငန်းလိုင်စင်ပေါ်မူတည်၍ အချိန်နှင့် (ငွေကြေး)ကုန်ကျစားရိတ်များ သိသိသာသာ ခြားနားကြသည်။ လုပ်ငန်းများ၏ ပြောပြချက်အရ လိုင်စင်တစ်ခုသည် တစ်ရက်အတွင်းရနိုင်သလို ၅နှစ်အထိလည်း ကြာသွားနိုင်သည်။ ကုန်ကျစားရိတ်သည် အနည်းဆုံး ၃၀၀၀၀ ကျပ် ဖြစ်နိုင်သလို၊ လုပ်ငန်းရှင်တစ်ဦး၏ အဆိုအရ ကျသင့်သလောက် ပေးရန်စိတ်ပိုင်းဖြတ်ထား သည့်တိုင်အောင် လိုင်စင်သည် မည်သည့်နေရာတွင် ကြန့်ကြာနေမှန်းမသိ ဖြစ်နေတတ်သည်။ လုပ်ငန်းအများစု၏ အတွေ့အကြုံအရ ပြည်ထောင်စုအဆင့်၌ လုပ်ငန်းလိုင်စင်လျှောက်ထားခြင်းသည် အခက်ခဲဆုံးဖြစ်သည်။ တဖက်တွင် စည်ပင်သာယာသည့် လုပ်ငန်းလိုင်စင်လျှောက်ထားခြင်းသည် အငယ်စားနှင့် အသေးစား လုပ်ငန်းများအတွက် ထိုက်သင့်သလောက် လွယ်ကူနေ တတ်သည်။

အခွန်ကောက်ခံမှုသည်လည်း လိုင်စင်လျှောက်ထားမှုကဲ့သို့ အစိုးရနှင့် လုပ်ငန်းများအကြား ထိတွေ့ဆက်ဆံရသည့် နောက်ထပ်အရေးပါသော ကိစ္စတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခွန်ကောက်ခံမှုစနစ်သည် မရှင်းမလင်းနှင့် ရှုပ်ထွေးနေပြီး အခွန်ထမ်းဆောင်ရာတွင် မည်မျှကျသင့်နိုင်သည်ကို ခန့်မှန်းရန်ခက်သည်။ အခွန်အခများစွာကောက်ခံရာတွင် ကုန်သွယ်ခွန်၊

ဝင်ငွေခွန်၊ အဆောက်အဦခွန် မှသည် ရေဆိုးနှင့် အမှိုက်ခွန်များ အထိ ရှိနေသည်။ ထိုအခွန်အခများထဲမှ ကုန်သွယ်ခွန်နှင့် အမြတ်ခွန်များသည် လုပ်ငန်းများအတွက် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး အပိုဆုံးဟု အများသဘောတူလက်ခံကြသည်။ လုပ်ငန်းရှင်များ၏ အဆိုအရ ၎င်းအခွန်များသည် သတ်မှတ်ထားသော အခွန်နှုန်းထားများအတိုင်း ကောက်ခံနေခြင်းမရှိပဲ နားလည်မှုရယူခြင်း၊ အခွန်ဆောင်ရမည့်ပမာဏကို လက်သိပ်ထိုး ညှိနှိုင်းခြင်းဖြင့်သာ အခွန်ကိစ္စကို ပြီးမြောက်အောင်ဆောင်ရွက်ကြရသည်။ လုပ်ငန်းတော်တော်များများသည် အခွန်ပေးဆောင်ရာတွင် လာဘ်ပေး၍ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရုံမှတစ်ပါး အခွန်ကိစ္စကို ကျေလည် အောင်မဆောင်ရွက်နိုင်ဟု ထွက်ဆိုကြသည်။ သို့အတွက်ကြောင့် ဆင်တူသော လုပ်ငန်းများအကြား၌ပင် အခွန်ပေးဆောင်ရသည့် ပမာဏ ကွဲပြားနေတတ်သည်။ ထို့အပြင် ပေးဆောင်ရသော အခွန်ပမာဏသည် လုပ်ငန်းများ၏ စီးပွားရေးအခြေအနေ ကောင်းမကောင်း၊ အကျိုးအမြတ်မည်မျှ ရှိမရှိတို့ကို ထင်ဟပ်နိုင်စွမ်းမရှိပေ။

အစိုးရနှင့်လုပ်ငန်းများအကြား နောက်ထပ်အရေးကြီးသော ဆက်ဆံရေးသည် လုပ်ငန်းများ (အထူးသဖြင့်စက်မှုလုပ်ငန်းများ) အား လာရောက်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် ဆောက်လုပ်ရေးပါမစ်လျှောက်ထားခြင်းများဖြစ်ပြီး လုပ်ငန်းရှင်များက (လုပ်ငန်းလိုင်စင်နှင့် အခွန်ကိစ္စတို့နှင့်ယှဉ်ရင်) အတားအဆီး အခက်အခဲ သိပ်မရှိဟု ဆိုကြသည်။ လုပ်ငန်းအများစုသည် တစ်ချိန်ချိန်၌ လာရောက်စစ်ဆေးမှုနှင့် ကြုံတွေ့ရလေ့ရှိသော်လည်း စစ်ဆေးချိန်နှင့် ကုန်ကျစရိတ်မှာ မပြောပလောက်ဟုဆိုသည်။ တချို့ လုပ်ငန်းရှင်များ၏ အပြောအရ လာရောက်စစ်ဆေးမှုများသည် တာဝန်ဝတ္တရားအရ အပေါ်ယံစစ်ဆေးခြင်းမျှသာဖြစ်သည်။ ဆောက်လုပ်ရေး ပါမစ်ရရန်အတွက်လည်း စောင့်ရသည့်အချိန်နှင့် ငွေကြေးကုန်ကျစရိတ်သည် ပြဿနာသိပ်မရှိဟု လုပ်ငန်းများက မှတ်ချက်ပြုကြသည်။

လုပ်ငန်းအများစု အနေဖြင့် လိုင်စင်ကိစ္စ၊ ပါမစ်ကိစ္စ၊ အခွန်ကိစ္စ နှင့် လာရောက်စစ်ဆေးသည့်ကိစ္စ တို့ကိုလုပ်ဆောင်ရာတွင် မကြာသေးခင်နှစ်များမှစ၍ အနည်းအကျဉ်းသာ တိုးတက်ပြောင်းလဲလာသည်ဟု ဆိုသော်လည်း၊ အစိုးရများနှင့် ထိတွေ့ ဆက်ဆံရာတွင် လွယ်ကူအဆင်ပြေလာပြီး၊ အစိုးရဘက်မှ တုံ့ပြန်မှုများလည်း မြန်ဆန်လာသည်ဟု လုပ်ငန်းရှင်များက တညီတညွတ်တည်း အသိအမှတ်ပြု လက်ခံကြသည်။ လုပ်ငန်းရှင်တချို့၏ အဆိုအရ အစိုးရသည် အရင်ကထက် ပွင့်လင်းလာပြီး အစိုးရအရာရှိများ၊ ဝန်ထမ်းများနှင့် တွေ့ဆုံရန်လည်း ပိုမိုလွယ်ကူလာသည်။ အသစ်ဖွဲ့စည်းထားသော ကော်မတီများစွာတို့ မှတဆင့် အစိုးရ၏ ဝန်ဆောင်မှုများ ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အခြေခံအဆောက်အအုံများကိုလည်းကောင်း ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် မြှင့်တင်ပေးရန် လုပ်ငန်းများအနေဖြင့် တိုက်တွန်းလာနိုင်သည်။ များသောအားဖြင့် ထိုသို့တိုက်တွန်းသည့် တောင်းခံသည့် ကိစ္စရပ်များကို တိုင်းဒေသကြီး (သို့) ပြည်နယ် အစိုးရရုံးချုပ်မှ ခွင့်ပြုနိုင်ပြီး နေပြည်တော်ရှိ ပြည်ထောင်စု အစိုးရမှ အတည်ပြုမှု ရယူရန်မလိုတော့ပေ။

ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချပြီး တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များအစိုးရများသို့ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာတစ်ချို့ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း နှင့်ပတ်သက်၍ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအကြား မတူညီသော တုံ့ပြန်မှုမျိုးစုံ တွေ့ရသည်။ အလတ်စားနှင့် အကြီးစားလုပ်ငန်းများ၏ အဆိုအရ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ပိုမိုရရှိလာခြင်းသည် (အထူးသဖြင့် တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အသီးသီးမှ ဝန်ကြီးများနှင့် ဝန်ကြီးချုပ်များနှင့် ပေါ်ပေါက်လာခြင်း) သည် အာဏာပိုင်များ ပိုများလာသောကြောင့် လာဘ်ထိုးရသည့် အစိုးရတာဝန်ရှိသူများ ပိုတိုးလာသည်အတွက် ငွေကုန်ကြေးကျ ပိုများလာသည် ဟုသိရသည်။² သို့သော်လည်း တဖက်တွင် တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့ ပေါ်ပေါက်လာ၍ အသေးစားနှင့် အလတ်စားလုပ်ငန်းများအနေဖြင့် အရင်က မပေါက်ရောက်နိုင်သော အစိုးရအဆင့်များကို အသစ်ဖွဲ့စည်းထားသော ကော်မတီများမှ တဆင့် ပေါက်ရောက်လာနိုင် သည်ဟုဆိုသည်။ ခြုံငုံပြောရလျှင်တော့ စီးပွားရေးဝန်းကျင်သည် ယခင်ကထက် တိုးတက်ကောင်းမွန်လာသည်ဟု လူတွေ မေးမြန်းခြင်းအား ဖြေဆိုပေးခဲ့ကြသော လုပ်ငန်းရှင်များအားလုံးက အသိအမှတ်ပြုလက်ခံကြသည်။ သို့သော် ယခုကဲ့သို့ တိုးတက် ပြောင်းလဲလာခြင်းသည် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချခြင်းကြောင့်ဟု တိတိပပ မဆိုနိုင်ပေ။

² လူတွေ မေးမြန်းခြင်း ၀၀၁

စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ဒေသအစိုးရများအကြား ဆက်ဆံရေး တိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန် အဖွဲ့အစည်းမူဘောင်ဆိုင်ရာ ပြန်လည် တည်ဆောက်မှု (institutional reorientation) ကို အဓိက ၂ နေရာ၌ ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သည်။ ပထမ တစ်ခုမှာ လိုအပ်သည်ထက် ပိုနေသော ကြီးကြီးမားမား (လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ) ကိုဖြေလျှော့၍ ထင်သာမြင်သာရှိပြီး အဆင်ပြေချောမွေ့စေမည့် စီးပွားရေးဝန်းကျင်တစ်ရပ်ကို ဖန်တီးပေးရန် လိုသည်။ ဖော်ပြခဲ့သော စီးပွားရေးဝန်းကျင်တစ်ရပ် ဆိုလိုသည်မှာ အစိုးရက စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ (အထူးသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးတိုးတက်ရေးအတွက် အခြေခံကျသော အသေးစား၊ အလတ်စားလုပ်ငန်းများ) ကြီးပွားတိုးတက်စေရန်ဆိုပြီး ကြားဝင်လုပ်ဆောင်ခြင်းမျိုးမဟုတ်ပေ။ ဒုတိယ တစ်ခုမှာ ပထမတစ်ခုအောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် အားဖြည့်ပေးရန်ဖြစ်သည်။ ယင်းမှာ မြန်မာနိုင်ငံ (အစိုးရ)ဝန်ထမ်းများအား ကိုယ်ကျိုးရှာသည့် ဝန်ထမ်းများအဖြစ်မှ ပြည်သူတို့အတွက် တာဝန်ယူပြဌာန်းထားသည့်အတိုင်း ဝန်ဆောင်မှုများကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်စွမ်းသော (ပြည်သူ့)ဝန်ထမ်းများအဖြစ် ပြောင်းလဲပေးရမည်။ အစိုးရဝန်ထမ်းများ ကိုယ်ကျိုးရှာနေသည်ကို လိုင်စင်ထုတ်ပေးခြင်း နှင့် အခွန်စည်းကြပ်ခြင်းတို့တွင် အများဆုံး တွေ့ရလေ့ရှိသည်။ ကိုယ်ကျိုးရှာသည့် ကိစ္စများကို တဖြည်းဖြည်း ပြုပြင်ပြောင်းလဲယူရာတွင် ဝန်ထမ်းများ၏ ခံစားခွင့်၊ လစာများကို တိုးမြှင့်ပေးခြင်း၊ ကိုယ်ကျိုးရှာမှုများအပေါ် နှိပ်ကွပ်ခြင်း၊ ဒဏ်ကြေးများ တိုးမြှင့်ခြင်းတို့ဖြင့် ဆုပေးဒဏ်ပေးစနစ်ကို ထိထိရောက်ရောက် အသုံးပြုသင့်ပါသည်။ ကောင်းမွန်သော စီးပွားရေးဝန်းကျင်ကို ဖန်တီးပေးနိုင်မှသာ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ရကိုင်ရ အဆင်ပြေချောမွေ့လာမည်ဖြစ်သည်။ အကျိုးအားဖြင့် လုပ်ငန်းလည်ပတ်စရိတ်သက်သာလာပြီး လုပ်သားအင်အားနှင့် ကုန်ထုတ်အရင်းအမြစ်များကို နိုင်ငံစီးပွားရေး၌ အကျိုးရှိရှိ ခွဲဝေအသုံးပြုအောင် ဦးတည်ပေးရာလည်း ရောက်မည်ဖြစ်သည်။

အဓိကကျသော အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ

အဖွဲ့အစည်းလုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်း
အစိုးရအဆင့် အသီးသီး၏ အခန်းကဏ္ဍများ၊ တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့် ၎င်းတို့၏ စီးပွားရေးနှင့်ပတ်သက်သော လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ရှင်းလင်းအောင်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များမှ ဝန်ကြီးများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ သက်ရောက်နိုင်သည့် နယ်ပယ်များကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သတ်မှတ်ပြဌာန်းပေးခြင်း၊
အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အဆင့်များသို့ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ပို၍ပေးအပ်ခြင်း (ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချခြင်း)၊
အစိုးရပေါ်လစီနှင့် အကောင်အထည်ဖော်မှုများတွင် မှန်းဆရန်လွယ်ကူအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း (ဥပမာ ပေါ်လစီအပြောင်းအလဲများကို ကြိုတင်အသိပေးခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ထင်သာမြင်သာရှိခြင်း)၊
ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများနှင့် အစိုးရကြားဆက်ဆံရေး တိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန် ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းများအား စွမ်းဆောင်ရည် မြင့်မားလာအောင် တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အဆင့်၌ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊
လိုင်စင်၊ ထောက်ခံစာနှင့် ပါမစ်များ
လုပ်ငန်းလိုင်စင်လျှောက်ထားခြင်း၊ ဆောက်လုပ်ရေးပါမစ်ရယူခြင်းနှင့် မြေပိုင်ရှင်အလွှဲအပြောင်းပြုလုပ်ခြင်းတို့တွင် များပြားလှသော ထောက်ခံစာနှင့် ခွင့်ပြုချက်များကို လျော့ချပေးခြင်း၊
ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေးအပေါ်အခြေခံသည့် ခွင့်ပြုမှုမှသည် ပုံစံတကျရှိသော၊ ပွင့်လင်းမြင်သာသော၊ ဥပဒေအပေါ်အခြေခံသော ခွင့်ပြုချက်သို့ ဦးတည်ပေးခြင်း၊
မည်သည့်စီးပွားရေးကဏ္ဍမဆို လိုင်စင်ထုတ်ပေးသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအား တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ စည်ပင်သာယာဝန်ကြီးဌာနနှင့် (၎င်း၏အောက်ရှိ စည်ပင်သာယာအဖွဲ့ရုံးများသို့) လွှဲပြောင်းပေးခြင်း၊
အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဥပဒေကြမ်းမှ ပေးအပ်ထားသော အကျိုးခံစားခွင့်များကို ရရှိနိုင်ရန်အတွက် အသစ်တိုးလာသော မှတ်ပုံတင်လိုအပ်ချက်ကို ပယ်ဖျက်ရန်အလို့ငှာ အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဥပဒေကြမ်းကို ပြင်လည်ပြင်ဆင်ခြင်း၊

ကျေးလက်ဒေသရှိ အသေးစား၊ အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်သောလိုင်စင်များကို မွေးမြူရေး၊ ရေလုပ်ငန်းနှင့် ကျေးလက်ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေး ဝန်ကြီးဌာနမှ ချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချ၍ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ် စည်ပင်သာယာဝန်ကြီးဌာနသို့ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာပေးအပ်ခြင်း၊
လိုင်စင်ရယူသည့်အခါ မည်မျှကုန်ကျမည်ဆိုသည်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်းသိရှိနိုင်ရန်အတွက် လိုင်စင်နှုန်းထားများကို ထုတ်ပြန်ပြီး အများမြင်သာအောင် ဖော်ပြပေးခြင်း၊
ကဏ္ဍအသီးသီးမှ လုပ်ငန်းလိုင်စင်များအတွက် ကုန်ကျစရိတ်များကို ကဏ္ဍတစ်ခုနှင့် တစ်ခုအကြား သင့်တင့်မျှတအောင် ချိန်ဆ၍ အများသိအောင် ထုတ်ပြန်ပေးခြင်း၊
အခွန်ကောက်ခံခြင်း
အခွန်စနစ်တွင် တာဝန်ယူ တာဝန်ခံမှု အားကောင်းလာအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများသည် ၎င်းတို့၏ အခွန်ကောက်ခံနိုင်စွမ်းအား မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
အခွန်အရာရှိများအတွက် တံစိုးလက်ဆောင်ရရှိနိုင်သော အခွင့်အလမ်းများကို လျော့ချခြင်း၊
ကုန်သွယ်ခွန်ကို ပယ်ဖျက်၍ ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန်ဖြင့် အစားထိုးခြင်း၊
စည်ပင်သာယာအဖွဲ့များအနေဖြင့် ဝန်ဆောင်မှုများမပေးလျှင် အခွန်အခများ ကောက်ခံခွင့်မရှိအောင် တားမြစ်ပေးခြင်း၊
တိုက်တွန်းတောင်းဆိုချက်ကြောင့် လုပ်ငန်းများအနေဖြင့် အားနာ၍သော်လည်းကောင်း၊ မတတ်သာ၍သော်လည်းကောင်း ထည့်ဝင်ရသော အခွန်အခများ (ရန်ပုံငွေများ)ကို လျော့ချခြင်း၊
ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများနှင့် အစိုးရကြား ဆက်ဆံရေး
ကော်မတီများ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို ရှင်းလင်းအောင်လုပ်ဆောင်၍ အတည်ပြုပေးခြင်းကိစ္စများတွင် ကော်မတီများအကြား လုပ်ငန်းတာဝန်များ မထပ်အောင် ခွဲခြားပေးခြင်း၊
ကော်မတီများကို ယခုထက်ပို၍ ဒီမိုကရေစီဆန်ပြီး ကိုယ်စားပြုရွေးချယ်သော ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းခြင်း၊
သတင်းအချက်အလက်များရရှိနိုင်မှု
မှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ အခွန်စည်းကြပ်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော ပုံစံများ၊ စာရွက်စာတမ်းများကို အများပြည်သူ ဖတ်ရှုလေ့လာ အသုံးပြုနိုင်ရန်နှင့် အလွတ်သဘောရယူနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း။

အခန်း (၁)၊ နိဒါန်း

ပုဂ္ဂလိကစီးပွားရေးကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိဖြစ်ပေါ်နေသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ၏ အဓိကကျသော အစိတ်အပိုင်းဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက်လည်း အခြေခံကျသော အချက်ဖြစ်ပါသည်။ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအပေါ် ထားရှိသော အကန့်အသတ်များစွာကို ဖယ်ရှားပေးခဲ့သည်။ ၎င်းတို့ထဲတွင် အခွန်များကို လျော့ချပေးခြင်း၊ ပို့ကုန်သွင်းကုန်ကန့်သတ်ချက်များကို ဖြေလျော့ပေးခြင်း တို့ပါဝင်သည်။ အလားတူပင် မြန်မာနိုင်ငံအပေါ်ထားရှိခဲ့သော အနောက်နိုင်ငံများမှစီးပွားရေး ပိတ်ဆို့မှုများမှာ ပယ်ဖျက်ခဲ့ပြီးဖြစ်သဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် နိုင်ငံတကာ၏ စိတ်ဝင်စားမှု မြင့်တက်နေချိန်လည်းဖြစ်သည်။ ယင်းအပြောင်းအလဲများကို ပြည်တွင်းစီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များ အသိုင်းအဝိုင်းမှ ဝမ်းသာအားရ ကြိုဆိုကြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဝန်းကျင်အား ကောင်မွန်လာအောင် မြှင့်တင်ပေးရန်အတွက်လည်း အရေးကြီးသော ခြေလှမ်းများဖြစ်ပါသည်။

မကြာမှီဆောင်ရွက်ခဲ့သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းများသည် စီးပွားရေးဝန်းကျင်ကို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေခဲ့ပြီး လုပ်ငန်းတစ်ချို့အတွက် သိသာသော အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ရရှိစေခဲ့သည်။ သို့သော် ကျန်လုပ်ငန်းများအတွက်မူ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကြောင့် မည်သို့မျှ ထူးခြားလာမှုမရှိပါ။ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများသည် အောက်ခြေအဆင့်ထိ သက်ရောက်မှု မရှိသေးပေ။ ထို့ပြင် လုပ်ငန်းများရင်ဆိုင်နေရသော အခက်အခဲ၊ အတားအဆီးများကိုလည်း ဖြေရှင်းပေးနိုင်ခြင်းမရှိသေးပေ။ လုပ်ငန်းများ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရသော အခက်အခဲများထဲမှ အထင်ရှားဆုံးနှင့် (အစိုးရမှ) ထိထိရောက်ရောက် မကိုင်တွယ်ဖြစ်သေးသော ကိစ္စသည် လုပ်ငန်းများနှင့် အစိုးရကြား ဆက်ဆံရေးဖြစ်ပါသည်။ လုပ်ငန်းများ အောင်မြင် ပေါက်မြောက်လာခြင်း (သို့မဟုတ်) ကျဆုံးသွားခြင်း တို့သည် လုပ်ငန်းများနှင့် အစိုးရကြားဆက်ဆံရေးပေါ်တွင် များစွာ မူတည်နေသည့်အတွက် လုပ်ငန်းများနှင့်အစိုးရကြား ဆက်ဆံရေးအား နားလည်ထားရန် လိုအပ်ပြီး၊ တိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် လုပ်ဆောင်ရန်လည်း အရေးကြီးပါသည်။

ဤစာတမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိဖြစ်နေသော လုပ်ငန်းများနှင့်အစိုးရတို့ကြား ဆက်ဆံရေးအား ဆန်းစစ်လေ့လာသော သုတေသနစာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စုစုပေါင်းပြည်တွင်းထုတ်ကုန် (ဂျီဒီပီ)တွင် ထည့်ဝင်မှု နည်းသေးသော်လည်း နိုင်ငံတွင်းရှိ လုပ်ငန်းအရေအတွက် စုစုပေါင်း၏ ၉၉.၄% ထိအကြီးဝင်သော အသေးစားနှင့်အလတ်စား လုပ်ငန်းများအား အဓိကထားလေ့လာထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။^၁ အသေးစားနှင့် အလတ်စားလုပ်ငန်းများသည် အစိုးရနှင့် ဆက်ဆံရာတွင် မြို့နယ်၊ခရိုင်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး (သို့မဟုတ်) ပြည်နယ်များမှ အာဏာပိုင်များစသည့် အစိုးရအဆင့်များနှင့်သာ ဖြစ်တတ်ပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် လုပ်ငန်းလိုင်စင်များ၊ စစ်ဆေးခြင်းများ၊ အခွန်ရေးရာများ၊ အခြေခံအဆောက်အအုံများ စသည်တို့နှင့်ပတ်သက်၍ လုပ်ငန်းများနှင့် အစိုးရကြားဆက်ဆံရေးများကို လေ့လာဆန်းစစ်သွားမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် အစိုးရသစ် လက်ထက်တွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချခြင်း (တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများသို့ လုပ်ပိုင်ခွင့်များ ပိုမိုပေးအပ်ခြင်း)ကြောင့် လုပ်ငန်းများနှင့်အစိုးရကြား မည်သို့မည်ပုံ ဆက်ဆံရေးပြောင်းလဲလာသည်ကို လေ့လာ တင်ပြသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။ ယခုစာတမ်းသည် လုပ်ငန်းများနှင့်အစိုးရကြား ဆက်ဆံရေးအားလုံးကို ပြည်ပြည်စုံစုံ တင်ပြသွားနိုင်မည်တော့ မဟုတ်ပေ။ နေ့စဉ်နှင့်အမျှ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအနေဖြင့် အစိုးရနှင့်ဆက်ဆံရသည့် ပုံစံများနှင့် တွေ့ကြုံနေရသော အခက်အခဲများကို မိတ်ဆက်ပေးနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ဤစာတမ်းကို အပိုင်း ၅ ပိုင်းခွဲ၍ တင်ပြသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။ ပထမပိုင်းတွင် သုတေသနလုပ်ပုံနည်းစနစ်ကို အနည်းငယ် ရှင်းလင်းထားသည်။ ဒုတိယပိုင်းတွင် မကြာမှီကဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးမှ အထူးသဖြင့် အသေးစားနှင့်အလတ်စား လုပ်ငန်းများအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုများနှင့် လက်ရှိ မြန်မာစီးပွားရေး အခြေအနေကို ခြုံငုံသုံးသပ်တင်ပြထားသည်။ တတိယပိုင်းတွင် မြန်မာအစိုးရ၏ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံနှင့် အစိုးရဖွဲ့စည်းပုံတွင် မည်သည့်အဖွဲ့အစည်းက မည်သည့်ကိစ္စ

^၁ နေပြည်တော်သတင်း (၂၀၁၃)၊ နိုင်ငံတော်သမ္မတ ဦးသိန်းစိန်သည် သမ္မတအိမ်တော်၌ ပြုလုပ်သော အသေးစားနှင့် အလတ်စားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဗဟိုကော်မတီ အစည်းအဝေး၌ မိန့်ခွန်းပြောကြားချက်မှ၊ ဇန်နဝါရီလ ၁၄ ရက်၊ ၂၀၁၃၊ Organization for Economic Cooperate and Development ၏ Multi-Dimensional Review of Myanmar: Initial Assessment မှကောက်နုတ်သည်၊ စာမျက်နှာ ၁၀၄။

ဆောင်ရွက်သည်။ အစိုးရ၏မည်သည့်အစိတ်အပိုင်းသည် မည်သည့်ကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်ဆက်ဆံရသည် ဆိုသည်ကို တင်ပြထားသည်။ စတုတ္ထပိုင်းတွင် လုပ်ငန်းများနှင့်အစိုးရကြား၊ အထူးသဖြင့် အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကြား မည်သို့မည်ပုံ ဆက်ဆံသင့်သည်ကို ဆွေးနွေးထားပြီး လက်ရှိအနေအထားများကိုလည်း တင်ပြထားသည်။ နိဂုံးပိုင်းတွင် ဤသုတေသနလေ့လာမှုမှ အဓိကျသော တွေ့ရှိချက်များကို တင်ပြထားပြီး ဒေသအစိုးရနှင့် အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကြား တိုးတက်ကောင်းမွန်သော ဆက်ဆံရေးရရှိအောင် မည်သို့ ဆောင်ရွက်သင့်သည်ကို လွယ်လွယ်ကူကူ၊ အလျင်အမြန် လုပ်နိုင်သောအရာများနှင့် ရေရှည်အားဖြင့် သေချာခိုင်မာအောင် လုပ်ဆောင်ရမည့်အရာတို့နှင့် ထောက်ပြ၍ အကြံပြုဆွေးနွေး သွားမည်ဖြစ်ပါသည်။

သုတေသနလုပ်ဆောင်ပုံနည်းစနစ်

ယခုလေ့လာမှုသည် အချိန်တိုအတွင်း နည်းနည်းနှင့်ကြကြပိုင်းခဲ့ရသောကြောင့် မြန်မာပြည်တစ်ဝှမ်းရှိ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အားလုံးတို့အား ယခုထက်ပို၍ စနစ်ကျစွာ လေ့လာသုံးသပ်နိုင်ရန် မဖြစ်နိုင်ပါ။ သို့သော် ယခုစာတမ်းသည် မြို့နယ်အဆင့်၊ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်အဆင့်၊ နှင့် ပြည်ထောင်စုအဆင့် အစိုးရများ၏ စီးပွားရေးအုပ်ချုပ်မှုများကို ပထမအဆင့်အနေဖြင့် ကြည့်ရှုလေ့လာပြီး၊ လုပ်ငန်းများ (အထူးသဖြင့် အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ) နှင့် အစိုးရအဆင့်များအကြား ထိတွေ့ဆက်ဆံပုံများကို လေ့လာတင်ပြသွားရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

ဤစာတမ်းအတွက် ရွေးချယ်ခဲ့သော မြို့နယ်မြို့ မှာ မြန်မာနိုင်ငံတောင်ပိုင်းရှိ မွန်ပြည်နယ်၏မြို့တော် မော်လမြိုင်မြို့ နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းရှိ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၏မြို့တော် မုံရွာမြို့တို့ ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းမြို့ နှစ်မြို့အား သွားရောက်လေ့လာရန် ရွေးချယ်ရသည့် အကြောင်းရင်းများရှိပါသည်။ ပထမ အကြောင်းမှာ မြို့များသည် တိုင်းဒေသကြီးတစ်ခု နှင့် ပြည်နယ်တစ်ခုတွင် တည်ရှိသောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တိုင်းရင်းသားကွဲပြားမှုကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်မဟုတ်သည့်တိုင် အနည်းအကျဉ်းအနေဖြင့် ထင်ဟပ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ မုံရွာမြို့သည် အပူပိုင်းဒေသတွင် တည်ရှိပြီး စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းကို အဓိကလုပ်ကိုင်၍ ကောက်ပဲသီးနှံများသည် မုံရွာဒေသစီးပွားရေး၏ အခရာဖြစ်ပါသည်။ ချင်းတွင်းမြစ်ဝှမ်းတလျှောက်တွင် တည်ရှိပြီး ဗမာတိုင်းရင်းသားအများစု နေထိုင်ကြ၍ တက္ကသိုလ်များ၊ စစ်တပ်များ အပါအဝင် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းအတော်များများ ရုံးစိုက်သည်။ မော်လမြိုင်မြို့သည် မြန်မာနိုင်ငံတောင်ပိုင်းတွင် တည်ရှိပြီး ဆန်စပါး၊ ရာဘာ စသည့် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများနှင့် အရေးပါသော မြို့တစ်မြို့ ဖြစ်သည်။ မော်လမြိုင်မြို့သည် စစ်တောင်းမြစ်ဝှမ်းတွင် တည်ရှိ၍ မွန်တိုင်းရင်းသားအများစု နေထိုင်ကြပြီး ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် ကုန်သွယ်ရာတွင် အဓိကကျသော လမ်းကြောင်းနှင့် နီးနီးကပ်ကပ်ရှိသည်။ မုံရွာမြို့ နှင့် မော်လမြိုင် နှစ်မြို့ စလုံးသည် မြို့ ကြီးများဖြစ်ကြပြီး လူဦးရေအရ ထိပ်သီး ၁၀မြို့ထဲတွင်ပါဝင်သည်။ အသေးစားနှင့် အလတ်စားလုပ်ငန်းအများစု ရှိရာ မြို့များလည်း ဖြစ်ကြသည်။⁴ ကွင်းဆင်းလေ့လာရန် ဒေသများကိုရွေးချယ်ရာတွင် တိုင်းဒေသကြီးနှင့်ပြည်နယ်အစိုးရများသည် ဒေသဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများတွင် ထိထိဝင်ဝင် ပါဝင်ခြင်း ရှိမရှိ အပေါ်မူတည်၍ ရွေးချယ်ထားခြင်း မဟုတ်ပါ။

မုံရွာနှင့် မော်လမြိုင်သို့ ကွင်းဆင်းလေ့လာရေးခရီးကို ၂၀၁၃ နိုဝင်ဘာတွင် သွားရောက်ခဲ့ပြီး စုစုပေါင်း ၁၁ ရက်ကြာမြင့်သည်။ တစ်ဦးခြင်းလူတွေ့မေးမြန်းခြင်း နှင့် သက်ဆိုင်ရာအုပ်စုလိုက်မေးမြန်းခြင်း (focus group discussion) တို့ဖြင့် စုစုပေါင်း တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း ၃၀ ခန့် လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ယင်းတို့ထဲတွင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်း ၁၄ ခု၊ (ကုန်သည်၊ စက်မှုလုပ်ငန်းရှင်များအသင်းနှင့် စက်မှုဇုန်ကော်မတီ စသည့်) အဖွဲ့အစည်း ၄ ဖွဲ့နှင့် (တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ် အရာရှိများ၊ မြို့နယ်အာဏာပိုင်များ၊ စည်ပင်သာယာ အရာထမ်းများစသည့်) အစိုးရအရာရှိ ၁၂ ဦးတို့ ပါဝင်သည်။ ကိုယ်တွေ့မေးမြန်းမှုများကို ကာယကံရှင်တို့၏ ခွင့်ပြုချက်အရ လုပ်ဆောင်ခဲ့သော်လည်း ဖြေကြားသူတို့အား မထိခိုက်စေရန်အလို့ငှာ မည်သူမည်ဝါ

⁴ မြို့ ပြုလူဦးရေ၊ မြန်မာနိုင်ငံ။ http://www.citypopulation.de/Myanmar.html#Stadt_alpha

ဖြေဆိုသည်ဟု ဤစာတမ်းတွင် ဖော်ပြမည် မဟုတ်ပါ။ လူတွေ့မေးမြန်းမှုများကို ဖြေဆိုပေးခဲ့သော လုပ်ငန်းများ၊ ပိုင်ရှင်များ၊ အစိုးရအရာရှိများအားလုံး၏ အမည် များကို လူတွေ့မေးမြန်းခြင်းအဖြစ် အမှတ်စဉ်များတပ်၍ ဖော်ပြသွားမည်ဖြစ်သည်။

အခန်း (၂)၊ ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

သမိုင်းနောက်ခံ အခင်းအကျင်း

လွန်ခဲ့သော နှစ်ငါးဆယ်အတွင်း အစိုးရ၏ ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်မှုများစွာတို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများအနေဖြင့် အခက်အခဲအမျိုးမျိုး၊ စိန်ခေါ်မှုပေါင်းစုံဖြင့် တွေ့ကြုံခဲ့ကြသည်။ ပုဂ္ဂလိက လုပ်ငန်းများအတွက် အခက်ခဲဆုံး၊ အကြပ်တည်းဆုံး အချိန်သည် ၁၉၆၂ မှ ၁၉၈၈ ကာလအတွင်း တော်လှန်ရေးကောင်စီ နှင့် မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီတို့ အုပ်စိုးခဲ့သော ဆိုရှယ်လစ်ကာလ များဖြစ်သည်။ တော်လှန်ရေးကောင်စီလက်ထက်တွင် မြန်မာ့စီးပွားရေးပေါ်လစီများသည် နိုင်ငံတကာနှင့် ဖြတ်တောက်၍ မိမိဘာသာရပ်တည်လိုသော ဆိုရှယ်လစ်စနစ်ကို မြန်မာ့နည်းမြန်မာဟန်ဆိုရှယ်လစ်စနစ်၏ ဦးဆောင်မှုဖြင့် ဖော်ဆောင်ခဲ့သည်။ ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းအများစု၊ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံစီးပွားရေး၏ အဓိကကျသော လုပ်ငန်းများကို ပြည်သူပိုင်သိမ်းခဲ့သည်။ အစိုးရသည် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍ၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးကဏ္ဍ၊ ဆက်သွယ်ရေးကဏ္ဍ၊ စက်မှုကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းများ၊ ကုန်စည်ဖြန့်ဖြူးရေးလုပ်ငန်းများ၊ လက်လီလက်ကားဆိုင်များ၊ ဘဏ်လုပ်ငန်းများ၊ ပုဂ္ဂလိကကျောင်းများနှင့် အခြားသော ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများစွာတို့ကို ပြည်သူပိုင်သိမ်းခဲ့သည်။⁵ ၁၉၆၃ ခုနှစ်တွင် ပုဂ္ဂလိက လုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်ခြင်းအား တားမြစ်ခဲ့ပြီး၊⁶ ပုဂ္ဂလိက လုပ်ငန်းအနည်းအကျဉ်းသာ ထုတ်ကုန်အရေအတွက်နှင့် ဈေးနှုန်းထိန်းချုပ်မှုအောက်၌ လည်ပတ်လုပ်ပိုင်ခွင့်ရခဲ့သည်။⁷ သို့သော် ဆိုရှယ်လစ်အိမ်မက်နှင့် မျှော်မှန်းချက်များကို အကောင်အထည် ဖော်နိုင်ခြင်းမရှိခဲ့ပဲ၊ နိုင်ငံစီးပွားရေးသည် အလေ့အလွင့်များ၍ ချွတ်မြဲကျခဲ့သည်။ ၁၉၇၄ တွင် မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီ အာဏာရလာပြီး တင်းတင်းကြပ်ကြပ် ချုပ်ကိုင်ထားသော နိုင်ငံစီးပွားရေးမူဝါဒများကို အနည်းငယ်ဖြေလျှော့ခဲ့သည်။ တရားဝင်ကြေငြာ၍ လုပ်ဆောင်ခြင်းတော့မဟုတ်ပေ။ သို့တိုင်အောင် နိုင်ငံစီးပွားရေးသည် တိုးတက်ကောင်းမွန်လာခြင်းမရှိပဲ၊ စီးပွားရေးချွတ်မြဲမှုသည် ကျပ်ငွေများကို ၂ကြိမ်တိုင်တိုင်ဖျက်သိမ်းပြီးသည်နောက် ၁၉၈၀ နှောင်းပိုင်းတွင် နိုင်ငံစီးပွားရေး ပြိုဆင်းလုလု အနေအထားသို့ ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။

ဆိုရှယ်လစ်စီးပွားရေးသည် လူထုအုံကြွမှုနှင့်အတူ ၁၉၈၈ ခုနှစ်တွင်နိဂုံးချုပ်သွားခဲ့ပြီး နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှု တည်ဆောက်ရေး အဖွဲ့အစိုးရမှ အာဏာရယူခဲ့သည်။ ယင်းအစိုးရလက်ထက်တွင် ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများနှင့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို လမ်းဖွင့်ပေးခဲ့ပြီး ဈေးကွက်စီးပွားရေးဆီသို့ ဦးလှည့်မောင်းနှင်စေခဲ့သည်။ နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့နှင့် ၎င်းကို ဆက်ခံသော နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ အစိုးရတို့လက်ထက်တွင်⁸ ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများအား အားပေး ဆောင်ရွက်သည့် ဥပဒေများရေးဆွဲခဲ့ပြီး၊ အမိန့်ကြော်ငြာစာများထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ယင်းတို့ထဲတွင် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေ (၁၉၈၈)၊ ပုဂ္ဂလိကစက်မှုလုပ်ငန်းဥပဒေ (၁၉၉၀)၊ အိမ်တွင်းမှုလုပ်ငန်းများမြှင့်တင်ရေးဥပဒေ (၁၉၉၁)၊ မြန်မာနိုင်ငံသားများ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေ (၁၉၉၄) တို့ပါဝင်သည်။ ထို့အပြင် တိုင်းနှင့် ပြည်နယ်တစ်ခုချင်းစီတွင် စက်မှုဇုန် ၁၈ ခုကိုတည်ထောင်ခဲ့ပြီး (စက်မှုလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ) အသေးစားနှင့်အလတ်စားလုပ်ငန်းများကို ၎င်းစက်မှုဇုန်များတွင် လုပ်ကိုင်ရန်အားပေးခဲ့သည်။ ထိုသို့ ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများကို အလေးထားသော၊ ဈေးကွက်စီးပွားရေးကို အားပေးသော နိုင်ငံစီးပွားရေးကို ဖော်ဆောင်ခဲ့သော်လည်း၊ အစိုးရပိုင်နှင့် အစိုးရဦးဆောင်လုပ်ကိုင်သော လုပ်ငန်းများမှာမူ နိုင်ငံစီးပွားရေး၏ အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍအနေဖြင့် ဆက်လက်ရပ်တည်လုပ်ကိုင်နေဆဲဖြစ်သည်။ ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများသည် စီးပွားရေးလုပ်ကိုင်ရာတွင် လိုင်စင်လျှောက်ခြင်းမှ စ၍ နိုင်ငံခြားငွေထိန်းချုပ်ခြင်းအဆုံး ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်မှုများအပြင် နိုင်ငံတကာမှ စီးပွားရေးပိတ်ဆို့ဒဏ်ခတ်ခြင်းများနှင့်လည်း ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေခဲ့ရသည်။

၂၀၁၁ မှစ၍ သမ္မတဦးသိန်းစိန် ဦးဆောင်သော အစိုးရသစ်သည် အလုံးစုံပါဝင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ ဆင်းရဲမွဲတေမှုလျော့ချရေး၊

⁵ Tin Maung Maung Than, "State Dominance in Myanmar: The Political Economy of Industrialization," Institute of Southeast Asian Studies, Singapore, p. 113.

⁶ Turnell, Sean, *Fiery Dragons: Banks, Finance and Moneylenders in Burma*, Copenhagen, NIAS Press, 2009, p. 226.

⁷ Myat Thein, *Economic Development of Myanmar*, p. 4.

⁸ ၁၉၉၇ နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှု တည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့သည် နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီဟု ပြောင်းလဲခေါ်ဝေါ်ခဲ့သည်။

ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများ (အထူးသဖြင့် အသေးစားနှင့်အလတ်စားလုပ်ငန်းများ) အား ရှင်သန်ကြီးထွားလာစေရေး စသည်တို့ကို အလေးထားဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို ကြိုးပမ်းသည့်အနေဖြင့် ဥပဒေများကိုလည်း ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ယင်းတို့ထဲတွင်

- နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဥပဒေ (၂၀၁၂) - အရေးကြီးသောဥပဒေများထဲမှ တစ်ခုအဖြစ် အများက သတ်မှတ်ကြသည်။ နိုင်ငံခြားမှ လာရောက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအတွက် ယခင်ဥပဒေဟောင်းထက် သာလွန်သော အခွန်ကင်းလွတ်ခွင့်နှင့် အခြားအကျိုးခံစားခွင့်မက်လုံးများ ပေးထားပြီး၊ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ မလုပ်ကိုင်နိုင်သော ကဏ္ဍများကိုလည်း ရှင်းလင်းစွာ သတ်မှတ်ပေးထားသည်။
- နိုင်ငံသားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေ (၂၀၁၃) - နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေ (၂၀၁၂) နှင့် တော်တော်များများ ဆင်တူပြီး နိုင်ငံသားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများကိုလည်း အခွန်နှင့် အခြားအကျိုးခံစားခွင့် မက်လုံးများ ပေးထားသည်။
- ဗဟိုဘဏ်ဥပဒေ (၂၀၁၃) - ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန ဩဇာအောက်မှ ခွဲထွက်စေပြီး ပို၍လွတ်လပ်သော၊ အမှီအခို ကင်းသော ဗဟိုဘဏ်ကို ယင်းဥပဒေဖြင့် ထူထောင်ပေးသည်။ မြန်မာကျပ်ငွေနှင့် ငွေကြေးကဏ္ဍကို စီမံကွပ်ကဲရာတွင် ယခင်ထက်ပို၍ လွတ်လွတ်လပ်လပ် လုပ်ပိုင်ခွင့် ရလာသည်။
- နိုင်ငံခြားငွေစီမံခန့်ခွဲမှု ဥပဒေ - နိုင်ငံတကာနှင့် ငွေကြေးလွှဲပြောင်းမှုများတွင် ကန့်သတ်ချက်များကို ဖယ်ရှားပေးခဲ့သည်။⁹

ထို့အပြင် အစိုးရသစ်လက်ထက်တွင် စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ၊ ဖြေလျော့မှုများကို ဘက်ပေါင်းစုံ၌ လုပ်ဆောင်ခဲ့ပြီး၊ ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ တွင် ချုပ်ကိုင်မှုများကိုဖြေလျော့ရန်၊ အစိုးရလက်ဝယ်ပိုင်ဆိုင်မှုများနှင့် အစိုးရထိန်းချုပ်ထားသည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို လျော့ချရန်၊ ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများလုပ်ကိုင်နိုင်သော နယ်ပယ်ကို ဖြန့်ချိပေးရန်နှင့် လုပ်ငန်းများအတွက် ကောင်မွန်သော စီးပွားရေးဝန်းကျင်တစ်ရပ်ကို ဖန်တီးပေးရန် စသည်ဖြင့် ရည်ရွယ်ထားသည်။ ထို့အပြင် လိုင်စင်အပါအဝင် စီးပွားရေး ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်မှုများကို ဖြေလျော့ပေးခဲ့သည်။ အရေးကြီးသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများကို ဖော်ပြရလျှင်

- နိုင်ငံခြားငွေလဲနှုန်း ကို တစ်သားတည်းဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊¹⁰
- ပို့ကုန်ဦးစားပေးမှုဝါဒကို ပယ်ဖျက်ခြင်း၊¹¹
- FEC ငွေလက်မှတ်များကို ဖျက်သိမ်းခြင်း၊¹²
- မြန်မာ့ပုဂ္ဂလိကဘဏ်များအား နိုင်ငံခြားဘဏ်များနှင့် ချိတ်ဆက်လုပ်ကိုင်နိုင်ခွင့် လိုင်စင်များချပေးခြင်း၊¹³
- ပို့ကုန်သွင်းကုန်လုပ်ရာတွင် လိုင်စင်လိုအပ်ချက်များကို လျော့ချပေးခြင်း (၂၀၁၃ မတ်လ)။ ကုန်သွယ်ရေး ဝန်ကြီးဌာနသည် ကုန်စည် ၁၆၆ မျိုးအတွက် ယခင်က မဖြစ်မနေရယူရသော သွင်းကုန်လိုင်စင်များနှင့် ကုန်စည် ၁၅၂ မျိုးအတွက် ပို့ကုန်လိုင်စင်လိုအပ်ချက်များကို ပယ်ဖျက်လိုက်သည်။¹⁴
- လုပ်ငန်းလိုင်စင်များရယူရာတွင် အတားအဆီးများကို လျော့ချခြင်း နှင့် မြန်ဆန်လာအောင်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊
- နိုင်ငံပိုင်နှင့် နိုင်ငံတော်ထိန်းချုပ်သည့် လုပ်ငန်းများကို ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍအဖြစ် ပြောင်းလဲခြင်း၊
- ကုမ္ပဏီများအတွက် ကော်ပိုရိတ်ဝင်ငွေခွန်ကို လျော့ချပေးခြင်း၊¹⁵

⁹ Yin Yin Mya, "Country Presentation: Myanmar – "Progress of Reforms in Myanmar," Conference Presentation, 46th Asian Development Bank Annual Meeting, Delhi, India, May 4, 2013, <http://www.adb.org/sites/default/files/annualmeeting/2013/delhi-2013-myanmar-country-presentation-20130504.pdf>.
¹⁰ Kate, Daniel Ten, Myanmar Sets Kyat Reference Rate as It Adopts Managed Float," Bloomberg, April 2, 2012, <http://www.bloomberg.com/news/2012-04-02/myanmar-sets-kyat-reference-rate-as-it-adopts-managed-float-2-.html>.
¹¹ The 'export first' policy required that imports to Myanmar be paid for using only earnings from exports.
¹² Allchin, Joseph, "Govt to Phase out FECs, Cut Export Taxes," Democratic Voice of Burma, August 15, 2011, <https://www.dvb.no/news/govt-to-phase-out-fecs-cut-export-taxes/17047>.
¹³ Yin Yin Mya, "Country Presentation: Myanmar – "Progress of Reforms in Myanmar," Conference Presentation, 46th Asian Development Bank Annual Meeting, Delhi, India, May 4, 2013, <http://www.adb.org/sites/default/files/annualmeeting/2013/delhi-2013-myanmar-country-presentation-20130504.pdf>.
¹⁴ VDB Loi, "Myanmar Starts with Abolishing Import and Export Licenses," <http://www.vdb-loi.com/vdb/analysis/myanmar-starts-with-abolishing-import-and-export-licenses/>.
¹⁵ <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/myanmar>.

- ၂၀၁၁ စက်တင်ဘာလတွင် ပြည်တွင်းရောင်းချမှုများအပေါ် ကောက်ခံသော ကုန်သွယ်ခွန်ကို ပို၍လွယ်ကူအောင် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊¹⁶
- ၂၀၁၂ ဧပြီလတွင် အမြတ်ခွန်ကို ပယ်ဖျက်ခြင်း၊¹⁷
- ပို့ကုန်ခွန်ကို လျော့ချခြင်း၊¹⁸
- သွင်းကုန်များပေါ်တွင် ကောက်ခံသော ပင်ရင်းမှ ဖြတ်တောက်ခွန် (withholding tax) ကို ဖျက်သိမ်းခြင်း
- နိုင်ငံတကာဈေးကွက်တွင် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စေရန် အလို့ငှာ ကူညီပံ့ပိုးသည့်အနေဖြင့် အဓိကကျသော စိုက်ပျိုးရေး ပို့ကုန်များအပေါ်တွင် စည်းကျပ်သော ပို့ကုန်ခွန်များကို ပယ်ဖျက်ပေးခြင်း၊¹⁹ တို့ပါဝင်သည်။

နောက်ဆုံးဖော်ပြစရာတစ်ခုမှာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် နိုင်ငံ၏စီးပွားရေး ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအား လမ်းညွှန်ပေးနိုင်ရန် လက်ရှိအစိုးရသည် စီးပွားရေးနှင့်လူမှုရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးမူဘောင်²⁰ ကို ရေးဆွဲကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ယင်းမူဘောင်သည် လာမည့် ဥနှစ်အတွင်း အစိုးရအနေဖြင့် ဦးစားပေးချမှတ်လုပ်ဆောင်ရမည့် ပေါ်လစီများကို ပြဋ္ဌာန်းပေးထားသလို၊ မြန်မာနိုင်ငံအား ခေတ်မှီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအဖြစ် ၂၀၃၀ ခုနှစ်တွင် ရောက်ရှိပြီးဖြစ်အောင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်များထဲမှ အဓိကကျသော လုပ်ဆောင်စရာများကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ပေးထားသည်။²¹ ထို့ပြင် ယင်း မူဘောင်သည် အသေးစား၊ အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်သော ပေါ်လစီဆိုင်ရာ ကိစ္စများကိုလည်း ထည့်သွင်းထားသည်။ မက်ခရိုစီးပွားရေးကဏ္ဍ၊ တိုးတက်ကောင်မွန်သော အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် အများပြည်သူအတွက် အသုံးစရိတ်များ တိုးမြှင့်ရေးတို့ပါဝင်သည်။²²

အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ

ယခင် နဝတ-နအဖ အစိုးရလက်ထက်တွင် အကြီးစားပုဂ္ဂလိကစက်မှုလုပ်ငန်းများကို ပို၍အရေးပေးခဲ့သည်။ ယခုအချိန်တွင်မူ ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများအားလုံး၊ အထူးသဖြင့် အသေးစားနှင့် အလတ်စားလုပ်ငန်းများကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အတွက် အရေးပါသည်ဟု အသိအမှတ်ပြု လက်ခံလာသည်။ သမ္မတရုံးမှလာသော စာရင်းအရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မှတ်ပုံတင်ထားသော အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် ၁၂၇,၀၀၀ ဝန်းကျန်ရှိပြီး နိုင်ငံပိုင်၊ နိုင်ငံတော်မှ လည်ပတ်နေသောလုပ်ငန်းများနှင့် အကြီးစားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လုပ်ငန်းစုစုပေါင်း၏ ၁% အောက်သာရှိသည်။ မှတ်ပုံတင်ထားသော အသေးစားနှင့် အလတ်စားလုပ်ငန်းများသည် အရေအတွက်များပြားသော်လည်း၊ ၎င်းစာရင်းကပင် မှတ်ပုံမတင်ပဲ လည်ပတ်နေသောလုပ်ငန်းများမှာ ၆၂၀,၀၀၀ ခန့်ရှိနိုင်သည်ဟု ခန့်မှန်းထားသည်။²³

အသေးစားနှင့် အလတ်စားလုပ်ငန်းများ၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို နဝတ အစိုးရလက်ထက်မှစတင်ခဲ့ပြီး စက်မှုလက်မှု လုပ်ငန်းများကို ဦးစားပေးသတ်မှတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ မြင်ကောင်ရေအား အသုံးပြုမှု၊ အလုပ်အမားအရေအတွက်၊ အရင်းအနှီးပမာဏ၊ တစ်နှစ်ဝင်ငွေ စသည့် ပုံစံ ၄မျိုးဖြင့် လုပ်ငန်း၏ အရွယ်အစားကို သတ်မှတ်ထားသည်။ သို့သော် မြင်ကောင်ရေအား အသုံးပြုမှုသာလျှင် လုပ်ငန်း၏ အရွယ်အစားကို ခွဲခြားသတ်မှတ်နိုင်သော အလုပ်အဖြစ်ဆုံး တိုင်းတာစရာ

¹⁶ Ministry of Finance, "Commercial Tax Law (1990) 2011 Updated, http://www.irdmyanmar.gov.mm/eng/?q=taxlaw_and_notifications/commercial-tax-law.

¹⁷ People's Daily Online, Myanmar Expected to Cancel Profit Tax in April, Feb. 14, 2011, <http://english.people.com.cn/90001/90777/90851/7286543.html>.

¹⁸ Burma News International, "Exporters Want Burmese Government to Reduce Export Taxes More," July 20, 2011, <http://www.bnionline.net/index.php/news/mizzima/11190-exporters-want-burmese-government-to-reduce-export-taxes-more.html>.

¹⁹ Yin Yin Mya, "Country Presentation: Myanmar – "Progress of Reforms in Myanmar," Conference Presentation, 46th Asian Development Bank Annual Meeting, Delhi, India, May 4, 2013, <http://www.adb.org/sites/default/files/annualmeeting/2013/delhi-2013-myanmar-country-presentation-20130504.pdf>.

²⁰ Government of the Republic of the Union of Myanmar, *Framework for Economic and Social Reforms: Policy Priorities for 2012-15 towards the Long-Term Goals of the National Comprehensive Development Plan* (Nay Pyi Taw: Government of the Republic of the Union of Myanmar, 2012).

²¹ *Ibid.*

²² Nay Pyi Taw News (2013). *op cit.*

²³ *Ibid.*

ဖြစ်နေတတ်သည်။ ယခင်အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်နှင့် ယခုအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်သော အသေးစားနှင့် အလတ်စားလုပ်ငန်းများ သည် ၁၉၉၀ ပုဂ္ဂလိကစက်မှုလုပ်ငန်းများဥပဒေ နှင့် ၎င်းကို ပြင်ဆင်သတ်မှတ်ခဲ့သော ၂၀၁၁ ဥပဒေတို့မှ ဆင်းသက်လာခဲ့သည်ဟုဆိုနိုင်သည်။

အသေးစား၊အလတ်စားနှင့်အကြီးစားလုပ်ငန်းများခွဲခြားသတ်မှတ်ပုံ (၁၉၉၀တွင် ပြဋ္ဌာန်းသော ပုဂ္ဂလိကစက်မှုလုပ်ငန်းများ ဥပဒေ)

အမျိုးအစား	အသေး	အလတ်	အကြီး
လျှပ်စစ်အသုံးပြုမှု (မြင်းကောင်ရေ)	၃ - ၂၅ ထိ	၂၆ - ၅၀	၅၀ အထက်
အလုပ်သမားဦးရေ	၁၀ - ၅၀ ထိ	၅၁ - ၁၀၀	၁၀၀ အထက်
ရင်းနှီးငွေ (ကျပ်သန်းပေါင်း)	၁ သန်းထိ	၁ သန်းမှ ၅ သန်းထိ	၅ သန်း အထက်
တစ်နှစ်ထုတ်ကုန်တန်ဖိုး (ကျပ်သန်းပေါင်း)	၂.၅ သန်းထိ	၂.၅ သန်း မှ ၁၀ သန်းထိ	၁၀ သန်းအထက်

အသေးစား၊အလတ်စားနှင့်အကြီးစားလုပ်ငန်းများ ခွဲခြားသတ်မှတ်ပုံ (၂၀၁၁တွင် ပြန်လည် ပြင်ဆင်ထားသော ပုဂ္ဂလိကစက်မှုလုပ်ငန်းများ ဥပဒေ)

အမျိုးအစား	အသေး	အလတ်	အကြီး
လျှပ်စစ်အသုံးပြုမှု (မြင်းကောင်ရေ)	၅ - ၂၅ ထိ	၂၆ - ၅၀	၅၀ အထက်
အလုပ်သမားဦးရေ	၁၀ - ၅၀ ထိ	၅၁ - ၁၀၀	၁၀၀ အထက်
ငွေကြေးအရင်းအနှီး (ကျပ်သန်းပေါင်း)	၁ သန်းထိ	၁ သန်းမှ ၅ သန်းထိ	၅သန်း အထက်
တစ်နှစ်ထုတ်ကုန်တန်ဖိုး (ကျပ်သန်းပေါင်း)	၂.၅ သန်းထိ	၂.၅ သန်း မှ ၅ သန်းထိ	၅ သန်းအထက်

အထက်တွင်မြင်တွေ့ခဲ့သလို ပုဂ္ဂလိကစက်မှုလုပ်ငန်းများဥပဒေသည် အသေးစားနှင့် အလတ်စားစက်မှုလုပ်ငန်းများကိုသာ အာရုံစိုက်သည်။ သို့သော် ယခုလက်ရှိတွင် အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဥပဒေကြမ်းကို ရေးဆွဲနေပြီး အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို ပြင်ဆင်သတ်မှတ်ရန် ကြိုးပမ်းနေကြသည်။ ယင်းစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအား မြှင့်တက်လာအောင် ဆောင်ရွက်ပေးရန်အလို့ငှာ ကော်မတီ အသစ်များကိုလည်း ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ဥပဒေမူကြမ်း၏ ဖော်ပြပါ ရည်ရွယ်ချက်နှစ်ရပ်မှာ -

- ၁။ အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် မြှင့်တင်ပေးရန်၊ အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများကို ဖန်တီးပေးရန်၊ ဝင်ငွေအသစ်များ ရရှိလာအောင် ဆောင်ရွက်ပေးရန်၊ နှင့် လူနေမှု အဆင့်အတန်းကို မြှင့်တင်ပေးရန်၊

၂။ လုပ်ငန်းများနှင့် သက်ဆိုင်သော သတင်းအချက်အလက်များရရှိစေရန်၊ နည်းပညာအကူအညီများ ပံ့ပိုးပေးရန်၊ ငွေကြေးအထောက်အပံ့နှင့် ပြည်တွင်းပြည်ပဈေးကွက်များကို လက်လှမ်းမှီလာအောင် ဆောင်ရွက်ပေးရန် တို့အပါအဝင် အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာအောင် ထောက်ပံ့ပေးနိုင်မည့် စီးပွားရေးဝန်းကျင် တစ်ရပ်ကို ဖန်တီးပေးရန်နှင့် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းကို တိုးမြှင့်ပေးရန်။²⁴

ဥပဒေကြမ်းတွင် ဥပဒေရေးရာနှင့် အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာမူဘောင်များ တည်ထောင်ရန်လိုအပ်သည်ဟု မှတ်ချက်ပြုထားသည်။ ထိုမူဘောင်များဖြင့် လုပ်ငန်းများတွေ့ကြုံနေရသော အတားအဆီး၊ အခက်အခဲများကို လျော့ချပေးပြီး အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးရန်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် စွန့်ခွဲတိထွင်လုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်း၊ တိထွင်ကြံဆနိုင်စွမ်း၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပညာရေး၊ လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးခြင်းနှင့် ငွေရေးကြေးရေး အစီအစဉ်များ၊ စသည်တို့ကို ပံ့ပိုးပေးရန် လိုအပ်သည်ဟု ဆိုသည်။²⁵

အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဥပဒေကြမ်းတွင် စက်မှုလုပ်ငန်းမဟုတ်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကိုပါ ထည့်သွင်းထားပြီး အသေးစားနှင့် အလတ်စားလုပ်ငန်းများ၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို ပြင်ဆင်ထားသည်။ သို့သော် လုပ်ငန်းကဏ္ဍပေါ်မူတည်၍ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက် ကွဲပြားသည်။ အဆိုပြုထားသော အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဥပဒေကြမ်းတွင် အငယ်စား စီးပွားရေး (micro enterprises) လုပ်ငန်းများကို လည်း ချန်လှပ်ထားပါ။ ထည့်သွင်းထားသည်။ အငယ်စားစီးပွားရေး လုပ်ငန်းများသည် လုပ်သားအင်အား ၁၀ အောက်ရှိသည့် လုပ်ငန်းများဖြစ်ပြီး ယခင်က အိမ်တွင်းလုပ်ငန်းများအဖြစ် သတ်မှတ်သည်။ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဥပဒေကြမ်းအရ လုပ်ငန်းများအား ခွဲခြားသတ်မှတ်ပုံ²⁶

ထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်း၊ သတ္တုတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းနှင့် ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းကို အဓိကလုပ်ကိုင်သောလုပ်ငန်း			
	အသေးစား	အလတ်စား	အကြီးစား
အမြဲတမ်းဝန်ထမ်းဦးရေ	၅၀ အထိ	၅၁ - ၃၀၀	၃၀၀ အထက်
မတည်ရင်းနှီးငွေ (ကျပ်သန်း)	၅၀၀ အထိ	၅၀၁ - ၁၀၀၀	၁၀၀၀ အထက်
လုပ်အားအခြေပြုထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်း သို့မဟုတ် လက်ခစားလုပ်ငန်းကို အဓိကလုပ်ကိုင်သောလုပ်ငန်း			
	အသေးစား	အလတ်စား	အကြီးစား
အမြဲတမ်းဝန်ထမ်းဦးရေ	၃၀၀ အထိ	၃၀၁ - ၆၀၀	၆၀၀ အထက်
မတည်ရင်းနှီးငွေ (ကျပ်သန်း)	၅၀၀ အထိ	၅၀၁ - ၁၀၀၀	၁၀၀၀ အထက်
လက်ကားရောင်းဝယ်ရေးလုပ်ငန်းကို အဓိကလုပ်ကိုင်သောလုပ်ငန်း			
	အသေးစား	အလတ်စား	အကြီးစား
အမြဲတမ်းဝန်ထမ်းဦးရေ	၃၀ အထိ	၃၁ - ၆၀	၆၀ အထက်
တစ်နှစ်ဝင်ငွေ (ယခင်နှစ်၏ ကျပ်သန်း)	၁၀၀ အထိ	၁၀၁ - ၃၀၀	၃၀၀ အထက်
လက်လီရောင်းဝယ်ရေးလုပ်ငန်းကို အဓိကလုပ်ကိုင်သောလုပ်ငန်း			
	အသေးစား	အလတ်စား	အကြီးစား

²⁴ အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဥပဒေကြမ်း၊ မြန်မာ့အလင်းသတင်းစာ၊ ဇန်နဝါရီ ၂၁၊ ၂၀၀၄။

²⁵ အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဥပဒေကြမ်း၊ မြန်မာ့အလင်းသတင်းစာ၊ ဇန်နဝါရီ ၂၁၊ ၂၀၀၄။

²⁶ အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဥပဒေကြမ်း၊ မြန်မာ့အလင်းသတင်းစာ၊ ဇန်နဝါရီ ၂၁၊ ၂၀၀၄။

အမြဲတမ်းဝန်ထမ်းဦးရေ	၃၀ အထိ	၃၁ - ၆၀	၆၀ အထက်
တစ်နှစ်ဝင်ငွေ (ယခင်နှစ်၏ ကျပ်သန်း)	၅၀ အထိ	၅၁ - ၁၀၀	၁၀၀ အထက်
ဝန်ဆောင်မှုပေးသည့်လုပ်ငန်းကို အဓိကလုပ်ကိုင်သောလုပ်ငန်း			
	အသေးစား	အလတ်စား	အကြီးစား
အမြဲတမ်းဝန်ထမ်းဦးရေ	၅၀ အထိ	၅၁ - ၁၀၀	၁၀၀ အထက်
တစ်နှစ်ဝင်ငွေ (ယခင်နှစ်၏ ကျပ်သန်း)	၁၀၀ အထိ	၁၀၁ - ၂၀၀	၂၀၀ အထက်
အခြားလုပ်ငန်းများ			
	အသေးစား	အလတ်စား	အကြီးစား
အမြဲတမ်းဝန်ထမ်းဦးရေ	၃၀ အထိ	၃၁ - ၆၀	၆၀ အထက်
တစ်နှစ်ဝင်ငွေ (ယခင်နှစ်၏ ကျပ်သန်း)	၅၀ အထိ	၅၁ - ၁၀၀	၁၀၀ အထက်

ထိုကဲ့သို့အမျိုးအစားခွဲခြား၍ အရွယ်အစားသတ်မှတ်ရာ၌ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များအကြား နှစ်ခွဲဖြစ်စေနိုင်သည့် အလားအလာများ ရှိသည်။ ဥပမာ အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ချို့သည် တဖက်၌ အကြီးစားလုပ်ငန်းအမျိုးအစားအဖြစ် အကျိုးဝင်ပြီး တဖက်တွင် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအဖြစ် အကျိုးဝင်နိုင်သည်။ ထို့ပြင် အသေးစားနှင့် အလတ်စား စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ချို့၏ လုပ်ငန်းတစ်စိတ်တစ်ပိုင်းတစ်ခုသည် လုပ်သားအခြေပြု ဖြစ်ပြီး ကျန်အစိတ်အပိုင်းသည် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အရင်းအနှီးအခြေပြုသည် လည်ပတ်မှုများ ဖြစ်နေနိုင်သည်။ ဥပဒေကြမ်းသည် လုပ်ငန်းအရွယ်အစားအမျိုးမျိုးနှင့် အကျိုးဝင်သော သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းကဏ္ဍများစွာ အကျိုးဝင်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို မည်သို့မည်ပုံ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမည်ကို မရှင်းလင်းထားပေ။ ဥပဒေကြမ်းတွင် ဗဟိုအဆင့်မှ ချုပ်ကိုင်သော မှတ်ပုံတင်အဖွဲ့အစည်းအသစ်ကိုလည်း အဆိုပြုထားသည်။ အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအားလုံးသည် ဗဟိုအဆင့်မှ ချုပ်ကိုင်ထားသော ဒေသရုံးခွဲ တစ်ခုတွင် မှတ်ပုံတင်နိုင်သည်/ရမည်ဖြစ်သည်။²⁷

၂၀၁၂ ဧပြီလတွင် မြန်မာအစိုးရသည် အသေးစားနှင့်အလတ်စားလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဗဟိုဌာန (အသေးစားနှင့် အလတ်စားလုပ်ငန်းများ ဗဟိုဌာန ဟူ၍လည်းကောင်း) ကို စက်မှုဝန်ကြီးဌာနအောက်မှ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့သည်။ အသေးစားနှင့် အလတ်စားလုပ်ငန်းများဗဟိုဌာနကို အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအား ကူညီပံ့ပိုးရန်၊ လမ်းညွှန်မှုပေးနိုင်ရန် နှင့် စောင့်ကြည့်လေ့လာရန် ရည်ရွယ်၍ တည်ထောင်ထားသည်။ အာစီယံနိုင်ငံများအကြား လွှပ်လပ်သော စီးပွားရေး အသိုက်အဝန်း၏ အသေးစိတ်အစီအစဉ်ပုံစံအရ အာဆီယံနိုင်ငံများအားလုံး အသေးစားနှင့် အလတ်စားဌာနအား တည်ထောင်ရန်လိုအပ်သည်။²⁸

အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် ချေးငွေရရှိရေးကိစ္စသည်လည်း အစိုးရနှင့် စီးပွားရေးအသိုင်းအဝိုင်းတွင် အရေးကြီးသော ကိစ္စတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ယင်လိုအပ်ချက်အား ဖြည့်ဆည်းရန် ပြည်ထောင်စုအစိုးရနေဖြင့် အသေးစားနှင့် အလတ်စားလုပ်ငန်းများဗဟိုဌာနနှင့် အသေးစားနှင့် အလတ်စားလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဘဏ်တို့မှတစ်ဆင့် ချေးငွေအစီအစဉ် တစ်ရပ်ကို စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ သို့သော် (ယခင်စက်မှုဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ်ကဲ့သို့ စက်မှုလုပ်ငန်းများသာ ချေးငွေချပေးခြင်း မျိုးမဟုတ်တော့ပဲ) လုပ်ငန်းအမျိုးအစားမရွေး၊ ကဏ္ဍမရွေး ချေးငွေရယူနိုင်သော အစီအစဉ်တစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ချေးငွေသက်တမ်းမှာ တစ်နှစ်ဖြစ်ပြီး (မြေအိမ် စသည့် မရွေ့ပြောင်းနိုင်သော ပစ္စည်းများကို) အပေါင်အဖြစ်ထားရပြီး အတိုးနှုန်းမှာ ၈.၅% ဖြစ်သည်။ ငွေချေးလျှောက်ရသည့် ပုံစံနှင့် လိုအပ်ချက်များမှာ တခြားသော ပုဂ္ဂလိကစီးပွားရေးဘဏ် (commercial banks) များနှင့်

²⁷ အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဗဟိုဌာန ကို အသေးစားနှင့် အလတ်စား ဗဟိုဌာန နှင့် SME ဌာန ဟူ၍လည်း သိကြသည်။ ၎င်းဗဟိုဌာနသည် အမှတ် (၃၅)၊ ဘီ ၁၅၊ တက္ကသိုလ်ရိပ်သာလမ်းသစ်၊ ဗဟန်းမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့တွင် တည်ရှိသည်။
²⁸ Central Department of Small and Medium Enterprise Development, "Organizational Chart," http://www.smedevelopmentcenter.gov.mm/?q=en/org_chart.

ဆင်တူသော်လည်း ထိုဘဏ်များသတ်မှတ်သော အတိုးနှုန်း ၁၃% ထက်စာလျှင် သက်သာသည်။ အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းမျိုးစုံ ချေးငွေလျှောက်ထားနိုင်သော်လည်း စက်မှုလုပ်ငန်းများကို ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများထက်ပို၍ ဦးစားပေးစဉ်းစားသည်။ ထို့အပြင် ချေးငွေများကို အသေးစားနှင့် အလတ်စားလုပ်ငန်းများကိုသာ ကန့်သတ်ထုတ်ချေးပေးခြင်းမျိုး မဟုတ်ပေ။ အသေးစားနှင့်အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဗဟိုဌာနနှင့် ၎င်းဘဏ်သည် အသေးစားနှင့် အလတ်စား လုပ်ငန်းများအတွက်သာ ချေးငွေထုတ်ပေးရန် ရည်ရွယ်ထားသော်လည်း ထိုဘဏ်နှင့် ဗဟိုဌာနသည် အကြီးစားလုပ်ငန်းများကိုလည်း ယခုလောလောဆယ်ထိ ချေးငွေထုတ်ပေးနေဆဲဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအား ကူညီပံ့ပိုးရန် နိုင်ငံတကာမှလည်း စိတ်ဝင်တစား ရှိကြသည်။ ဂျာမနီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဘဏ် (KfW) နှင့် ဂျပန်နိုင်ငံတကာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအေဂျင်စီ (JICA) တို့သည် အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအား ချေးငွေချပေးရန် အစီအစဉ်များကို ၎င်းတို့၏ အကူအညီပေးရေးလုပ်ငန်းများတွင် ထည့်သွင်း စဉ်းစားနေကြသည်။ Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) သည် ၎င်း၏ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အစီအစဉ်တွင် အသေးစားနှင့် အလတ်စားလုပ်ငန်းများအား စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ပေးခြင်း လုပ်ငန်းများကို ထည့်သွင်းလုပ်ဆောင်နေသည်။ အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဗဟိုဌာနနှင့် ပူးပေါင်း၍ Friedrich Naumann ဖောင်ဒေးရှင်းသည် အသေးစားနှင့် အလတ်စားလုပ်ငန်းများကို စက်မှုလက်မှုသင်တန်းများကို လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးသည်။²⁹

²⁹ FNF မှ မန္တလေးစက်မှုဇုန် သင်တန်းကျောင်းတွင် စက်မှုလုပ်မှုသင်တန်းများပေးသည့်ဆိုခြင်းဆိုသည့် သတင်းကို ရွှေစက်မှုဇုန်နယ်မှ တွေ့ရှိခဲ့သည်။ နိုင်ငံတော် ၂၀၁၃ ထုတ်၊ စာမျက်နှာ ၆။

အခန်း (၃)၊ အစိုးရဖွဲ့စည်းသည့်ပုံစံနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာခွဲဝေပုံ

မကြာမှီက ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများသည် အစိုးရဖွဲ့စည်းသည့်ပုံစံအား ပြောင်းလဲစေခဲ့သည်။ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်အသစ်များ ရရှိလာပြီး၊ စည်ပင်သာယာလုပ်ငန်းများကိုလည်း မိမိဒေသအလိုက် လိုအပ်ချက်ပေါ်မူတည်၍ စီမံဆောင်ရွက်ခွင့်ရလာသည်။ ယင်းသို့ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကြောင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ အစိုးရအစိတ်အပိုင်းအသီးသီး၏ တာဝန်ဝတ္တရားများ ခွဲဝေလုပ်ဆောင်ကြပုံမှာလည်း ကွာခြားလာသည်။ ထိုကဲ့သို့ ပြောင်းလဲမှုများရှိလာသည်မှာ မှန်သော်လည်း လုပ်ပိုင်ခွင့်အရဖြစ်စေ၊ အလွတ်သဘောဖြစ်စေ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်သော အုပ်ချုပ်မှုနှင့် အာဏာများသည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ၎င်း၏ လက်အောက်ရှိ ဒေသဆိုင်ရာ အစိုးရများ၏လက်ဝယ်တွင် ဆက်လက်တည်ရှိနေသည်။ ထို့ကြောင့် နေ့စဉ်နှင့်အမျှ လုပ်ငန်းများနှင့်အစိုးရတို့ကြား ထိတွေ့ဆက်ဆံနေသော ကိစ္စတော်တော် များများသည် ယခင်အစိုးရလက်ထက်က လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်သည့် ပုံစံများနှင့် ကွာခြားမှု များများစားစား မရှိသေးပေ။

ဗဟိုအစိုးရနှင့် ၎င်း၏ အထက်အောက်ဖွဲ့စည်းထားသည့်အစိုးရပုံစံ

မြန်မာနိုင်ငံရှိ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲရာ၌ ဗဟိုအစိုးရသည် အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်လုပ်ဆောင်နေသည်။ ယင်းကဲ့သို့ ဗဟိုအစိုးရကြီးစိုးမှု အစဉ်အလာ (the legacy of Union dominance) သည် လွန်ခဲ့သော နှစ် ၅၀ ကျော်မှ အစပြုခဲ့သည်။ (စီးပွားရေးနှင့်ပတ်သက်၍) ဗဟိုအစိုးရ၏ အမြင့်ဆုံးသော ချုပ်ကိုင်မှုကို ပြပါဆိုလျှင် ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်များက လုပ်ဆောင်ခဲ့သော ပြည်သူပိုင်သိမ်းခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ဆိုဗီယက်၏ စီးပွားရေးပုံစံကို တူ၍ ထိုအချိန်က အစိုးရသည် အရေးကြီးသော ကဏ္ဍများကို ချုပ်ကိုင်ပြီး၊ အကျိုးအမြတ်များသည် လုပ်ငန်းများကို လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့ အစိုးရလက်ထက်တွင် နိုင်ငံစီးပွားရေးကို ဈေးကွက်စီးပွားရေးဆီသို့ ပြောင်းလဲဖော်ဆောင်ခဲ့သည်။ သို့သော် အစိုးရပိုင်လုပ်ငန်းများ၊ အစိုးရလုပ်သော လုပ်ငန်းများကသာ အရေးကြီးကဏ္ဍများကို ဆက်လက်၍ ခြယ်လှယ်လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းတစ်ချို့သာ အစိုးရ၏ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် အစိုးရနှင့်တွဲ၍ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ပင်ရောက်လုပ်ကိုင်နိုင်ခဲ့သည်။ ထို့ပြင် အစိုးရနှင့် ပတ်သက်ရာ၊ ပတ်သက်ကြောင်း လူတစ်စုသာ အကျိုးအမြတ်များသည်လုပ်ငန်းများကို လုပ်ကိုင်ခွင့်ရရှိပြီး စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအမြောက်အများကို ကြီးစိုးထားသော အခွင့်ထူးခံ အရင်ရှင်စနစ် (ခရိုနီအရင်းရှင်စနစ်) ဖြစ်ပေါ်လာသည်။

ဗဟိုအစိုးရသည် စီးပွားရေးအုပ်ချုပ်မှု၏ အရေးကြီးသောအခန်းကဏ္ဍ တော်တော်များများတွင် အဓိကနေ၍ ပါဝင်သည်။ အကျိုးအမြတ်များသော ကဏ္ဍတော်တော်များများ၏ (အထူးသဖြင့် သဘာဝသယံဇာတနှင့် ပတ်သက်သော) ခွင့်ပြုမိန့်နှင့် လိုင်စင်ထုတ်ပေးခြင်းများကို ဗဟိုအစိုးရ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အောက်တွင် ထားရှိသည်။ ပို့ကုန်သွင်းကုန်လိုင်စင်များကိုလည်း ဗဟို အစိုးရကသာ ချပေးသည်။ အခွန်၊ ဘဏ္ဍာကိစ္စများကိုလည်း ဗဟိုအစိုးရကသာ အဓိကလုပ်ဆောင်၍ စီမံခန့်ခွဲပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ထိုအခွန်များထဲတွင် ကွန်သွယ်ခွန်နှင့် ပင်ငွေခွန်များလည်းပါဝင်သည်။ စီးပွားရေးရာနှင့် ပတ်သက်သော ဥပဒေပြုရေးကိစ္စ အတော်များများကိုလည်း ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကသာ လုပ်ဆောင်သည်။ ချုပ်ပြောရလျှင် လုပ်ငန်းအရွယ်အစား၊ လုပ်ငန်းကဏ္ဍမရွေး ခွင့်ပြုချက်ရယူရာတွင်လည်းကောင်း၊ ထိတွေ့ဆက်ဆံရာတွင်လည်းကောင်း ဗဟိုအစိုးရကသာ ပဓာနကျသော အနေအထားတွင် ရှိနေတတ်သည်။

ဗဟိုအစိုးရနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံသည်ဟုရည်ညွှန်းလျှင် နေပြည်တော်နှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံခြင်းဖြစ်သော်လည်း၊ ဗဟိုအစိုးရနှင့် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနများသည် တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အဆင့်၊ ခရိုင်အဆင့် နှင့် မြို့နယ်အဆင့်များတွင်လည်း ရုံးခွဲများ ထားရှိသည်။ ယင်းဒေသဆိုင်ရာ ရုံးခွဲများသည် အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ အများဆုံးထိတွေ့ဆက်ဆံရသည့် အစိုးရအဆင့်လည်း ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ထဲမှ အရေးအကြီးဆုံးဗဟိုအစိုးရဌာနမှာ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနလက်အောက်ရှိ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန (ထွေအုပ်) ဖြစ်သည်။ ထွေအုပ်သည် ဒေသအစိုးရများတွင် အဆင့်တိုင်း၌ ပါဝင်သည်။

ထွေအုပ်နှင့် ပတ်သက်၍ “ မြန်မာနိုင်ငံ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များရှိ အုပ်ချုပ်မှုစနစ် ”³⁰ တွင် အကျယ်တဝင့် ဆွေးနွေး တင်ပြထားသည်။

တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အဆင့်တွင် ထွေအုပ်သည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် တိုက်ရိုက်ပတ်သက်မှုနည်းသည်။ ထွေအုပ်၏အရေးပါသောတာဝန်များထဲမှ အရေးကြီးသော အချက်တစ်ချက်မှာ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်လွှတ်တော်များ၏ ဝန်ထမ်းအင်အားကို ပံ့ပိုးပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ခရိုင်အဆင့်တွင် ထွေအုပ်သည် အထက်အောက် ဆက်ဆံရေးများကိုသာ ပြေပြစ်ချောမွေ့အောင် ဆောင်ရွက်ပေးသည်။ အောက်ခြေ (ရပ်ကွက်၊ မြို့နယ်မှ) ရရှိတင်ပြလာသော သတင်းအချက်အလက်များကို အထက်အရရှိများသို့ လက်ဆင့်ကမ်းပေးသည့် အလုပ်ကို လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်သည်။ လူတွေ့မေးမြန်းချက်များအရ ခရိုင်ထွေအုပ်သည် အရက်ဆိုင်၊ စားသောက်ဆိုင်များအတွက် လိုင်စင်ချပေးရာတွင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် တိုက်ရိုက်ပတ်သက်ရသည်။ ထို့ပြင် ခရိုင်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများသည် မြေယာချပေးသည့် အလုပ်ကိုလည်း လုပ်ကိုင်ကြသည်။³¹

စီးပွားရေးလုပ်ငန်း တော်တော်များများအတွက် အရေးအပါဆုံးသည် မြို့နယ်ထွေအုပ် (မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူး) ဖြစ်သည်။ မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးသည် အငယ်စား (micro)၊ အသေးစား လုပ်ငန်းများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများသည်။ မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးသည် မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးရုံး (မြို့နယ်ထွေအုပ်)ကို ဦးဆောင်ပြီး ဦးစီးအရာရှိများနှင့် လက်အောက်ဝန်ထမ်းများက ကူညီဆောင်ရွက်ပေးကြသည်။ မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးတစ်ဦး၏ အဆိုအရ မြို့နယ်ထွေအုပ်သည် လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးများကို မြို့နယ်စီမံခန့်ခွဲမှုအဖွဲ့မှတစ်ဆင့် ဆောင်ရွက်သည်။ လုပ်ငန်းကြီးများကို ကြီးကြပ်ခြင်းနှင့် ကျန်သည့်အစိုးရအစိတ်အပိုင်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ကိုလည်း လုပ်ဆောင်သည်။³² မြို့နယ် အုပ်ချုပ်ရေးမှူး နှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအကြား တိုက်ရိုက်ဆက်ဆံရေးတွင် အရက်စသည့် ကုန်ပစ္စည်းများကို ရောင်းချသော ဆိုင်များအား လိုင်စင်ထုတ်ပေးခြင်းစသည်တို့ အကျုံးဝင်သည်။ ၎င်းအပြင် မြေပိုင်ဆိုင်မှု အမည်ပြောင်းခြင်း၊ ဆောက်လုပ်ရေးပါမစ်များ၊ လုပ်ငန်းလိုင်စင်များနှင့် ပတ်သက်၍ လိုင်စင်နှင့် ထောက်ခံစာထုတ်ပေးခြင်းများလည်းပါဝင်သည်။ ထို့ပြင် ယစ်မျိုးခွန်နှင့် မြေခွန်များလည်း ကောက်ခံသည်။ ရပ်ကွက်နှင့် ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများသည် ထွေအုပ်၏ အခြေခံကျသော အဆင့်များဖြစ်ပြီး၊ ၎င်းတို့သည် များသောအားဖြင့် လိုင်စင်နှင့် ခွင့်ပြုမိန့်များအတွက် ထောက်ခံစာရေးခြင်းများကို ဆောင်ရွက်ကြသည်။

ထွေအုပ်အပြင် အခြားသော ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနများသည်လည်း တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်၊ ခရိုင်နှင့် မြို့နယ်အဆင့်များတွင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် တိုက်ရိုက်ထိတွေ့သည်။ လူတွေ့မေးမြန်းချက်များမှ ထွက်ဆိုသော ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနများ၏ ဒေသန္တရရုံးခွဲများမှာ -

- ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်တွင်းအခွန်ဦးစီးဌာနမှ ပင်ငွေခွန်၊ ကုန်သွယ်ခွန်နှင့် အခြားအခွန်များကို စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများ အပေါ်တွင် စည်ကြပ်ခြင်း။
- လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးနှင့် ဆည်မြောင်းဝန်ကြီးဌာန၊ မြေတိုင်းဦးစီးဌာနမှ မြေယာမှတ်ပုံတင်ခြင်းနှင့် ပိုင်ရှင်ပြောင်းများကို ဆောင်ရွက်ခြင်း။
- စက်မှုဝန်ကြီးဌာန၊ စက်မှုကြီးကြပ်ဦးစီးဌာနမှ စက်မှုဇုန်အတွင်းနှင့် စက်မှုဇုန်ပြင်ပရှိ စက်မှုလုပ်ငန်းများကို လိုင်စင် ထုတ်ပေးခြင်း အပြင်၊ လျှပ်စစ်ဂါယာကြိုးသွယ်တန်းထားမှုများ၊ ထရန်စ်ဖော်မာများ နှင့် ဘို့လ်လာအိုးများ စစ်ဆေးခြင်း တို့ကို ဆောင်ရွက်ခြင်း။

³⁰ Nixon, Hamish နှင့် မြန်မာ့သုတေသီများရေးသားသော မြန်မာနိုင်ငံ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များရှိ အုပ်ချုပ်မှုစနစ်၊ The Asia Foundation နှင့် မြန်မာ့ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အရင်းအမြစ်အဖွဲ့အစည်း၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအဖွဲ့ များမှ ထုတ်ဝေသည်။ ၂၀၁၃ စက်တင်ဘာလ၊ စာမျက်နှာ ၃၁ - ၃၅ မှ။
³¹ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၁၄။
³² လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၂၂။

- ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၊ မြို့နယ်ရဲစခန်းမှ တရားဥပဒေစိုးမိုးအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့်၊ မြေပိုင်ရှင်အပြောင်းအလဲ လုပ်ရာတွင်လည်းကောင်း၊ ဆောက်လုပ်ရေးပါမစ်များ နှင့် လုပ်ငန်းလိုင်စင်များ လျှောက်ထားရာတွင်လည်းကောင်း ထောက်ခံစာထုတ်ပေးခြင်း။
- လူမှုဝန်ထမ်းကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်နေရာချထားရေးဝန်ကြီးဌာန၊ မြို့နယ်မီးသတ်ဦးစီးဌာနမှ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ အတွက် ဆောက်လုပ်ရေးပါမစ်များ၊ လုပ်ငန်းလိုင်စင်များ ရရှိအောင် ထောက်ခံစာထုတ်ပေးခြင်း။
- ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ မြို့နယ်ကျန်းမာရေးဦးစီးဌာနမှ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် ဆောက်လုပ်ရေးပါမစ်များ၊ လုပ်ငန်းလိုင်စင်များ ရရှိအောင် ထောက်ခံစာထုတ်ပေးခြင်း။
- အလုပ်သမားဝန်ကြီးဌာနမှ (အထူးသဖြင့် စက်မှုဇုန်အတွင်းရှိ) လုပ်ငန်းများမှ အလုပ်သမားအခြေအနေများနှင့် ပတ်သက်၍ စစ်ဆေးခြင်း။

ယခုစာရင်းသည် ဗဟိုအစိုးရမှ ဒေသန္တရအဆင့်တွင် ပါဝင်ပတ်သက်မှုများကို အပြည့်အစုံ ဖော်ပြထားသည် မဟုတ်သေးပါ။ ဝန်ကြီးဌာနများစွာကို ချန်လှပ်ထားခဲ့ပါသေးသည်။ ဥပမာ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနသည် ဒေသန္တရ အဆင့်တွင် (အခြေခံပညာဦးစီးဌာန၊ အဆင့်မြင့်ပညာဦးစီးဌာန ဟူ၍) ရှိသော်လည်း စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် များသောအားဖြင့် တိုက်ရိုက်ပတ်သက်မှု မရှိပေ။ ထို့အပြင် ကဏ္ဍအလိုက် သက်ဆိုင်သော ဝန်ကြီးဌာနများဖြစ်သည့် သတ္တုတူးဖော်ရေး နှင့် သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးဌာနသည် ဒေသန္တရရုံးခွဲများ ရှိသော်လည်း သက်ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများနှင့်သာ ထိတွေ့ဆက်သည့်အတွက် ချန်လှပ်ထားခဲ့သည်။ သို့သော်ငြားလည်း စာရင်းပြုစုတင်ပြခြင်းသည် ဗဟိုအစိုးရ၏ ဒေသန္တရအဆင့်တွင် များစွာပါဝင်ပတ်သက် နေသည်ကို ပေါ်လွင်စေရန်ရည်ရွယ်သည်။

တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ

တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများသည် ဗဟိုအစိုးရ၏ အထက်အောက်ဖွဲ့စည်းပုံတွင် ရှိနေသလို၊ သီးခြားလွှပ်လပ်သော အစိုးရအဖွဲ့ အနေဖြင့်လည်း ရှိနေသည်။ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ သည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ အကန့်အသတ်သာရှိသည်။ ထိုလုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများကို ၂၀၀၈ ဖွဲ့သည့်ပုံအခြေခံဥပဒေတွင် (ဤစာတမ်း၏ အဆုံး၌တွေ့ရမည့် နောက်ဆက်တွဲ ၁ နှင့် ၂ တွင်) ဖော်ပြထားသည်အတိုင်း ဖြစ်သည်။ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများကို စီးပွားရေးနှင့် သက်ဆိုင်သော ဥပဒေပြုပိုင်ခွင့်အာဏာများအပိုင်းထားသော်လည်း များသောအားဖြင့် အရေးမကြီးသော၊ ဘဏ္ဍာငွေသိပ်မရနိုင်သော လုပ်ငန်းများတွင်သာ ဖြစ်သည်။ ဥပမာအနေဖြင့် စက်မှုလုပ်ငန်းများနှင့်ပတ်သက်၍ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများအား စီမံအုပ်ချုပ်ပိုင်ခွင့်၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးထားသော်လည်း၊ ၎င်းအာဏာများကို ဗဟိုအစိုးရ မလုပ်ကိုင်သော စက်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် အိမ်တွင်းမှုလုပ်ငန်းများမှ အပသာ လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။³³ လက်တွေ့တွင် စက်မှုလုပ်ငန်းများကို ကြီးကြပ်ဆောင်ရွက်ခွင့်သည် ဗဟို အစိုးရလက်အောက်၌ရှိ၍၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများအတွက် လုပ်ပိုင်ခွင့်သည် အနည်းအကျဉ်းမျှသာ ကျန်တော့သည်။ ထိုနည်းတူစွာ စွမ်းအင်၊ လျှပ်စစ်၊ သတ္တုတူးဖော်ရေး၊ သစ်တောကဏ္ဍ တို့တွင်လည်း တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများအနေဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့် အနည်းငယ်သာ ကျန်ရှိသည်။ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ လုပ်ကိုင်ခွင့်အာဏာများတွင် ဆားနှင့် ဆားထုပ်လုပ်ရေး၊ ကျောက်မျက်များကို ဖြတ်တောက်ခြင်းနှင့် အရောင်တင်ခြင်းနှင့် ကျေးလက်အတွက် ထင်းစိုက်ခင်းများ စသည်ဖြင့် အရေးမကြီးသော စီးပွားရေးကဏ္ဍများတွင်ဖြစ်သည်။³⁴

ထိုနည်းတူစွာ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများသည် အခွန်စည်းကြပ်နိုင်သည့် လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာသည်လည်း အကန့်အသတ် ရှိသည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့သည့်ပုံအခြေခံဥပဒေအရ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများကို အခွန်စည်းကြပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာများ ပေးအပ်ထားသော်လည်း အခွန်ကောက်ခံ၍ ဘဏ္ဍာငွေ ရှာဖွေနိုင်ရေးတွင် အကန့်အသတ်များစွာ ရှိသည်။ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများရရှိသော အခွန်ကောက်ခံပိုင်ခွင့် အာဏာများထဲမှ အရေးကြီးသော လုပ်ပိုင်ခွင့်သည်

³³ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ နောက်ဆက်တွဲ ၂ ၌ရှုရန်
³⁴ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ နောက်ဆက်တွဲ ၂ ၌ ရှုရန်။

မြေယာခွန်နှင့် ယစ်မျိုးခွန်စည်းကြပ်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ အခြားလုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများမှာ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ အတွက် အခွန်ရရှိနိုင်မှု နည်းပါးသည်။ ဥပမာ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများသည် နိုင်ငံပိုင်လုပ်ငန်းများနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများမှ အကျိုးအမြတ်များကို ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိသော်ငြားလည်း၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရအများစုသည် ၎င်းလုပ်ငန်းများမှ အကျိုးအမြတ်ရခဲ့သည်။ ရခဲ့သည်ရှိသော် အနည်းအကျဉ်းမျှသာဖြစ်သည်။ ဝန်ကြီးချုပ်များ၊ ဝန်ကြီးများနှင့် ဒေသဆိုင်ရာ စစ်တပ်အကြီးအကဲများသည် နိုင်ငံပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင်ပါဝင်ကြသည်။³⁵ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ် အစိုးရများသည် (အခွန်ရရှိမှုနည်းပါးသော) အခွန်အကောက်ခြင်းများစွာကို တိုက်ရိုက်စည်းကြပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ၎င်းတို့ထဲတွင် ဆိပ်ကမ်းအသုံးပြုမှု၊ လမ်းအသုံးပြုမှုနှင့် တံတားအသုံးပြုမှုများအပေါ် အခွန်အခကောက်ခံခြင်း တို့ပါဝင်သော်လည်း ဘဏ္ဍာငွေ အနည်းငယ်သာ ရရှိသည်။ သိသာထင်ရှားစွာပင် တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများတွင် အခွန်ကောက်ခံနိုင်သော သီးသန့်ရုံးခွဲများလည်းမရှိပေ။ (ဥပမာ ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီး ဦးဆောင်သော ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးရုံးသည် အခွန်ကောက်ခံရာတွင် ကြီးကြပ်ပေးရုံသာ ဖြစ်သည်။) ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများမှ စည်းကြပ်နိုင်သော အခွန်အများစုမှာ စည်ပင်သာယာ ဝန်ထမ်းများမှ သော်လည်းကောင်း ကောက်ခံသည်။ သို့မဟုတ်လျှင် မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများမှသော်လည်း၊ မြို့နယ် အခွန်ဦးစီးဌာနမှသော်လည်းကောင်း စည်းကြပ်ပြီး ဗဟိုသို့ပို့၍ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများသို့ ပြန်လည်ချပေးသည်။

စည်ပင်သာယာအဖွဲ့ရုံးများ

သိသာထင်ရှားသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများထဲမှ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့်ဆက်စပ်နေသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများထဲမှ အရေးစိုက်ခံရမှုနည်းသော အပြောင်းအလဲမှာ စည်ပင်သာယာအဖွဲ့များကို ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုမှ လျော့ချလိုက်ပြီး၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများလက်အောက်သို့ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ လွှဲပေးလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် စည်ပင်သာယာ ကော်မတီနှင့် အဖွဲ့များသည် ယခုအခါ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ စည်ပင်သာယာဝန်ကြီးဌာနအောက်သို့ ရောက်ရှိလာသည်။ ယင်း စည်ပင်သာယာအဖွဲ့များသည် လူနေအိမ်များနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ဝန်ဆောင်မှုပေးရန် တာဝန်ရှိသည်။ ၎င်းတို့ထဲတွင် မြို့တွင်းလမ်းများ၊ တံတားများ၊ ရေပေးဝေခြင်း၊ ရေဆိုးထုတ်ပေးခြင်း၊ အမှိုက်သိမ်းခြင်း၊ လမ်းသန့်ရှင်းခြင်း၊ လမ်းမီးများပေးခြင်း စသည့် ဝန်ဆောင်မှုမျိုးစုံပေးသည်။³⁶ စည်ပင်သာယာဝန်ထမ်းများ၏ အဆိုအရ (လုပ်ငန်း)လိုင်စင်လျှောက်သည့်အခါ စာရွက်စာတမ်းကြေး ၂၀၀ မှ ၃၀၀ ထိ ကျသင့်ပြီး၊ ဆောင်ရွက်ချိန် ၇ ရက်မှ ၁၀ ရက် အထိကြာသည်။³⁷ စည်ပင်သာယာအဖွဲ့များသည် လုပ်ငန်းအတော်များများကို လုပ်ငန်းလိုင်စင်ထုတ်ပေးသည်။ စည်ပင်သာယာအဖွဲ့များသည် သားသတ်လိုင်စင်၊ အန္တရယ်ရှိသော ကုန်ပစ္စည်းများ ရောင်းချခြင်း စသည့် လုပ်ငန်းများနှင့် ဆိုင်သော လိုင်စင်များကိုလည်း ထုတ်ပေးသည်။ လူနေအိမ်များနှင့် စီးပွားရေးအဆောက်အအုံများအတွက် ဆောက်လုပ်ရေး ပါမစ်များကိုလည်း ထုတ်ပေးသည်။ အချို့စည်ပင်သာယာ ဧရိယာများတွင် စက်မှုလုပ်ငန်းများကို စစ်ဆေးကြည့်ရှုသည့် အလုပ်ကိုလည်း လုပ်သေးသည်။³⁸

စည်ပင်သာယာအဖွဲ့များသည် ပူးပေါင်းလုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အဓိကရုံးတစ်ရုံး ထားရှိသည်။ ၎င်းသည် မြို့နယ် စည်ပင်သာယာအဖွဲ့ရုံးဖြစ်ပြီး စည်ပင်သာယာဝန်ဆောင်မှုပေးရန်၊ ပြည်သူများနှင့်ထိတွေ့ဆက်ဆံရန်ဖြစ်သည်။³⁹ မြို့နယ်စည်ပင် သာယာအဖွဲ့ရုံးသည် မြို့နယ်နှင့် ရပ်ကွက်များအတွင်း ကွင်းဆင်းလုပ်ကိုင်နေသော ဝန်ထမ်းများဖြင့် အခွန်အခများ ကောက်ခံခြင်း၊ လိုင်စင်ထုတ်ပေးခြင်း နှင့် ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ကြသည်။ သို့သော်ငြားလည်း မြို့နယ် စည်ပင်သာယာ အဖွဲ့ရုံးများသည် မြို့နယ်တွေအုပ်ရုံး (အုပ်ချုပ်ရေးမှူးရုံး) များနှင့် မတူကြပေ။ ထို့အပြင် စည်ပင်သာယာ နယ်နိမိတ် နှင့် မြို့နယ်များမှာ အခြေတမ်းမတူညီကြပေ။ ဥပမာပြရလျှင် ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီ သည် ရန်ကုန်မြို့တော်၏ မြို့နယ်များအားလုံးကို စီမံဆောင်ရွက်ရန် ဖြစ်သည်။ စည်ပင်သာယာအဖွဲ့များသည် တိုင်းဒေသကြီး (သို့မဟုတ်)

³⁵ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၀၅။

³⁶ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၀၃၊ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၁၇။

³⁷ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၀၃။

³⁸ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၀၃။

³⁹ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၀၃။

ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ အခွန်ဘဏ္ဍာငွေဖြင့် လည်ပတ်လုပ်ကိုင်ကြသည်။ မြို့နယ်ထွေအုပ်များမှာမူ ဗဟိုအစိုးရမှ ချပေးသော ဘတ်ဂျက်ဖြင့် လည်ပတ်ကြသည်။

စည်ပင်သာယာအဖွဲ့များကို ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုမှ လျော့ချပြီး တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများထံသို့ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ လွှဲပြောင်းပေးအပ်ထားခြင်းသည် သိသာထင်ရှားသော အပြောင်းအလဲ တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ယခင်အစိုးရ၏ ချုပ်ကိုင်မှုများထဲမှ (တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများသို့) ဖြေလျော့ပေးလိုက်သော ကြီးမားသော အရာရောက်သော အပြောင်းအလဲတစ်ရပ်လည်း ဖြစ်သည်။ ထိုအပြောင်းအလဲမှ ဝန်ထမ်းရွေးချယ်ခန့်အပ်ခြင်း လုပ်ပိုင်ခွင့်ကိုလည်းအပ်နှင်းထား၍ (အခြေခံအမှုထမ်းမှ ဒုဦးစီးမှူး/ဒုဦးစီးအရာရှိ အထိ) ဝန်ထမ်းများကို ဗဟိုမှမခန့်အပ်ပဲ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများမှ လိုအပ်သလို စိတ်ကြိုက်ခန့်အပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ယခင်က စည်ပင်သာယာအဖွဲ့များသည် နယ်စပ်ဒေသနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် စည်ပင်သာယာရေးဝန်ကြီးဌာနအောက်တွင် တည်ရှိပြီး တခြားဝန်ကြီးဌာနများကဲ့သို့ ဗဟိုမှ ချုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်သည်ပုံစံဖြစ်သည်။ ဤနေရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အစိုးရဝန်ထမ်း ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံကို အနည်းငယ်ရှင်းပြရန်လိုမည်။ အစိုးရဝန်ထမ်းများကို အဆင့် ၁၂ ဆင့် ဖြင့် ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားပါသည်။ အပေါ်ရာထူး ဖေရာ ပြန်ထမ်းဝင်အရာရှိရာထူးများ ဖြစ်ပြီး၊ အောက်ရာထူး ဖေရာ ပြန်တမ်းဝင်အရာရှိများ မဟုတ်ကြပါ။ ပြန်တမ်းဝင်အရာရှိများသည် နေပြည်တော်ရှိ ပြည်ထောင်စုရာထူးဝန်အဖွဲ့မှ ရွေးချယ်ခန့်အပ်သူများ သော်လည်းကောင်း၊ စစ်ဘက်မှ တိုက်ရိုက်ရွှေ့ပြောင်းလာသူများသော်လည်းကောင်း ပါဝင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဗဟိုအစိုးရ၏ ဦးစီးဌာနများ သို့မဟုတ် ဒေသအစိုးရများတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေကြသော မည်သည့် ပြန်ထမ်းဝင်အရာရှိမဆို နေပြည်တော်မှ တိုက်ရိုက်ခန့်အပ်သည်။ ပြန်တမ်းဝင်မဟုတ်သော (non-commissioned officers) အရာရှိ၊ အရာခံ၊ အမှုထမ်းများကိုမူ သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာန (သို့မဟုတ်) တိုင်းပြည်နယ် အစိုးရများမှ တိုက်ရိုက်ခန့်အပ်နိုင်သည်။ စည်ပင်သာယာအဖွဲ့များကို ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုမှ ဖြေလျော့ပေးလိုက်ပြီးနောက် ဒုဦးစီးမှူးနှင့် ယင်းလက်အောက်ရာထူးများကို တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများမှ (ဗဟိုအစိုးရ၏ ခွင့်ပြုချက်တောင်ခံရန် မလိုအပ်ပဲ) တိုက်ရိုက်ခန့်အပ်နိုင်သည်။⁴⁰ စည်ပင်သာယာအဖွဲ့များမှ ဝန်ထမ်းအင်အားလိုအပ်လျှင် အဖွဲ့သည် တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ် စည်ပင်သာယာရေးဝန်ကြီးအား ချည်းကပ်ရသည်။ စည်ပင်သာယာရေးဝန်ကြီးမှ ဆက်၍ ဝန်ထမ်းရွေးချယ်ခန့်အပ်ခြင်းကို အဆုံးအဖြတ်ပေးနိုင်သော တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ်ကို တင်ပြရသည်။⁴¹ စည်ပင်သာယာဝန်ထမ်းများနှင့် ပတ်သက်၍ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်အစိုးရများသည် ပြည်ထောင်စု ဝန်ကြီးဌာနများကဲ့သို့ ဝန်ထမ်းရွေးချယ်ခန့်အပ်ပိုင်ခွင့် ရှိသည်။ စည်ပင်သာယာအဖွဲ့များသည်သာလျှင် ဝန်ထမ်းရွေးချယ်ခန့်အပ်ရေး၌ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ် အစိုးရများက လုပ်ကိုင်နိုင်သည်။

စည်ပင်သာယာအဖွဲ့များသည် လုပ်ငန်းမှတ်ပုံတင်ရာတွင် အခကြေးငွေယူခြင်းနှင့် ၎င်း၏ဝန်ဆောင်မှုများအပေါ် အခွန်အခ ကောက်ခံခြင်းတို့ဖြင့် အဖွဲ့၏ဘဏ္ဍာငွေ ရှာဖွေခွင့်ရှိသည်။ လက်တွေ့အားဖြင့် ဘဏ္ဍာငွေ ရှာဖွေရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်များမှာ (ဥပမာ မြေခွန်) တိုင်းပြည်နယ်အစိုးရများသို့ ပေးအပ်ထားသော်လည်း အခြားအစိုးရအဖွဲ့အစည်းများက ကောက်ခံသည် လည်းရှိသည်။ ယင်းသို့ အခြားအစိုးရအဖွဲ့အစည်းများမှ ကောက်ခံနေသည်မှာလည်း လိုအပ်ချက်အရလည်း တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် မှန်သည်။ အကြောင်းမှာ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများတွင် ကိုယ်ပိုင်အခွန်ရုံးများမရှိပေ။ ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးသာရှိသည်။ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများသည် အခွန်ရရန်လမ်းနည်းပါးသော တိုက်ရိုက်အခွန်များ ကိုသာ ဘဏ္ဍာငွေရရှိရေးအတွက် မှီခိုနေကြရသည်။

“မြန်မာနိုင်ငံ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များရှိ အုပ်ချုပ်မှုစနစ်” စာတမ်း၏လေ့လာတွေ့ရှိချက်အရ “ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများသို့ ပေးအပ်ထားသည့် ဇယား၂ ပါ တာဝန်ယူမှုများ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် အုပ်ချုပ်ရေးအစီအမံများစွာမှာ ပြည်ထောင်စု ဝန်ကြီးဌာန၏ လက်ဝယ်တွင် ကျယ်ပြန့်စွာ တည်ရှိဆဲဖြစ်သည်။”⁴²

⁴⁰ ဒုဦးစီးအရာရှိများသည် ပြန်ထမ်းဝင်မဟုတ်သော အစိုးရဝန်ထမ်းများထဲတွင် ရာထူးအကြီးဆုံး ဖြစ်သည်။ ဒုဦးစီးအရာရှိထက်မြင့်သော ရာထူးများနှင့် ပတ်သက်သော ဝန်ထမ်းခန့်ထားခြင်း၊ အနားပေးခြင်းတို့ကို ဗဟိုအဆင့်ရှိ ပြည်ထောင်စုရာထူးဝန်အဖွဲ့မှ လုပ်ဆောင်သည်။
⁴¹ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၁၇။
⁴² “မြန်မာနိုင်ငံ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များရှိ အုပ်ချုပ်မှုစနစ်”၊ စာမျက်နှာ ၅၄။

တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များ၏ အခြားသော ဝန်ကြီးများသည် ကိုယ်ပိုင်ဝန်ကြီးဌာနများ မရှိသော်လည်း၊ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ် စည်ပင်သာယာဝန်ကြီးသည် သူကိုယ်တိုင်ကြီးကြပ်နိုင်သော ကြီးမားသော အဖွဲ့အစည်းရှိသည်။⁴³ ထိုအချက်သည် အသစ်ဖြစ်ပေါ်လာသော စည်ပင်သာယာဝန်ကြီးဌာနများအနေဖြင့် အသေးစား၊ အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်သော ဒေသစီးပွားရေးဝန်းကျင်ကို တိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် မြှင့်တင်ပေးနိုင်မည်လား ဆိုသည့် မေးခွန်းထုတ်စရာဖြစ်လာသည်။

ဗဟိုအစိုးရနှင့် တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်အစိုးရတို့အကြား ထိတွေ့ဆက်ဆံပုံ

ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချလိုက်၍ အသစ်ဖြစ်ပေါ်လာသော တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများနှင့် ၎င်းတို့လက်အောက်ရှိ စည်ပင်သာယာအဖွဲ့များနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်း အဆင့်များအကြား မှီခိုရပ်တည်မှု၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၊ ဆင်တူသောလုပ်ငန်းများ ရှိနေသည်။ ဥပမာပေးရလျှင် စစ်ဆေးမှုများပြုလုပ်ရာ၌ ပြည်ထောင်စုအစိုးရမှ အရာရှိများနှင့် စည်ပင်သာယာဝန်ထမ်းများ ပါဝင်သည်။ အခွန်ကောက်ခံရာတွင်လည်း ထွေအုပ် သို့မဟုတ် ပြည်တွင်းအခွန်ဦးစီးဌာန သည် တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များအစား ကောက်ခံသည်။ ၎င်းအပြင် စက်မှုဝန်ကြီးဌာနအောက်ရှိ စက်မှုကြီးကြပ်သည် ကျန်းမာရေးဦးစီးဌာန၊ စည်ပင်သာယာအဖွဲ့ များနှင့် ပူးပေါင်း၍ စည်ပင်သာယာနယ်နိမိတ်အတွင်းရှိ စက်မှုလုပ်ငန်းများ၏ ရေမြောင်းများနှင့် ရေစစ်ဆေးခြင်းအပြင် အခြားသော ဝန်ဆောင်မှုများကို ဆောင်ရွက်သည်။⁴⁴ စက်မှုကြီးကြပ်အရာရှိများသည် လျှပ်စစ်မီးများ၊ ဘွိုင်လာအိုးများ စစ်ဆေးကြည့်ရှုခြင်းနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းများကို စက်မှုဝန်ကြီးဌာနမှ လိုင်စင်များရရှိအောင် လိုအပ်သော သတင်းအချက်အလက်များကို နေပြည်တော်ရုံးချုပ်သို့ သတင်းပို့ခြင်းဖြင့် ကူညီလုပ်ဆောင်သည်။⁴⁵ ကျေးရွာများတွင် စည်ပင်သာယာ အဖွဲ့များ မရှိသဖြင့် တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အတွက် အခွန်အခများကို မြို့နယ်ထွေအုပ် (ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူး) မှ ကောက်ခံသည်။ အခွန်ဆောင်ရာတွင် လုပ်ငန်းများသည် အခွန်ဆင်ခေါ်စာ လက်ခံရရှိပြီး ပြည်တွင်းအခွန်ဦးစီးဌာနသို့ သွားရောက်၍ အခွန်ပေးဆောင်ရမည့် ပမာဏကို ချလန်ထွက်လာသည်အထိ ကျေလည်အောင်လုပ်ကြရသည်။ ထို့နောက် လုပ်ငန်းရှင်များသည် အခွန်ပေးဆောင်ရမည့် ချလန်ကို မြန်မာ့စီးပွားရေးဘဏ်၏ ဒေသရုံးခွဲတွင် ငွေသွင်းရသည်။

တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးများသည် အသစ်ဖြစ်ထွန်းလာသော တိုင်း၊ ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ မရှင်းလင်းသော လုပ်ငန်းတာဝန်များ၏ ဆောင်ရွက်ကြရသော ထင်ရှားသည့် ဥပမာဖြစ်သည်။ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးများသည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရဖွဲ့စည်းပုံအရ ဗဟိုသို့ သတင်းအချက်အလက်များ တင်ပြပေးရသည်။ လူတွေ့မေးမြန်းချက်များအရ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးများသည် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနများသို့ သတင်းပေးပို့ရခြင်း၊⁴⁶ စောင့်ကြည့်ခြင်း၊⁴⁷ ဗဟိုမှ ချမှတ်ပေးသော လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ပေးရခြင်း၊⁴⁸ ပြည်ထောင်စုအစိုးရအား ကူညီဆောင်ရွက်ပေးရခြင်း၊⁴⁹ စသည်တို့ ပါဝင်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးများသည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် နီးကပ်စွာချိတ်ဆက်ပေါင်းစပ်ထားသော်လည်း တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ လက်အောက်တွင် တည်ရှိသည်။ ကိုယ်ပိုင်လုပ်ငန်းများ၊ အစီအစဉ်များကိုလည်း အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ ထိုသို့ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်သော ဦးစားပေးလုပ်ငန်းများ၊ အစီအစဉ်များကို ဖော်ဆောင်ရန် တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်ဝန်ကြီးများသည် တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ်များသို့ ဦးစာပထမ ချဉ်းကပ်၍ သူ၏ထောက်ခံမှုကို ရယူရသည်။ ယင်းနောက် ဝန်ကြီးချုပ်သည် ဗဟိုသို့ တင်ပြရသည်။⁵⁰ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်ဝန်ကြီးများသည် ပုဂ္ဂလိက ပရောဂျက် အကြီးစားများကို ခွင့်ပြုရာတွင်

⁴³ “မြန်မာနိုင်ငံ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များရှိ အုပ်ချုပ်မှုစနစ်”၊ စာမျက်နှာ ၅၄။

⁴⁴ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၈၃။

⁴⁵ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၈၅။

⁴⁶ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၈၅။

⁴⁷ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၈၅ (ခ)။

⁴⁸ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၈၅ (ခ)။

⁴⁹ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၈၅ (က)။

⁵⁰ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၈၅။

အရေးပါသူလည်းဖြစ်သည်။ သို့သော် လူတွေ့မေးမြန်းချက်များ၏ အဆိုအရ တိုင်းပြည်နယ်ဝန်ကြီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍသည် ရှင်းရှင်းလင်းလင်းရှိသည်တော့ မဟုတ်ပေ။⁵¹ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်ဝန်ကြီးများ နှင့် အခြားပေးခဲ့သော ဥပမာများအရ အစိုးရအဆင်ဆင့်နှင့် အစိတ်အပိုင်းများအကြား ဆက်ဆံရေးသည် ကျယ်ပြန့်ပြီး မည်သူက မည်သည့်ကိစ္စ၌ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာရှိသည် ဆိုသည်မှာ မရှင်းလင်း၍၊ မည်သူသည် မည်သည့်ကိစ္စ၌ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်မှာလည်း မသိကွဲပေ။

⁵¹ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၁၀။

အခန်း (၄)။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ နှင့် ဒေသအစိုးရများကြား ထိတွေ့ဆက်ဆံမှု ပကတိ အခြေအနေ

မြန်မာနိုင်ငံရှိ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် လိုင်စင်ရယူခြင်း၊ အခွန်ထမ်းဆောင်ခြင်း နှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများ တိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးရန်တောင်းဆိုခြင်း စသည့် အရေးကိစ္စများတွင် အစိုးရနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံရလေ့ရှိသည်။ ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ ကွင်းဆင်းလေ့လာမှုများကို မြို့နယ်မြို့တွင် သွားရောက်လေ့လာရာတွင် စီးပွားရေးအုပ်ချုပ်မှု (economic governance) နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကွဲပြားခြားနားချက် အနည်းအကျဉ်းသာ တွေ့ရှိရသည်။ ယင်းသို့ ကွဲပြားချက် သိပ်မတွေ့ရသည်မှာ ယခုလေ့လာမှုသည် အချိန်နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းနိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်အရေအတွက် နည်းသောကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ အကယ်၍ ကျွန်တော်တို့၏ ကွင်းဆင်းလေ့လာသည့်နေရာများသည် ရခိုင်ပြည်နယ်သော်လည်းကောင်း၊ ကချင်ပြည်နယ်သော်လည်းကောင်း ဖြစ်ခဲ့မည်ဆိုလျှင် ကွဲပြားခြားနားသော သုတေသန ရလဒ်များ ထွက်လာဖွယ်ရှိပါသည်။ သို့သော်ငြားလည်း တဖက်တွင် အသေးစားနှင့် အလတ်စား လုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ဒေသန္တရ အစိုးရများ၏ အုပ်ချုပ်ရေးသည် နေရာဒေသပေါ်မူတည်၍ ကွဲပြားချက် ရှိချင်မှလည်း ရှိမည်။ အမိုးသားစီမံကိန်းလျှောက် ၂၀၁၁ ထိ ဗဟိုအစိုးရမှ ချုပ်ကိုင်ခြယ်လှယ်ထားခဲ့သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံကြောင့် နေရာဒေသအလိုက် အသေးစား၊ အလတ်စားလုပ်ငန်းများနှင့် ဒေသအစိုးရများကြား ထိတွေ့ဆက်ဆံပုံ တူညီနိုင်သည်မှာလည်း အံ့သြစရာတော့ မဟုတ်ပေ။

လုပ်ငန်းလိုင်စင်များ

လုပ်ငန်းလိုင်စင်များ ချပေးသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများသည် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနများနှင့် စည်ပင်သာယာအဖွဲ့များကြား ပြန့်ကွဲနေသည်။ လုပ်ငန်းအရွယ်အစားနှင့် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်မည့် စီးပွားရေးကဏ္ဍ၊ (မြန်မာ့ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေနှင့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေအရ) ကုမ္ပဏီပုံစံဖြင့် လုပ်ကိုင်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်း၏တည်နေရာ နှင့် ထုတ်လုပ်သော ကုန်ပစ္စည်းအမျိုးအစားများ ပေါ်မူတည်၍ ရယူရသော လိုင်စင်အမျိုးအစားကွဲပြားသည်။ ဖော်ပြပါ အချက်များပေါ်မူတည်၍ လုပ်ငန်းလိုင်စင်ရယူရာတွင် ကုန်ကျစားရိတ်နှင့် လွယ်ကူခြင်း၊ ခက်ခဲခြင်းတို့ ကွဲပြားခြားနားသည်။ ယခုသုတေသနလုပ်ဆောင်ရာတွင် လိုင်စင်ရယူခြင်းသည် နေချင်းရသလို ရှုနစ်ကြာသည်တိုင်အောင် လိုင်စင်မရသေးသည် လည်းရှိသည်။ အလတ်စားနှင့် အကြီးစားလုပ်ငန်းများအတွက် ယခုလိုင်စင်လုပ်ထုံးသည် ကြီးမားသော အဟန့်အတားများကို ဖြစ်စေပြီး၊ အစိုးရ(ဝန်ထမ်းများမှ) ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများအပေါ် အဓိက ခွင့်ရနိုင်သော ရပေါက်ရလမ်းများ ဖြစ်နေသည်။ သို့သော် အသေးစားနှင့် အလတ်စားလုပ်ငန်းများနှင့် စည်ပင်သာယာမှု လိုင်စင်ရယူရသော လုပ်ငန်းများအနေဖြင့် ကြီးမားသော အခက်အခဲ သိပ်မတွေ့ရပေ။

အမျိုးသားစီမံကိန်းနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဝန်ကြီးဌာနမှ ကုမ္ပဏီလိုင်စင်များ

ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် ကုမ္ပဏီများ ညွှန်ကြားမှု ဦးစီးဌာန (ဒိုင်ကာ) မှတစ်ဆင့် အမျိုးသားစီမံကိန်းနှင့် စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ဝန်ကြီးဌာန (စီမံစီးပွား) သည် နိုင်ငံသားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေနှင့် နိုင်ငံခြားသားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေများအရ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံကြသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို မှတ်ပုံတင်ပေးသည်။⁵² မြန်မာ့ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေများအရ လုပ်ကိုင်ရန်မလိုအပ်သော်လည်း ယင်းသို့ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်လျှင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအတွက် အခွန်နှင့်ပတ်သက်သော အကျိုးကျေးဇူးများစွာ ရရှိနိုင်သည်။ စီမံစီးပွားနှင့် မှတ်ပုံတင်ခြင်းသည် ကော်ပိုရိတ်ဖွဲ့စည်းပုံနှင့်မှသာ လုပ်ဆောင်နိုင်သောကြောင့် လုပ်ငန်းများအားလုံး ကော်ပိုရိတ်ပုံစံအသွင်ပြောင်းရသည်။ အခြား ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနများနှင့် မှတ်ပုံတင်ခြင်းသည် လုပ်ငန်းကဏ္ဍအလိုက် ပြောင်းလဲသည်။ လုပ်ငန်းတစ်ခုသည် ကဏ္ဍတစ်ခုခုနှင့် အကျိုးမဝင်ခဲ့လျှင် စီမံစီးပွားမှ လုပ်ငန်းလိုင်စင် တစ်ခုရှိလျှင် လုံလောက်သည်။

⁵² မြန်မာနိုင်ငံသားများရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေကို ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် စတင်ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီး၊ ၂၀၁၃ ဇူလိုင်လတွင် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခဲ့သည်။ ယင်းဥပဒေအရ ပြည်တွင်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများကို နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေမှ ပေးသော အကျိုးခံစားခွင့်များကဲ့သို့ တန်းတူ အကျိုးခံစားခွင့်များ ပေးထားသည်။ နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီများသည်လည်း ဒိုင်ကာ၌ မှတ်ပုံတင်ရသည်။ သို့သော် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဥပဒေ အောက်မှသာ မှတ်ပုံတင်ရသည်ကို သတိပြုစေလိုသည်။

မြန်မာ့စီးပွားရေးလုပ်ငန်း အများစုသည် စီမံစီးပွားနှင့် မှတ်ပုံတင်လေ့ရှိကြပေ။ အကြောင်းမှာ ကုန်ကျစားရိတ်များခြင်း၊ ရှုပ်ထွေးလွန်းခြင်း၊ ကြန့်ကြာခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော လုပ်ငန်းများထဲမှ တစ်ခုသာလျှင် စီမံစီးပွားနှင့် မှတ်ပုံတင်ထားပြီး အခက်အခဲသိပ်မရှိပဲ လိုင်စင်ရခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။ ၎င်းလုပ်ငန်းရှင်၏ အဆိုအရ လုပ်ငန်းလိုင်စင် အတွက် ကုန်ကျစားရိတ်သည် ၁၀ သိန်းဖြစ်ပြီး တစ်ပတ်၊ ဆယ်ရက် သာကြာသည်ဟု သိရသည်။ လိုင်စင်လျှောက်ရာတွင် မှတ်ပုံတင်မိတ်တူ၊ အိမ်ထောင်စုဇယားမိတ်တူ၊ အရင်အနီးထည့်ဝင်သည့်ပမာဏ အထောက်အထားတို့ကို တင်ပြရသည်။⁵³ သို့သော် ယင်းလုပ်ငန်းရှင်တစ်ဦး၏ အတွေ့အကြုံမှာ သာမှန်လုပ်ငန်းအများစု တွေ့ကြုံရသော အခြေအနေကို မထင်ဟပ်နိုင်ပေ။ ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၌ စီးပွားရေးလုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ရသည့် အခြေအနေကို ဖော်ပြသော အစီရင်ခံစာအရ မြန်မာနိုင်ငံသည် စီးပွားရေးလုပ်ကိုင်ရာတွင် အခက်ခဲဆုံးသော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ အဖြစ်သတ်မှတ်ခံရသည်။⁵⁴ ကမ္ဘာ့ဘဏ် ခန့်မှန်းချက်အရ မှတ်ပုံတင်ရာတွင် ပျမ်းမျှ ၇၂ ရက်ကြာပြီး၊ အဆင့် ၁၁ ဆင့် ဖြတ်ကျော်ရ၍၊ ၁၄၇၅ ဒေါ်လာ (မြန်မာငွေ ၁၄သိန်း ၃သောင်း) ကုန်ကျသည်ဟု ဆိုသည်။

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနများမှ လိုင်စင်များ

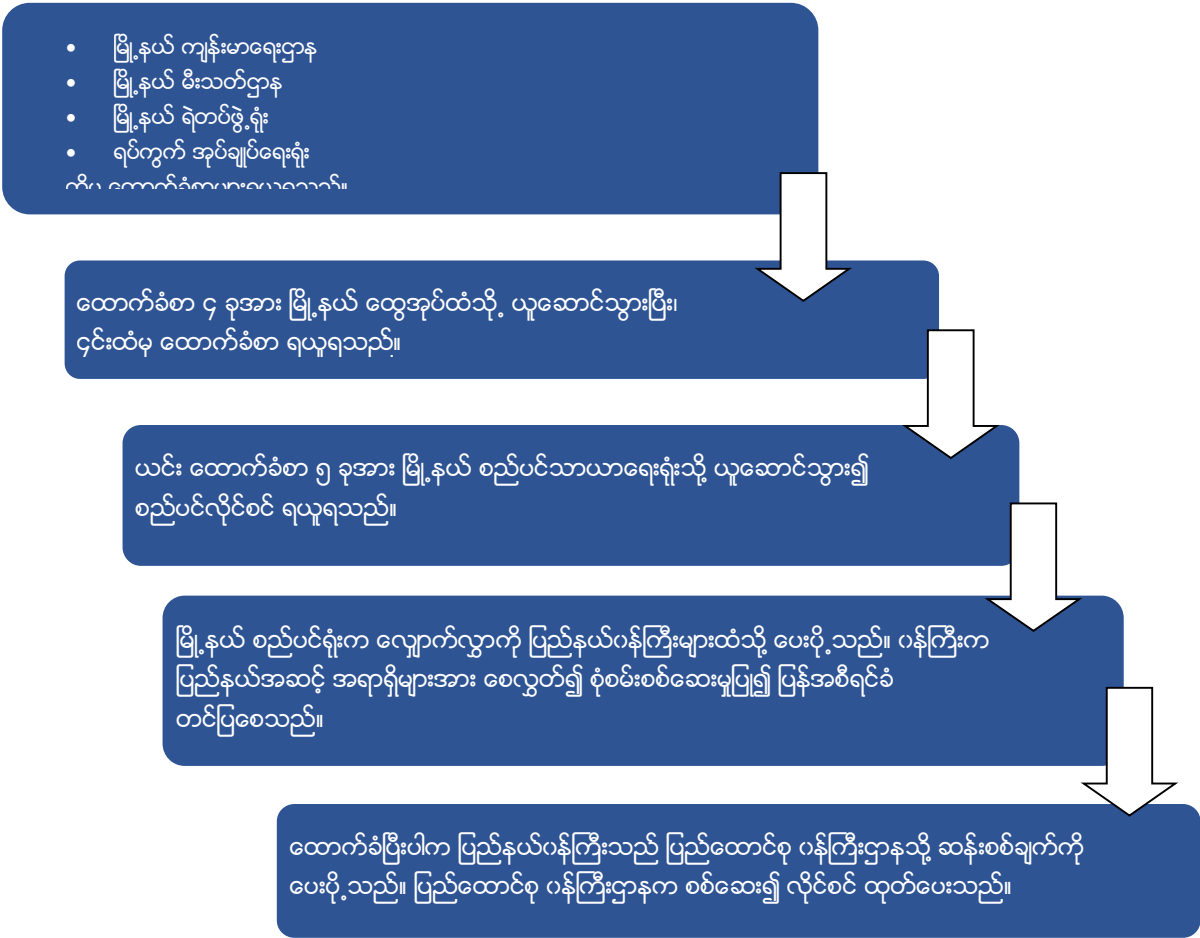
လုပ်ငန်းအများစုသည် လုပ်ငန်းကဏ္ဍအလိုက် ၎င်းနှင့်သက်ဆိုင်သော ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနများမှ လုပ်ငန်းလိုင်စင်များ ရယူရသည်။ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနများသည် မှတ်ပုံတင်ဆောင်ရွက်ခြင်းလုပ်ငန်းကို လုပ်ဆောင်ကြသော်လည်း ၎င်းတို့ထဲမှ အဓိကကျသော ဝန်ကြီးဌာနများမှာ စက်မှုဝန်ကြီးဌာန၊ ကုန်သွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၊ သတ္တုတွင်းဝန်ကြီးဌာနနှင့် ဟိုတယ်နှင့်ခရီးသွားလာရေးဝန်ကြီးဌာနတို့ ဖြစ်ကြသည်။ ဥပမာအနေဖြင့် ကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းများသည် စက်မှုဝန်ကြီးဌာနတွင် မှတ်ပုံတင်ရပြီး၊ ကုန်သွယ်ရေးလုပ်ငန်းနှင့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများသည် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနတွင် မှတ်ပုံတင်ရသည်။ အလုပ်သမား ၁၀ ဦးထက်နည်းသော အိမ်တွင်းမှုလုပ်ငန်းများ၊ လက်မှုလုပ်ငန်းများသည် သမဝါယမ ဝန်ကြီးဌာနတွင် မှတ်ပုံတင်ရသည်။

လက်တွေ့တွင် လိုင်စင်လျှောက်ရာ၌ ကုန်ကျစားရိတ်၊ အချိန်အတိုင်းအတာ နှင့် လိုင်စင်ချပေးနိုင်မှုတို့သည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ဝန်ကြီးဌာနများအကြား များစွာကွဲပြားကြသည်။ လူတွေ့ဖြေကြားသူတစ်ဦး၏ အဆိုအရ ဟိုတယ်နှင့်ခရီးသွားလာရေး၌ မှတ်ပုံတင်ရာတွင် အချိန် ၆လကြာမြင့်ပြီး ၁၀သိန်းကျပ် ကုန်ကျသည်ဟု သိရသည်။ ၎င်းကပင်ဆက်၍ ထိုပမာဏမျှပေးရသော်လည်း နိုင်ငံတော်သို့ တရားဝင် ရောက်သွားသည်မှာ ၂၀,၀၀၀ ကျပ်မျှသာ ရှိနိုင်သည်ဟု မှတ်ချက်ပြုသည်။⁵⁵ ထိုလိုင်စင်လျှောက်ရာတွင် အနည်းဆုံး ၅ကြိမ် လာရောက်စစ်ဆေးခြင်းများပြုလုပ်ပြီး ခွင့်ပြုချက်၊ ထောက်ခံစာများစွာ တောင်းခံရသည်။ အောက်တွင် ၎င်းလိုင်စင်လျှောက်ရာ၌ ဖြတ်သန်းခဲ့ရသည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကို ဖော်ပြထားသည်။

⁵³ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၁၆။

⁵⁴ World Bank Doing Business 2013, p. 212.

⁵⁵ လူတွေ့မေးမြန်းချက် ၀၁၃။

အခြားလုပ်ငန်းများအနေဖြင့် လိုင်စင်ရယူရာတွင် အလားတူကဲ့သို့ ရှုပ်ထွေးကြုံကြာသော လုပ်ငန်းအဆင့်ဆင့်များကို ဖော်ပြခြင်းမရှိကြချေ။ လက်ရှိလည်ပတ်လုပ်ကိုင်နေသော စက်မှုလုပ်ငန်း ၂ခု၏ အဆိုအရ ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းလိုင်စင်များ ရယူခဲ့စဉ်က လွယ်လွယ်ကူကူရှိခဲ့သည်။ ကုန်ကျစားရိတ်နည်းပြီး လုပ်ငန်းတစ်ခုက ၃၀၀၀၀ ကျပ်ကုန်ကျသည်ဟု ဆိုပြီး၊ ကျန်လုပ်ငန်းတစ်ခုက ၅၀၀၀၀ ကျပ်ကုန်ကျသည်ဟု ဆိုသည်။ စက်မှုဝန်ကြီးဌာနမှ လုပ်ငန်းအရွယ်အစားပေါ်မူတည်၍ ကျသင့်ငွေ တွက်ချက်သောကြောင့် လုပ်ငန်း ၂ခု အကြား ကုန်ကျစားရိတ် ကွာခြားနေသည်မှာလည်း အံ့သြစရာ မဟုတ်ပေ။⁵⁶

⁵⁶ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၂၈။

နောက်ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းတစ်ခုသည် မကြာခင်ကမှ လုပ်ငန်းသစ်တစ်ခုကို တိုးချဲ့လုပ်ကိုင်ခဲ့ရာတွင်၊ လိုင်စင်အသစ်သည် ၁၀ ရက်အတွင်း ကျလာသည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုလုပ်ငန်းရှင် အပြောအရ ယခင်က ထိုလိုင်စင်များကို နေပြည်တော်မှ ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ပြီး၊ ယခုအခါ ဒေသန္တရရုံးများအား လိုင်စင်များကို ၅ရက်အတွင်းချပေးရန် ညွှန်ကြားထားသည်ဟု သိရသည်။⁵⁷

စည်ပင်သာယာမှု ထုတ်ပေးသော လိုင်စင်များ

မြန်မာနိုင်ငံ မြို့ပြများရှိ အသေးစား၊ အလတ်စား စီးပွားရေးလုပ်ငန်း အများစုသည် မြို့နယ်စည်ပင်သာယာမှုအဖွဲ့ရုံးမှ ထုတ်ပေးသော လုပ်ငန်းလိုင်စင်များ ရှိကြသည်။ ၎င်းလိုင်စင်များကို လုပ်ငန်းအမျိုးအစား မြောက်များစွာကို ချပေးပြီး၊ အတွေ့ရအများဆုံးမှာ စားသောက်ဆိုင် များနှင့် အသေးစားဆိုင်လေးများ ဖြစ်သည်။ စည်ပင်သာယာမှုအဖွဲ့သည် လမ်းဘေးဈေးဆိုင်၊ ဈေးသည်များ ကို နေ့စဉ် ဈေးကောက် ကောက်ခံသည်။ ထိုဈေးဆိုင်များမှာ အသေးစား၊ အလတ်စား များမဟုတ်ကြပဲ တနိုင်တပိုင်လုပ်ကိုင်ကြသော ပျံ့ကျနှင့် အငယ်စားဈေးသည်များ ဖြစ်သည်။

လုပ်ငန်းများအနေဖြင့် စည်ပင်သာယာမှုလိုင်စင်လျှောက်ရာတွင် စာမျက်နှာတစ်ရွက်စာရှိသည့် လျှောက်လွှာပုံစံ ကို ဖြည့်စွက်ပြီး၊ မှတ်ပုံတင်မိတ်တူ၊ အိမ်ထောင်စုဇယား၊ မိတ်တူနှင့် ရပ်ကွက်ထောက်ခံစာ တို့ကို တွဲ၍ စည်ပင်သာယာမှုအဖွဲ့ရုံးသို့ ပေးရသည်။ လုပ်ငန်းများ၏ အဆိုအရ သူတို့သည် မြို့နယ်စည်ပင်သာယာမှုအဖွဲ့ရုံးသို့ လိုင်စင်လျှောက်ရန် သွားစရာမလိုပဲ စည်ပင်ဝန်ထမ်းများကသာလျှင် ၎င်းတို့လုပ်ငန်းများသို့ လာရောက်ပြီး လိုအပ်သော စာရွက်စာတမ်းများကူညီဖြည့်စွက်၍ လိုင်စင်အား လာပို့ပေးသည်ဟု သိရသည်။ လိုင်စင်များမှာ တစ်နှစ်သက်တမ်းရှိပြီး နှစ်စဉ်သက်တမ်းတိုးရန် စည်ပင်သာယာမှုဝန်ထမ်းများက ကိုယ်တိုင်လာရောက်၍ သက်တမ်းတိုးပေးလေ့ရှိသည်ဟု ဆိုသည်။ လုပ်ငန်းရှင်တချို့၏ အဆိုအရ စည်ပင်သာယာ လိုင်စင်ကြေးများ တက်တက်လာသည်ဟု သိရသည်။ စည်ပင်သာယာ လိုင်စင်ကြေးများသည် ၎င်းလုပ်ငန်းစသည်မှ ၂ နှစ်အတွင်း ၃ဆ လောက်မြင့်တက်သွားသည်ဟု လုပ်ငန်းရှင်တစ်ဦးမှ မှတ်ချက်ပြုသည်။⁵⁸ သို့တိုင်အောင် စည်ပင်သာယာ လိုင်စင်ကြေးများသည် ထိုက်သင့်သလောက် သက်သာနေသေးသည်ဖြစ်သည်။ မည်သည့်လုပ်ငန်းရှင်မှ တစ်နှစ်စာ လိုင်စင်ကြေးအတွက် ၈၀၀၀ ကျပ်ထက် ပိုပေးရခြင်း မရှိပေဟုဆိုသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကျေးလက်ဒေသများတွင် စည်ပင်သာယာမှုအဖွဲ့ရုံးများမရှိပဲ လုပ်ငန်းလိုင်စင်များကို မွေးမြူရေး၊ ရေလုပ်ငန်းနှင့် ကျေးလက်ဖွံ့ဖြိုးရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ကျေးလက်ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေးဦးစီးဌာနမှ ထုတ်ပေးသည်။⁵⁹ မကြာသေးခင် အချိန်ကာလအထိ စည်ပင်သာယာမှုနယ်နိမိတ်နှင့် ကျေးလက်ဒေသများမှ လုပ်ငန်းလိုင်စင်များကို နယ်စပ်ဒေသနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် စည်ပင်သာယာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ စည်ပင်သာယာရေးဦးစီးဌာနမှ ထုတ်ပေးသည်။ သို့သော်လည်း စည်ပင်သာယာရေးနှင့် ပတ်သက်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ လက်အောက်သို့ ရွှေ့ပြောင်းပေးခဲ့ပြီး ကျေးလက်ဖွံ့ဖြိုးရေးကို ယခင်မွေးမြူရေးနှင့် ရေလုပ်ငန်းဝန်ကြီးဌာနလက်အောက်သို့ ရွှေ့ပြောင်းပေးခဲ့သည်။

အခြားလိုင်စင်များ

စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် ၎င်းတို့လုပ်ကိုင်သည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအမျိုးအစားပေါ်မူတည်၍ အခြားသော လိုင်စင်များကိုလည်း ယူရသည်။ စည်ပင်သာယာမှုအဖွဲ့ရုံးများသည် လိုင်စင်နှင့် ခွင့်ပြုချက်များစွာကို ချပေးသည်။ ယင်းတို့ထဲတွင် အန္တရာယ်ရှိသော ကုန်ပစ္စည်းများ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခွင့်၊ အိမ်ဆိုင်ဖွင့်ခွင့်နှင့် သားသတ်လိုင်စင် ကဲ့သို့သော ခွင့်ပြုချက်နှင့် လိုင်စင်များပါဝင်သည်။⁶⁰ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးရုံးများ (မြို့နယ်ထွေအုပ်) မှလည်း လိုင်စင်နှင့်

⁵⁷ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၀၈။
⁵⁸ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၀၈။
⁵⁹ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၁၇။
⁶⁰ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၁၇။

ခွင့်ပြုမိန့်များ ရယူရသည်။ အရက်၊ ဘီယာ စသည့် ယမကာ ရောင်းချခွင့် နှင့် အိမ်ခြံမြေ ရောင်းချခွင့် များတွင် ထွေအုပ်မှ လိုင်စင်နှင့် ခွင့်ပြုမိန့်များ ရယူရသည်။⁶¹ အမြဲမဟုတ်သော်လည်း ယေဘုယျအားဖြင့် လူမှုရေးအကျိုးဆက်များရှိနိုင်သော စီးပွားရေး လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် ပတ်သက်လျှင် မြို့နယ်ထွေအုပ်မှ ပါဝင်ပတ်သက်လေ့ရှိသည်။⁶²

လိုင်စင်လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ပုံ ကွဲပြားခြားနားချက်များကြောင့် နောက်ဆက်တွဲ ဆိုးကျိုးများစွာ ရှိသည်။ လုပ်ငန်းများအတွက် အထိခိုက်ဆုံးကိစ္စမှာ လိုင်စင်များကို ဗဟိုမှချုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်လျှင် လိုင်စင်ရယူရာ၌ အချိန်နှင့် ငွေကုန်ကြေးကျ များသည်။ ယင်းကဲ့သို့ ကုန်ကျစားရိတ်များခြင်း၊ အချိန်ကြုံကြာခြင်း စသည့် အခက်အခဲများသည် လုပ်ငန်းတစ်ခုအစပြုရန် ကြီးမားသော အတားအဆီးများကို ဖြစ်စေသည်။ ယင်းကဲ့သို့ လုပ်ငန်းအစပြုရန် ခက်ခဲသော လုပ်ငန်းကဏ္ဍနှင့် လုပ်ငန်းအမျိုးအစားတွင် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်သူ နည်းလာပြီး၊ အပြိုင်အဆိုင်လည်း လျော့နည်းလာမည်ဖြစ်သည်။ အတားအဆီးများခြင်း၊ ကုန်ကျစားရိတ် မြင့်ခြင်းတို့သည် ငွေကြေးအင်အားတောင့်တင်းသော၊ ဈေးကွက်တွင် အသားကျပြီးဖြစ်သော လုပ်ငန်းများကို မျက်နှာသာပေးရာ ရောက်သည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအနေဖြင့် ဈေးကွက်သို့ဝင်တိုးရန် အခွင့်အလမ်းနည်းပါးလာသည်။ ထို့အပြင် လုပ်ငန်းကြီးများသည် များသောအားဖြင့် အဆက်အသွယ်ကောင်းပြီး လုပ်ငန်းလိုင်စင်လျှောက်ရာတွင် ငွေလမ်းခင်း၍ အဆင်ပြေချောမွေ့အောင် လုပ်ဆောင်နိုင်သော အနေအထားတွင် ရှိသည်။ လိုင်စင် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ပုံ ရှုပ်ထွေးလာသောအခါ၊ ၎င်းခက်ခဲသောလုပ်ငန်းကဏ္ဍများကိုရှောင်၍၊ ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ရန် လွယ်ကူသော၊ အခက်အခဲ သိပ်မရှိသော (ဥပမာ လမ်းဘေးဈေးသည်များ၊ ဆိုင်များ၊ စားသောက်ဆိုင်များ စသည့်) လုပ်ငန်းအမျိုးအစား၊ ကဏ္ဍများတွင် စုပြုံလာတတ်သည်။ ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ရန်လွယ်ကူသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင် စုပြုံတိုးနေကြသဖြင့် အပြိုင်အဆိုင်များလွန်းသွားပြီး၊ ထိုလုပ်ငန်းများတွင် အမြတ်အစွန်းနည်းသွားမည်ဖြစ်သည်။ (သို့သော် တဖက်တွင် အခြားရွေးချယ်လုပ်စရာလည်း မရှိဖြစ်နေလိမ့်မည်)။

ဆောက်လုပ်ရေးပါမစ်များ

စည်ပင်သာယာနယ်နိမိတ်အတွင်း အဆောက်အအုံများဆောက်လုပ်ရန် မြို့နယ်စည်ပင်သာယာမှု ဆောက်လုပ်ရေးပါမစ်များ ရယူရသည်။ ဆောက်လုပ်ရေးပါမစ်များကို သိသာသော အခက်အခဲတစ်ရပ်အဖြစ် လုပ်ငန်းအများစုက မသတ်မှတ်ကြပေ။ သို့သော်လည်း ပါမစ်ရရန်အတွက် လာဘ်ပေးရသည်ဟု တစ်ချို့လုပ်ငန်းရှင်များက မှတ်ချက် ပြုကြသည်။⁶³ လုပ်ငန်းရှင်တစ်ဦး၏ အဆိုအရ ဆောက်လုပ်ရေးပါမစ်ရရန် ယခုကဲ့သို့ အဆင်ဆင့် ဆောင်ရွက်ရသည်ဟု သိရသည်။ ပထမဦးစွာ မြို့နယ်မီးသတ်၊ မြို့နယ်ကျန်းမာရေး၊ မြို့နယ်ရဲ နှင့် ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးရုံးမှ ထောက်ခံချက်များ ရယူရသည်။ ထို့နောက် ၎င်းထောက်ခံချက်များနှင့် တကွ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု သက်သေခံစာချုပ်စာတမ်းများကို မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးထံသို့ တင်ပြရသည်။ ထို့နောက် မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးသည် စာရွက်စာတမ်းများကို မှန်ကန်မှုရှိမရှိ ကြည့်ရှုစစ်ဆေးပြီး စည်ပင်သာယာအဖွဲ့ရုံးသို့ ထောက်ခံတင်ပြသည်။⁶⁴ စည်ပင်သာယာအဖွဲ့ရုံးမှ ကျသင့်သော အခက်ယူပြီးနောက် ခွင့်ပြုချက်၊ ပါမစ်ကို ထုတ်ပေးသည်။⁶⁵ သတ်မှတ်ထားသော အမြင့်ပေထက် ကျော်လွန်၍ ဆောက်လုပ်လိုလျှင် (မုံရွာမြို့တွင် ၄-၅ထပ်အထိသာ) ဒေသအစိုးရများထံမှ ခွင့်ပြုချက် တောင်းခံရသည်။⁶⁶

⁶¹ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၁၇။

⁶² လူမှုရေးအကျိုးဆက်များဟုဆိုရာ၌ လူမှုတည်ငြိမ်မှု နှင့် ဥပဒေစိုးမိုးမှုအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိ နိုင်သည့် လုပ်ငန်းများပါဝင်ပါသည်။ ဥပမာ- ယမကာရောင်းချခြင်း၊ ပညာရေး ဝန်ဆောင်မှုများ

⁶³ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၁၃။

⁶⁴ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၂၂။

⁶⁵ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၀၃။

⁶⁶ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၂၂။

ကျေးလက်များရှိ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် မြို့ပြများမှာ ကဲ့သို့ ဆောက်လုပ်ရေးပါမစ်များ ရယူရန်မလိုပေ။ ကျေးရွာများသည် စည်ပင်သာယာ နယ်နိမိတ်အပြင်တွင်ဖြစ်၍ စည်ပင်သာယာအဖွဲ့ရုံးများ မရှိသောကြောင့် ပါမစ်လျှောက်ထားရန်မလိုပေ။⁶⁷ ပါမစ်အစား အရပ်လေးမျက်နှာရှိ အိမ်နီးချင်းများထံမှ သဘောတူခွင့်ပြုချက် နှင့်တကွ မြေပိုင်ဆိုင်မှု အထောက်အထား စာရွက်စာတမ်းများကို ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးထံ တင်ပြရသည်။⁶⁸ အားလုံးပြည့်စုံလျှင် အဆောက်အဦး ဆောက်လုပ်ရပြီ ဖြစ်သည်။

ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်းများ

အားလုံးသဘောတူလက်ခံကြသော အချက်မဟုတ်သော်လည်း လာရောက် ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်းနှင့် အခြားသော ပုံမှန် လုပ်ရိုးလုပ်စဉ် စစ်ဆေးခြင်းများကို ယခုလက်ရှိတွင် လည်ပတ်နေသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများက ကြီးမားသော ပြဿနာတစ်ရပ်မဟုတ်ဟု များသောအားဖြင့် ရှုမြင်ကြသည်။ လုပ်ငန်းအား လာရောက်စစ်ဆေးသည့်အခါ တွေ့ကြုံရသော ငွေကြေးကုန်ကျမှုနှင့် အချိန်ကြုံ ကြာမှုသည် လိုင်စင်နှင့် ခွင့်ပြုချက်များ ရယူစဉ်အခါကထက် များစွာ သက်သာသည်ဟု စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ မှတ်ချက်ပြု သုံးသပ်သည်။

လုပ်ငန်းများသည် မတူကွဲပြားသော ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်း အမြောက်အများကို ဖော်ပြကြသည်။ များသောအားဖြင့် ကဏ္ဍအလိုက် ကွဲပြားမှုများဖြစ်သည်။ စက်မှုလုပ်ငန်းများမှ စက်မှုလုပ်ငန်းတစ်ချို့၏ အဆိုအရ အလုပ်သမားဝန်ကြီးဌာနမှ တစ်နှစ်တစ်ကြိမ် လာရောက်စစ်ဆေးသည်ဟု သိရသည်။⁶⁹ စက်မှုလုပ်ငန်းတစ်ခုမှ လုပ်ငန်းတစ်ခု၏ အပြောအရ စက်မှုဝန်ကြီးဌာနမှ လျှပ်စစ်ကြိုးသွယ်တန်းထားမှုများနှင့် ဘွိုင်လာများကို လာရောက်စစ်ဆေးသည်ဟု သိရသည်။⁷⁰ အချို့လုပ်ငန်းများ၏ အဆိုအရ စည်ပင်သာယာနယ်နိမိတ်အတွင်းမှ လုပ်ငန်းများမှာကဲ့သို့ သူတို့၏လုပ်ငန်းများအား မည်သည့်ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်းမျှ မရှိဟုသိရသည်။⁷¹ စည်ပင်သာယာစစ်ဆေးခြင်းများကို ပြောကြရာတွင် လုပ်ငန်းရှင်တစ်ဦးက ၎င်းစစ်ဆေးမှုများသည် စာရွက်ပေါ်တွင်သာဖြစ်သည် (အမှန်တကယ် စစ်ဆေးခြင်းမဟုတ်)ဟု ဆိုသည်။⁷² သက်ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းကဏ္ဍအလိုက် စစ်ဆေးမှုများထဲမှ ဥပမာတစ်ခုမှာ ဆေးဆိုင်များဖြစ်ပြီး၊ ၎င်းတို့အား အစားအသောက်နှင့် ဆေးဝါးကြီးကြပ်ကွပ်ကဲရေး၊ မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးရုံး၊ ရဲ၊ မီးသတ် နှင့် စည်ပင်သာယာတို့နှင့် ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့မှ လာရောက်စစ်ဆေးခြင်း ဖြစ်သည်။⁷³

စည်းကမ်းချက်များကို လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိလျှင်မူ ဒဏ်ရှိနိုင်သည်။⁷⁴ သိသာထင်ရှားသောအချက်မှာ မည်သည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းမှ လာရောက်စစ်ဆေးခြင်းများသည် (လုပ်ငန်းလိုင်စင်လျှောက်ရာတွင် လိုအပ်သည့်သတ်မှတ်ချက် တစ်ရပ် အနေဖြင့် စစ်ဆေးခြင်းများမှ လွဲ၍) လုပ်ငန်းရှင်များထံမှ ငွေညှစ်ခြင်းမလုပ်ကြကြောင်း မှတ်ချက်ပြုသည်။ သို့သော် လုပ်ငန်းရှင်တချို့သည် လာရောက်စစ်ဆေးသည့်အတွက် အခကြေးငွေအနည်းငယ် ပေးရသည်၊ များသောအားဖြင့် လျှပ်စစ်ဝါယာကြိုးများအား စစ်ဆေးခြင်းအတွက် ၄၀၀၀ နှင့် ၅၀၀၀ ကျပ်ကြားပေးရသည်ဟု ဆိုသည်။⁷⁵ ယေဘုယျပြောရလျှင် လိုင်စင်လျှောက်ရာတွင် လိုအပ်သည့်သတ်မှတ်ချက်တစ်ရပ်အနေဖြင့် စစ်ဆေးခြင်းများမှလွဲ၍ ကျန်သည့်ပုံမှန်စစ်ဆေးခြင်းများသည် လုပ်ငန်းများထံမှ ပိုက်ဆံညှစ်ထုပ်ရန် မဟုတ်သည် ကို တွေ့ရှိရသည်။

⁶⁷ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၁၅။

⁶⁸ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၂၆။

⁶⁹ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၁၂၊ ၀၂၇။

⁷⁰ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၁၅။

⁷¹ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၀၇၊ ၀၀၈။

⁷² လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၀၉။

⁷³ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၁၈။

⁷⁴ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၁၈။

⁷⁵ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၂၈။

အခွန်အခများ

မြန်မာ့အခွန်စနစ်သည် မရှင်းမလင်းနှင့် ရှုပ်ထွေးနေပြီး အခွန်ဆောင်ရာတွင် ခန့်မှန်းရခက်နေသည်။ ထို့ကြောင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် အထူးတလည် ပူပန်နေရသော ကိစ္စတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် တခြားသော အစိုးရဌာနများသည် ဝန်ငွေခွန်မှစ၍ ရေမြောင်း၊ အမှိုက်ရှင်းလင်းရေးအထိ အခွန်အခများစွာကို ကောက်ခံသည်။ လိုင်စင်လျှောက်ထားခြင်းနှင့်တကွ အခွန်စည်းကြပ်ခြင်းသည် အစိုးရ လာဘ်စားမှုများ ပေါ်ပေါက်ရာ နေရာများဟု ရှုမြင်ကြပြီး စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် အဓိက အဟန့်အတားများဖြစ်နေသည်။ အခွန်စည်းကြပ်ရာတွင် အခွန်ပြဌာန်းချက်များကို လိုက်နာလေ့မရှိပဲ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ညှိနှိုင်းမှုအရဆောင်ရွက်ခြင်း နှင့် လက်သိပ်ထိုးဆောင်ရွက်ခြင်းများဖြင့်သာ အခွန်ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်နေကြသည်ဟု စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအားလုံးက တညီတညွတ်တည်း ရှုမြင်ကြသည်။

မြန်မာ့စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် အဓိကကျသော အခွန် ၂မျိုးမှာ ကုန်သွယ်ခွန်နှင့် ဝင်ငွေခွန်တို့ဖြစ်ပြီး၊ ဗဟိုအစိုးရနှင့် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနအောက်ရှိ ပြည်တွင်းအခွန်ဦးစီးဌာနမှ စည်းကြပ်သည်။ ကုန်သွယ်ခွန်စည်းကြပ်နှုန်းမှာ အနည်းအကျဉ်းမျှသာ ဖြစ်သော်လည်း အရေးကြီးသော အခွန်ဖြစ်ပြီး ပြည်တွင်းအခွန်ဦးစီးဌာနဘဏ္ဍာငွေ၏ ၅၀% ထိ သက်ရောက်သည်။⁷⁶ ကုန်စည်နှင့်ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း အများစုအပေါ် ကုန်သွယ်ခွန် စည်းကြပ်မှုများမှာ စုစုပေါင်းရောင်းအား၏ ၅%ဖြစ်ပြီး တဝက်တပျက်ကုန်စည် (intermediate goods)များကို ခန့်ခွင့်ရှိသည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် သက်သေအဖြစ် သွင်းကုန်လိုင်စင်များ၊ ဘောင်ချာဖြတ်ပိုင်းများကို ပြည်တွင်းအခွန်ဦးစီးဌာနသို့ တင်ပြ၍ တဝက်တပျက်ကုန်စည် တော်တော်များများ၏ တန်ဖိုးကို ခန့်ခွင့်ရှိသည်။⁷⁷

ဝင်ငွေခွန်သည် ဗဟိုအစိုးရအတွက် နောက်ထပ်အရေးပါသော ဘဏ္ဍာငွေအရင်းအမြစ်ဖြစ်ပြီး ပြည်တွင်းအခွန်ဦးစီးဌာနမှ ကောက်ခံရရှိသော ဘဏ္ဍာငွေ၏ ၄၆% ထိရှိသည်။ ဝင်ငွေခွန်ကို အခွန်ပြဌာန်းချက်အရ စိစစ်အကဲဖြတ်ပြီး ဝင်ငွေများလာ သည်နှင့်အမျှ ဝင်ငွေခွန်နှုန်းထားမှာလည်း တက်လာသည်။⁷⁸ စီမံစီးပွားနှင့် မှတ်ပုံတင်ထားသော ကုမ္ပဏီများအားလုံးသည် အခွန်နှုန်း ၂၅% ဖြင့်ပေးဆောင်ရပြီး၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ကုမ္ပဏီမဟုတ်သောလုပ်ငန်းများမှာ ဝင်ငွေပေါ်မူတည်၍ နှုန်းထားပြောင်းလဲ၍ ပေးဆောင်ရသည်။⁷⁹ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနတစ်ခုခုနှင့် မှတ်ပုံတင်ထားပြီး ကုမ္ပဏီအနေဖြင့် စီမံစီးပွားနှင့် မှတ်ပုံတင်မထားသော လုပ်ငန်းများမှာမူ အခွန်နှုန်း ၂၅% နှင့် ထမ်းဆောင်ရမည်လား၊ သို့မဟုတ် ဝင်ငွေပေါ်မူတည်၍ ထမ်းဆောင်ရမည်လား ဆိုသည်မှာမူ ကွဲကွဲပြာပြား မသိရပေ။

ကုန်သွယ်ခွန်နှင့် ဝင်ငွေခွန်များသည် မှတ်ပုံတင်အမျိုးအစားပေါ်မူတည်၍ မတူသည့် ဦးစီးဌာနများတွင် အခွန်ပေးဆောင်ရသည်။ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေနှင့် နိုင်ငံသားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေအရ ခိုင်ကာနှင့် မှတ်ပုံတင်ထားသော ကုမ္ပဏီများသည် ကုမ္ပဏီများဆိုင်ရာအခွန်ရုံး၌ အခွန်ထမ်းဆောင်ရသည်။ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနတစ်ခုခုနှင့် စည်ပင်သာယာအဖွဲ့တို့၌ မှတ်ပုံတင်ထားသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအားလုံးသည် မြို့နယ်ပြည်တွင်းအခွန်ဦးစီးဌာနတွင် အခွန်ထမ်းဆောင်ရသည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များသည် မြို့နယ်ပြည်တွင်းအခွန်ဦးစီးဌာနကို သွားရောက်၍ လိုအပ်သော စာရွက်စာတမ်းပုံစံများကို ရယူ၍ ဖြည့်ရသည်။ (စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခု၏အဆိုအရ စာရွက်စာတမ်းကြေး ၃,၀၀၀ကျပ် ကျသင့်သည်ဟု သိရသည်။)⁸⁰ ထို့နောက်အခွန်အရာရှိက စာရွက်စာတမ်းများကို စစ်ဆေးပြီး အခွန်ပေးရဆောင်ရမည်၊ ကျသင့်သည်ပမာဏကို ဆုံးဖြတ်သည်။ အခွန်ကျသင့်ငွေ ပမာဏကို သတ်မှတ်ပြီးနောက် မြို့နယ်အခွန်ဦးစီးဌာနမှ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို

⁷⁶ Internal Revenue Department, "Annual Report for the Year 2011-12," http://www.irdmyanmar.gov.mm/eng/?q=overview/annual_report.

⁷⁷ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၀၆။

⁷⁸ Internal Revenue Department, "Annual Report for the Year 2011-12," http://www.irdmyanmar.gov.mm/eng/?q=overview/annual_report.

⁷⁹ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၀၆။

⁸⁰ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၁၈။

အခွန်ကျသင့်ငွေကိုဖော်ပြသည့် ချလန်စာရွက်ကို ထုတ်ပေးလိုက်သည်။ ထို့နောက် ၎င်းချလန်ကို မြန်မာ့စီးပွားရေးဘဏ်သို့ သွားရောက်ပေးချေရသည်။ လုပ်ငန်းအတော်များများသည် အခွန်နှစ်အတွက် ကျသင့်ငွေကို ကြိုတင်ထမ်းဆောင်ရသည်လည်း ရှိသည်။⁸¹

လုပ်ငန်းတော်တော်များများသည် မြေခွန်၊ အဆောက်အဦခွန်များလည်း ပေးရသလို စည်ပင်သာယာ အခများလည်း ပေးရသည်။ စည်ပင်သာယာအဖွဲ့များနှင့် မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးရုံး (ထွေအုပ်) ကဲ့သို့သော အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများမှ စီးပွားရေးလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်ရာ နေရာဒေသအလိုက် မြေခွန်များကို တစ်နှစ်တစ်ခါ အကဲဖြတ်၍ ကောက်ခံသည်။⁸² မြေခွန်နှုန်းထားများမှာ မပြောပလောက်သောနှုန်းထားမျှသာ ဖြစ်သည်။ ယင်းနှုန်းထားများမှာ လွန်ခဲ့သော ဆယ်စုနှစ်များမှ သတ်မှတ်ထားသော နှုန်းထားများဖြစ်ပြီး ငွေကြေးဖောင်းပွမှုနှင့် ချိန်ညှိမထားပေ။ အဆောက်အဦခွန်ကို စည်ပင်သာယာ နယ်နိမိတ်အတွင်းရှိ အဆောက်အဦများအား ကောက်ခံသည်။ သို့သော် အခွန်နှုန်းထားများကိုမူ မသိရှိရပေ။ လုပ်ငန်းတစ်ခု၏ အဆိုအရ တစ်နှစ်လျှင် အဆောက်အဦခွန် ၁၀၀၀၀ ကျပ် မှ ၁၅၀၀၀ ကျပ် အထိပေးဆောင်ရသည်။⁸³ ရေပေးဝေခြင်း၊ အမှိုက်သိမ်းဆည်းခြင်း၊ ရေမြောင်းများရှင်းလင်းခြင်း၊ စသည့် အစိုးရဝန်ဆောင်မှုများအတွက် စည်ပင်သာယာအခများကို တစ်လတစ်ကြိမ် ကောက်ခံသည်။ သို့သော် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ချို့၏ အဆိုအရ စည်ပင်သာယာအခများကို ပေးဆောင်နေရသော်လည်း အမှိုက်သိမ်းခြင်း စသည့် စည်ပင်သာယာဝန်ဆောင်မှုများ မရရှိကြဟု သိရသည်။⁸⁴ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ဖော်ပြသည့် တခြားအခွန်အခ များလည်းရှိသေးသည်။ ယင်းတို့ထဲတွင် အရက်များပေါ်တွင် ကောက်ခံသော ယစ်မျိုးခွန်၊ အလုပ်သမားများအတွက် မျှဝေထမ်းဆောင်ရသော လူမှုဖူလုံရေးအခွန်နှင့် သစ်တောဝန်ကြီးဌာနမှ သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများအပေါ် ကောက်ခံသော အခွန်များလည်း ပါဝင်သည်။⁸⁵

အခွန်နှုန်းထားများကို ပြည်သူအများသိနိုင်သော်လည်း အခွန်အရာရှိများသည် အခွန်စည်းကြပ်သည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို လိုက်နာလေ့မရှိကြဟု စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများက ထွက်ဆိုကြသည်။ အခွန်ကောက်ခံခြင်းသည် တသမတ်တည်းစနစ်တကျမရှိပဲ၊ ဆက်ဆံရေးအနေအထားအရသော်လည်းကောင်း၊ ညှိနှိုင်းခြင်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း လုပ်ဆောင်ကြသည်။ ၎င်းအပြင် လုပ်ငန်း၏ စီးပွားဖြစ်မှုအခြေအနေနှင့် စာရွက်စာတမ်း အထောက်အထားများပေါ်တွင် မူတည်ဆုံးဖြတ်သည်လည်းမဟုတ်ဟု လုပ်ငန်းရှင်များက ထွက်ဆိုကြသည်။ ပြည်တွင်းအခွန်ဦးစီးဌာနမှ စည်းကြပ်သော ကုန်သွယ်ခွန်နှင့် ပင်ငွေခွန်များမှာ ယခုလောလောဆယ်တွင် ပြဿနာအဖြစ်ဆုံး အခွန်များဖြစ်သည်။ လုပ်ငန်းတော်တော်များများသည် ၎င်းတို့၏အခွန်ထမ်းဆောင်ရာတွင် ပြည်တွင်း အခွန်ဦးစီးဌာနနှင့် ညှိနှိုင်းခဲ့သည်ဟု မှတ်ချက်ပြုကြသည်။⁸⁶ ဥပမာတစ်ခုပြရလျှင် အခွန်အရာရှိအား လာဘ်ပေးလျှင် အခွန်ထမ်းဆောင်ရမည့် ပမာဏ လျော့နည်းအောင် လုပ်ပေးသည်ဟု လုပ်ငန်းတစ်ခုက ထွက်ဆိုခဲ့သည်။⁸⁷ နောက်ထပ် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုက အခွန်အရာရှိ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်သည်သာ အခရဖြစ်သဖြင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအနေဖြင့် လာဘ်ပေးရုံမလွဲ၍ အခြားရွေးချယ်စရာမရှိဟု ထွက်ဆိုသည်။⁸⁸ အခွန်အရာရှိနှင့် လုပ်ငန်းများကြား အခွန်ထမ်းဆောင်ရသည့် ပမာဏကို အကျေအလည် ညှိနှိုင်းသတ်မှတ်ရာတွင် လွှမ်းမိုးနိုင်သော အချက်များစွာရှိသည်။ ၎င်းတို့ထဲတွင် ယခင်နှစ်ကထမ်းဆောင်ခဲ့သော အခွန်ပမာဏ၊ လုပ်ငန်းအရွယ်အစား၊ နှင့် အလုပ်အမားအရေအတွက်တို့ ပါဝင်သည်။⁸⁹ စားသောက်ဆိုင်လုပ်ငန်းရှင်တစ်ဦး၏ အဆိုအရ အခွန်ထမ်းဆောင်ရာတွင် အရွယ်အစားခြင်းတူသော်လည်း

⁸¹ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၀၆။
⁸² လူတွေမေးမြန်းခြင်းများ ၀၀၆၊ ၀၁၀၊ ၀၁၅။
⁸³ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၂၈။
⁸⁴ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၁၀။
⁸⁵ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၁၃။
⁸⁶ လူတွေမေးမြန်းခြင်းများ ၀၀၈၊ ၀၀၉၊ ၀၁၃၊ ၀၁၄၊ ၀၁၅၊ ၀၁၈။
⁸⁷ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၀၉။
⁸⁸ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၁၈။
⁸⁹ လူတွေမေးမြန်းခြင်းများ ၀၀၈၊ ၀၁၅။

အခွန်ကျသင့်ငွေ မတူညီတတ်ပေ။ အကြောင်းမှာ အထက်ဖော်ပြပါ အကြောင်းအချက် ၃ခု ကြောင့် ထိုသို့ဖြစ်တတ်ကြောင်း အခွန်ကိစ္စတစ်ချို့တွင် တွေ့ခဲ့ရသည်။⁹⁰

အခွန်ကောက်ခံရာတွင် အထူးသဖြင့် ကုန်သွယ်ခွန်တွင် ဖြစ်လေ့ရှိသော ပြဿနာအရင်းခံ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းမှာ အခွန်စံနှုန်းတွင် အားနည်းချက်များရှိနေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအများစုသည် အခွန်ထမ်းဆောင်ရန် မတတ်နိုင်ပဲ၊ အခွန်ကောက်ခံသည့်လောက နှုန်းထားအတိုင်း အတိအကျ မလိုက်နာနိုင် သည်များရှိသည်။ အခွန်စည်းမျဉ်းအရ ကုန်ထုတ်လုပ်ရာတွင် သွင်းအားစုအတွက် ကျသင့်စားရိတ်များကို ကုန်သွယ်ခွန်မှ ခုနှိမ်ခွင့် (နှုတ်ယူခွင့်) ပြုထားသော်လည်း၊ လက်တွေ့တွင်မူ အခွန်အရာရှိများက ကုန်သွယ်ခွန်စည်းကြပ်ရာတွင် စုစုပေါင်းဝင်ငွေ (အမှန်မှာ ရောင်းရငွေသာ ဖြစ်သည်)မှ (သွင်းအားစုအတွက် ကျသင့်စားရိတ်များကို နှုတ်ယူခြင်းမပြုပဲ) အခွန်နှုန်း ၅%ဖြင့် တွက်ချက်လေ့ရှိသည်။ သို့အတွက်ကြောင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအနေဖြင့် အခွန်အရာရှိများကို လာဘ်ထိုးပြီး အခွန်လျော့ပေါ့စေရန်အလို့ငှာ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရန် တွန်းအားတစ်ရပ်လည်းဖြစ်လာသည်။ လုပ်ငန်းတစ်ခုက ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းကဏ္ဍ၌ ပြိုင်ဆိုင်မှုအလွန်များသောကြောင့် အမြတ်အစွန်းပါးပါးသာ ကျန်သည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းကဲ့သို့ အခွန်နှုန်း ၅% ဖြင့် ပေးဆောင်ရန် မည်သို့မျှ မဖြစ်နိုင်ဟု ဆိုသည်။⁹¹ တစ်ချို့ လုပ်ငန်းများသည် ဝင်ငွေ (ရောင်းရငွေ) မှာ များသော်လည်း သွင်းအားစုကုန်ကျစားရိတ်များသော လုပ်ငန်းများဖြစ်နေလျှင် ယင်း ၅%ဖြင့် အခွန်ပေးဆောင်ရန် များစွာအခက်အခဲရှိသည်။ ထို့အပြင် ဒေသန္တရအခွန်ဦးစီးဌာနများကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရမှ ကောက်ခံရရှိရမည့် အခွန်ပမာဏကို ပြဌာန်းပေးထားသောကြောင့်၊ အခွန်စည်းမျဉ်းများကို လိုက်နာဆောင်ရွက်စေရန် တွန်းအားနည်းနေတတ်သည်။⁹²

နိုင်ငံတဝှမ်း ကောက်ခံထားသော အခွန်ဘဏ္ဍာများသည် ဗဟိုအစိုးရ၏ဘဏ္ဍာငွေသို့ အများဆုံးသွားသည်။ ကုန်သွယ်ခွန်နှင့် ဝင်ငွေခွန်တို့သည် ဗဟိုအစိုးရဘဏ္ဍာငွေ၏ ၉၆% ထိရှိသည်။ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ ကောက်ခံရရှိသော အခွန်များမှာ အနည်းအကျဉ်းသာဖြစ်ပြီး မြေခွန်နှင့် ယစ်မျိုးခွန် (အရက်များပေါ်တွင် စည်းကြပ်သော) တို့မှသာ အဓိကရရှိသည်။ ယစ်မျိုးခွန်ကို တစ်နှစ်တစ်ကြိမ် ကောက်ခံပြီး၊ ယင်းအခွန်သည် ဥပမာ မွန်ပြည်နယ်အစိုးရ၏ အားထားရာ အခွန်အရင်းအမြစ်ဖြစ်သည်။ မြေခွန်များမှာ မွန်ပြည်နယ်အစိုးရ၏ ဘဏ္ဍာငွေ၏ အသေးအဖွဲ့မျှသာ ဖြစ်သည်။ အကြောင်းမှာ မြေခွန်ကောက်သည့် နှုန်းထားများမှာ လွန်ခဲ့သောနှစ်များစွာက အသုံးပြုခဲ့ပြီး၊ ငွေကြေးဖောင်းပွမှုကို ကာမိအောင် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခြင်းမပြုသည့် အခွန်ဥပဒေနှင့် အခွန်နှုန်းထားများကို ဆက်လက်အသုံးပြုနေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ အနေဖြင့် မြေခွန်ထမ်းဆောင်ရန် အခက်အခဲသိပ်မရှိကြပေ။ လုပ်ငန်းတစ်ခု၏ အဆိုအရ သူတို့သည် မြေတစ်ဧကကို မြေခွန် ၁၀၀ ကျပ် ဝန်းကျင်ပေးရသည်ဟု သိရသည်။⁹³

အခြားသော အခွန်အခများကို စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများက လွယ်ကူရှင်းလင်းသည်ဟု မှတ်ယူကြသည်။ လုပ်ငန်းများ၏အဆိုအရ မြေခွန်၊ ယစ်မျိုးခွန်တို့သည် ကုန်သွယ်ခွန်၊ ဝင်ငွေခွန်တို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် မြင်သာထင်သာ၊ ရှင်းရှင်းလင်းလင်းရှိသောကြောင့် မြေခွန်၊ ယစ်မျိုးခွန်တို့နှင့် ပတ်သက်၍ လုပ်ငန်းများက ပြီးညှုခြင်းမရှိကြပေ။⁹⁴ စည်ပင်သာယာအခွန်များသည်လည်း များသောအားဖြင့် ရှင်းလင်းလွယ်ကူသည်။ မည်မျှကုန်ကျမည်ကို ခန့်မှန်းလို့ရသည်။⁹⁵ သို့သော် အမြဲတမ်း ရှင်းလင်းသည်တော့ မဟုတ်ပေ။ စည်ပင်သာယာဝန်ဆောင်မှုများ မရရှိခြင်းနှင့် အရည်အသွေးညံ့သာဝန်ဆောင်မှုများကို လုပ်ငန်းအချို့က အတော်စိတ်ပျက်ကြကြောင်း ဆိုကြသည်။⁹⁶ သို့သော် စည်ပင်သာယာ အခွန်အခများအား လွယ်ကူစွာ ပေးဆောင်နိုင်ပြီး အချိန်သိပ်မကုန်၍ လုပ်ငန်းများအတွက် ၎င်းနှင့်ပတ်သက်၍ အလုပ်မရှုပ်ရပေ။

⁹⁰ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၁၆။
⁹¹ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၁၈။
⁹² လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၀၆။
⁹³ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၁၅။
⁹⁴ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၁၀။
⁹⁵ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၁၀။
⁹⁶ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၀၉။

အစိုးရဘက်မှ ဖြေဆိုသူများက အခွန်ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များ၊ စာအုပ်ငယ်များ၊ ပုံစံစာရွက်များကို လုပ်ငန်းမှတ်ပုံတင် ကတည်းက ပေးအပ်ထားသည် ဆိုသည်။ သို့သော် လုပ်ငန်းရှင်များက ထိုစာအုပ်ငယ်များ၊ ပုံစံစာရွက်များကို မရရှိကြဟု ဆိုသည်။⁹⁷ အခွန်နှင့်ပတ်သက်၍ အပြောင်းအလဲများ၊ ပြင်ဆင်သတ်မှတ်ချက်များ ရှိသည့်အခါတွင်လည်း နောက်ဆုံး ပြင်ဆင်ထားသော အခွန်နှင့်ပတ်သက်သည့် နည်းဥပဒေများ၊ စည်းမျဉ်းများ၊ ထုတ်ပြန်ချက်များစသည့် အချက်အလက်များကို လေ့လာသိရှိနိုင်မည့် ပြည်တွင်းအခွန်ဦးစီးဌာနနှင့် လုပ်ငန်းများ၊ ပြည်သူများအကြား ဆက်သွယ်ရေးပုံစံလည်း မရှိပေ။

ငွေရေးကြေးရေး

ငွေကြေးအခက်အခဲသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအများစုအတွက် လုပ်ငန်းချဲ့ထွင်ရန်အလို့ငှာ ကြီးမားသော အခက်အခဲ၊ အတားအဆီး တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ စီးပွားဖြစ်လုပ်ကိုင်ကြသော ဘဏ်များသည် အစိုးရမှ ချမှတ်ထားသော ကန့်သတ်ချက်များကြောင့် ငွေချေးရာတွင် အခက်အခဲများရှိနေသည်။ ငွေချေးရာတွင် အခက်ခဲဆုံးဖြစ်စေသော အဓိကကျသောကန့်သတ်ချက်မှာ ချေးငွေတိုင်းအတွက် အပေါင်ပစ္စည်းထားရှိရန်လိုအပ်ချက် ဖြစ်သည်။ သဘောသဘာဝအရ အပေါင်ပစ္စည်းဟု ဆိုရာတွင် အဆောက်အဦ၊ မြေ၊ ဘဏ်အပ်ငွေ၊ ရွှေ၊ ချေးငွေစာချုပ်များ နှင့် ကောက်ပဲသီးနှံများ ပါဝင်နိုင်သည်။ သို့သော် လက်တွေ့ဖြစ်နေသော အနေအထားအရ ဘဏ်တိုင်းလိုလိုသည် မြေနှင့် အဆောက်အဦကိုသာ အပေါင်ပစ္စည်းအဖြစ် လက်ခံလေ့ရှိသည်။ ချေးငွေပမာဏများကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင်လည်း အပေါင်ပစ္စည်းများ၏ မဖြစ်မနေရောင်းချရမည့်ဈေးနှုန်း (ပိုက်နာသောဈေးနှုန်း)၏ အကြမ်းဖျင်း ၃၀%ဝန်းကျင်သာ ဖြစ်သည်။ ချေးငွေများမှာ တစ်နှစ်အတွင်းပြန်ဆပ်ရလေ့ရှိပြီး အတိုးနှုန်းမှာ ၁၃% ထက်မနည်းပေ။ အကြွေးပေးရန်၊ ချေးငွေချပေးရန် (မည်ရွှေ့မည်မျှယုံကြည်စိတ်ချရနိုင်သည်ကို မှတ်တမ်းတင်၊တွက်ချက်၍ ယုံကြည်စိတ်ချရမှုညွှန်းကိန်းကို) ဖော်ပြပေးနိုင်သည့် အကြွေးပျူရီလည်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် မရှိသေးပေ။ ယင်းသို့ အကန့်အသတ်များရှိသည့်အတွက် ဘဏ်များအနေဖြင့် အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအား ငွေထုတ်မချေးနိုင်သော အနေအထား ဖြစ်နေသည်။

ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍအားလုံးကိုချုံ့ငုံသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများအပြင် အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ဦးတည်၍ ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများ၏ ငွေရေးကြေးရေးအခက်အခဲကို ဖြေရှင်းပေးနိုင်မည့် ချေးငွေ (၂) မျိုးကို အစိုးရအနေဖြင့် ဆောင်ရွက်ပေးနေသည်။ ပထမတစ်ခုမှာ စက်မှုဝန်ကြီးဌာန၏ အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဗဟိုဌာန နှင့် အသေးစားနှင့် အလတ်စားစက်မှုလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဘဏ်တို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သော ချေးငွေ အစီအစဉ်ဖြစ်သည်။ ၎င်းအစီအစဉ်သည်လည်း အပေါင်ပစ္စည်းထားရှိရသော ချေးငွေများဖြစ်ပြီး အတိုးနှုန်းမှာ ၈.၅% ဖြစ်သည်။ ထိုချေးငွေကို မြန်မာ့စီးပွားရေးဘဏ်မှ ထုတ်ပေးသည်။ ထိုချေးငွေများမှာ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပုဂ္ဂလိကစီးပွားရေးဘဏ် (commercial banks)များမှ ချေးငွေရယူရသည်နှင့်ဆင်ပြီး၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ပုံသဏ္ဌာန်မှာလည်းတူသည်။ ကွဲပြားချက်မှာ ပုဂ္ဂလိကဘဏ်များ၌ ချေးငွေလျှောက်လွှာပုံစံတင်ရခြင်းနှင့် ရန်ကုန်ရှိ အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေး လုပ်ငန်းများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဗဟိုဌာနတွင် လျှောက်လွှာတင်ရခြင်းသာ ခြားနားသည်။ ထိုသို့ ရန်ကုန်ရှိ ဗဟိုဌာနမှ ချေးငွေလျှောက်လွှာများကို ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်သောကြောင့် ရန်ကုန်မဟုတ်သော၊ အခြားမြို့များတွင် လုပ်ကိုင်သော အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် အဆင်မပြေပေ။ ရန်ကုန်မဟုတ်သော မြို့တစ်မြို့မှ ချေးငွေလျှောက်၍ရခဲ့ဖူးသော လုပ်ငန်းရှင်တစ်ဦး၏ အဆိုအရ အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေး လုပ်ငန်းများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဗဟိုဌာနသို့ စာရွက်စာတမ်းလိုအပ်ချက်များတင်ရန် ၄-၅ ကြိမ်အထိ သွားခဲ့ရပြီး ချေးငွေအတွက် ၅လလောက် အချိန်ပေးခဲ့ရသည်ဟု သိရသည်။⁹⁸

အစိုးရမှ နောက်ထပ်စီစဉ်ပေးသော အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် ချေးငွေအစီအစဉ်တစ်ရပ်မှာ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများမှ ဖွဲ့စည်းပေးထားသော ကော်မတီများက အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်သည်။

⁹⁷ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်းများ ၀၀၆၊ ၀၁၀။

⁹⁸ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၂၈။

၎င်းအစီအစဉ်ကို စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးတွင် လည်ပတ်နေသည်ကို သိရှိခဲ့ရသည်။ ယင်းချေးငွေကို ပုဂ္ဂိုလ်ရှဦးဖြင့် စုစည်းထားသော အဖွဲ့အား ဝိုင်းကြီးချုပ်ပုံစံဖြင့် ချေးငွေထုတ်ပေးသည်။ ယင်းအစီအစဉ်သည် များသောအားဖြင့် လုပ်ငန်းငယ်လေးများ၊ အသေးစားလုပ်ငန်းများကိုသာ ထုတ်ချေးပေးသည်။ ချေးငွေများအတွက် အပေါင်ပစ္စည်းများ ထားရှိရန်မလိုအပ်ပေ။ (အဖွဲ့ဝင် (၅) ဦးကသာ တစ်ဦးချင်းအလိုက် အလှည့်ကျယူထားသော ချေးငွေများကို မှန်မှန်ပြန်ဆပ်ရန် အဖွဲ့ဝင်အချင်းချင်း အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းပေးရသည်။) ယင်း ချေးငွေအစီအစဉ်သည် အသေးစားချေးငွေများနှင့် အလားသဏ္ဌာန်တူပြီး ကျပ်ငွေ သိန်း ၁၀ မှ ၆၀ အထိ ချေးယူနိုင်သည်။⁹⁹ ချေးငွေအတွက် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးအစိုးရမှ စိုက်ထုတ်သည်။¹⁰⁰ ချေးငွေရယူရန် လုပ်ငန်းရှင်များသည် မထမဦးစွာ အစိုးရကော်မတီများထံမှ ထောက်ခံစာ ရယူရသည်။ ယင်းတို့ထဲတွင် မြို့နယ်အသေးစားထုတ်လုပ်ရေးကော်မတီ၊ စီမံခန့်ခွဲရေးကော်မတီ နှင့် မိမိလုပ်ငန်းနှင့် သက်ဆိုင်သော အဖွဲ့အစည်းကော်မတီ တို့ပါဝင်သည်။¹⁰¹ ထိုချေးငွေများအပေါ် အပေါင်ပစ္စည်းယူထားသဖြင့် ပြန်မဆပ်နိုင်၍၊ ပြန်မဆပ်၍ ချေးငွေဆုံးရှုံးနိုင်သည့် အန္တရာယ်သည် အသေးစားနှင့် အလတ်စားဗဟိုဌာန၏ ချေးငွေအစီအစဉ်မှ ချေးငွေဆုံးရှုံးနိုင်သည့်အန္တရာယ် ထက်များသည်။ သို့သော် ထိုချေးငွေများသည် အပေါင်ပစ္စည်းထားအပ်ထားရသော ပုံမှန်ချေးငွေများကို မည်သို့မျှ မကပ်နိုင်သည့် အငယ်စား လုပ်ငန်းများအတွက် အလွန်အကျိုးရှိသော ချေးငွေအစီအစဉ်ဖြစ်သည်။ (အတိုးနှုန်းမည်မျှ ယူသည်ကိုတော့ မလေ့လာခဲ့ရပေ။)

အခြေခံအဆောက်အအုံများနှင့် အခြေခံဝန်ဆောင်မှုများ

အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် အခြေခံအဆောက်အအုံများ နှင့်ပတ်သက်၍ (ဥပမာ တိုးတက်ကောင်းမွန်အောင်ဆောင်ရွက်ပေးရန်) အစိုးရအား လွှမ်းမိုးနိုင်မှုအားနည်းသည်။ သို့သော် မကြာခင်က အသစ်ပေါ်ပေါက်လာသော ကော်မတီများသည် ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများအနေဖြင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများ နှင့် စီးပွားရေးဝန်းကျင်အား တိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးရန်အလို့ငှာ အစိုးရအား ဆက်သွယ်ပြောဆိုနိုင်သည့် လမ်းကြောင်းသစ်များဖြစ်လာသည်။ ဒေသန္တရအဆင့်၌ အခြေခံအဆောက်အအုံများနှင့် ပတ်သက်၍ အစီအစဉ်တကျ ဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိကြပေ။ မည်သည့်အခြေခံအဆောက်အအုံများကို မည်သည့်ကာလတွင် လုပ်မည်ကို မခန့်မှန်းနိုင်ပေ။ မြို့တွင်းရှိ လမ်း၊ တံတား အချို့ကို စည်ပင်သာယာအဖွဲ့မှ ဖောက်လုပ်၊ တည်ဆောက်သည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များသည် အခြေခံအဆောက်အအုံများ တိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးရန်၊ ပြုပြင်ပေးရန် သက်ဆိုင်ရာကော်မတီမှတစ်ဆင့် တင်ပြတောင်းဆိုနိုင်သည်။ သို့သော် များသောအားဖြင့် ကုန်ကျစားရိတ်စုစုပေါင်းမှ တချို့တဝက်ကို ထည့်ဝင်ရသည်။ လူတွေ့ဖြေဆိုသည့် လုပ်ငန်းရှင်တစ်ဦးက ယင်းကဲ့သို့ အစိုးရနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတို့ အတူတကွ စိုက်ထုတ်ရသည်များကို စားရိတ်မျှပေးရသည့် အစီအစဉ်ဟု ဆိုသည်။¹⁰² ဥပမာ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် ၎င်းတို့ရှေ့မှ လမ်းအား ပြုပြင်လိုလျှင် စည်ပင်သာယာမှု ကျွမ်းကျင်လုပ်သားနှင့် စက်ယန္တရားများကို လွှတ်ပေးသည်။ သို့သော်လုပ်ငန်းများသည် လိုအပ်သော ဆောက်လုပ်ရေးပစ္စည်းများကို ပံ့ပိုးပေးရသည်။ အများသုံးအခြေခံအဆောက်အအုံများ ပံ့ပိုးပေးမှုနည်းနေသည့်အတွက် ကိုယ်ထူကိုယ်ထဖြင့် အစားထိုး ဆောင်ရွက်ကြရသည်လည်းတွေ့ရသည်။ ထိုအထဲတွင် လျှပ်စစ်မီး ကောင်းကောင်း မရရှိသည့်အတွက် ကိုယ်ပိုင်မီးစက်များကို အသုံးပြုကြရခြင်းလည်းပါဝင်သည်။ အစိုးရမှ အခြေခံအဆောက်အအုံများ ပံ့ပိုးပေးမှုအားနည်းခြင်း၊ ပျက်ကွက်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ပြောစရာများစွာ ကျန်ရှိနေသေးသော်လည်း ဤစာတမ်းနှင့် သက်ဆိုင်သော အတိုင်းအတာထက် မကျော်လွန်စေရန်အလို့ငှာ အကျယ်မချဲ့တော့ပေ။

စည်ပင်သာယာမှု လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်သော ဝန်ဆောင်မှုများသည်လည်း ထိရောက်မှုသိပ်မရှိသေးပေ။ ကုမ္ပဏီတစ်ခု၏ အဆိုအရ (စည်ပင်သာယာခွန်ကောက်ခံသော်လည်း) စည်ပင်သာယာသည် တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်း မရှိသေးပဲ အမှိုက်များကို

⁹⁹ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၂၀။
¹⁰⁰ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၂၀။
¹⁰¹ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၂၀။
¹⁰² လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၁၇။

ကိုယ်အစီအစဉ်နှင့်ကိုယ် ပစ်နေရသည်ဟု သိရသည်။¹⁰³ ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်းကို လုပ်ငန်းများက စိတ်ပျက်ကြသော်လည်း လုပ်ငန်းအချို့သာ လျှပ်စစ်မီးမှန်မှန်မလာသည် ပြဿနာမှလွဲ၍ အခြားကြီးကြီးမားမားသောပြဿနာမရှိဟု ဆိုကြသည်။

ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်း-အစိုးရ ထိတွေ့ဆက်ဆံရေး

ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ဆောင်ချိန်မှစ၍ ပုဂ္ဂလိကစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် အစိုးရကြားဆက်ဆံရေးသည် တိုးတက်ပြောင်းလဲလာသည်ဟု ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများအကြား တညီတညွတ်တည်း ထွက်ဆိုကြသည်။ လုပ်ငန်းတစ်ချို့က ယခုအခါတွင် အစိုးရအနေဖြင့် ပို၍ပွင့်လင်းလာသည်ဟု မှတ်ချက်ပြုကြသည်။¹⁰⁴ တစ်ချို့က သူတို့သည် အစိုးရနှင့် ပတ်သက်ဆက်ဆံစရာရှိလျှင် အရင်ကထက် လွယ်လွယ်ကူကူ တွေ့ဆုံခွင့်ရလာသည်ဟု ဆိုကြသည်။¹⁰⁵ လက်ရှိအစိုးရလက်ထက်၏ အကြီးမားဆုံးပြောင်းလဲမှုသည် များစွာသောကော်မတီများ ပေါ်ပေါက်လာခြင်းဖြစ်ပြီး၊ ၎င်းတို့သည် အစိုးရနှင့် လုပ်ငန်းများအပါအဝင် ဒေသများအကြား ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာအောင် ပေါင်းကူးပေးရာရောက်သည်။ လူတွေ့မေးမြန်းထားသူများမှ ဖော်ပြသော ကော်မတီများထဲတွင် အဖွဲ့အစည်းကော်မတီ၊ မြို့ပြဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကော်မတီ၊ မြို့နယ်အထောက်အကူပြုကော်မတီ၊ စည်ပင်သာယာကော်မတီနှင့် မြို့နယ်စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီတို့ ပါဝင်သည်။¹⁰⁶ နောက်ဆုံးကော်မတီသည်သာ ဖြေဆိုသူများက ရှင်ရှင်းလင်းလင်းဖော်ပြနိုင်စွမ်းရှိပြီး၊ ၎င်းကော်မတီ၏ ဦးတည်ချက်သည် လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ပေးရန်ဖြစ်ပြီး ပြည်သူများ၊ စည်ပင်သာယာနှင့် မြို့နယ်အုပ်ချုပ်သူများအကြား တံတားတိုးပေးသော အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်။¹⁰⁷ သို့သော်လည်း လူတွေ့မေးမြန်းရာ၌ ဖြေဆိုသူများသော်လည်းကောင်း၊ စာရေးသူများသော်လည်းကောင်း ကျန်သောကော်မတီများ၏ တာဝန်နှင့် အခန်းကဏ္ဍများကို ရှင်ရှင်းလင်းလင်း သဘောမပေါက်သလို၊ သူတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ မည်မျှထိ သက်ရောက်သည်၊ ရောပွမ်းသည်ကို မသိရပေ။

အသစ်ဖြစ်ပေါ်လာသော ကော်မတီများသည် အစိုးရဝန်ဆောင်မှုများသော်လည်းကောင်း၊ အခြေခံအဆောက်အအုံများ ပံ့ပိုးပေးရန်အတွက်လည်းကောင်း တောင်းဆိုစရာ လမ်းကြောင်းတခု ဖြစ်လာသည့်အတွက် ကော်မတီများသည် ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများအတွက် အရေးပါသည်။ ဥပမာအနေဖြင့် လုပ်ငန်းတစ်ခုသည် သူ၏လုပ်ငန်းနံဘေးရှိ လမ်းအား တိုးတက်ကောင်းမွန်လာအောင် အစိုးရအားပြုပြင်ပေးစေလိုလျှင် ကော်မတီများကို စ၍ဆက်သွယ်ရမည်။ ကော်မတီမှ လက်ခံလျှင် တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်အစိုးရဝန်ကြီးများရုံးသို့ အဆိုတင်သွင်းပေးသည်။¹⁰⁸ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် (၁) ငွေကြေးကိစ္စများကူညီဆောင်ရွက်ပေးရန် (တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများသည် ယခုအခါ အသေးစားချေးငွေများကို ထုတ်ပေးနိုင်ပြီ ဖြစ်သည်)၊ (၂) လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးရန်၊ လုပ်ကိုင်ရည်စွမ်းအားမြှင့်တင်ပေးရန် (တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များကို လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးရန်အတွက် စီမံဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ နိုင်ငံခြားသို့ လေ့ကျင့်သင်ကြားစေရန်အတွက် စေလွှတ်ခြင်း စသည်တို့ကို လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်) စသည်တို့ကို ကူညီဆောင်ရွက်ပေးရန် ကော်မတီများမှ တဆင့် အစိုးရထံ တင်ပြတောင်းဆိုနိုင်သည်။¹⁰⁹

စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် အစိုးရကြားဆက်ဆံရေးနှင့် ပတ်သက်၍ အပြောင်းအလဲများထဲမှ နောက်တစ်ခုသည် စက်မှုဇုန်စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် သက်ဆိုင်သည်။ ယခုအခါ စက်မှုဇုန်များသည် စက်မှုဝန်ကြီးဌာနအောက်တွင် တိုက်ရိုက်မရှိပဲ ကော်မတီ ၂ခု

¹⁰³ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၇၉ ။
¹⁰⁴ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၈၈။
¹⁰⁵ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၁၈။
¹⁰⁶ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၁၀။
¹⁰⁷ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၂၂။
¹⁰⁸ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၁၀။
¹⁰⁹ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၂၀။

မှ ကိုင်တွက်ဆောင်ရွက်သည်။ ပထမကော်မတီမှာ စက်မှုဇုန်ကြီးကြပ်ရေးကော်မတီဖြစ်ပြီး ၎င်းကို တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်၏ လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှုဝန်ကြီးမှ ဥက္ကဋ္ဌအနေဖြင့် စီမံဆောင်ရွက်နေသည်။ ဒုတိယ ကော်မတီမှာ စက်မှုဇုန်စီမံခန့်ခွဲရေးကော်မတီဖြစ်ပြီး စက်မှုဇုန်မှ လုပ်ငန်းရှင်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ စက်မှုဇုန်စီမံခန့်ခွဲရေးကော်မတီ၌ လုပ်ငန်းတာဝန်များစွာရှိပြီး၊ ၎င်းတို့အား ကော်မတီခွဲငယ်များဖြင့် အားဖြည့်ဆောင်ရွက်သည်။ စက်မှုကြီးကြပ်သည် စက်မှုဇုန်စီမံခန့်ခွဲရေးကော်မတီနှင့် တိုက်ရိုက်အဆက်အသွယ်ရှိသဖြင့် စက်မှုဝန်ကြီးဌာနမှ ပေါ်လစီ အပြောင်းအလဲများရှိလျှင် စက်မှုဇုန်စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီက စက်မှုဇုန်လုပ်ငန်းရှင်များကို အသိပေးအကြောင်းကြားသည်။¹¹⁰ ကော်မတီခွဲငယ်များသည် လုပ်ငန်းများဆီသို့ လျှပ်စစ်မီးရရှိအောင်၊ အစိုးရ၏ ဝန်ဆောင်မှုများကို ပိုကောင်းလာအောင် ပံ့ပိုးရန် တောင်ဆိုရာ၌ ကူညီပံ့ပိုးပေးသည်။ စက်မှုဇုန်စီမံခန့်ခွဲရေးကော်မတီ၏ ထောက်ခံစာသည် စက်မှုဇုန်အတွင်းရှိ လမ်းများကို ကောင်းမွန်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးဖို့ တောင်ဆိုရာ၌လည်း လိုအပ်သည်။ စက်မှုဇုန်လုပ်ငန်းရှင်များမှ စက်မှုဇုန်စီမံခန့်ခွဲမှုအတွက် အခကြေးငွေများ ကောက်ခံထားပြီး လမ်းပြင်ခြင်း၊ ထရန်ဖော်မာ အသစ်လဲခြင်း စသည့် လုပ်ငန်းများတွင် ပြန်လည်သုံးစွဲသည်။¹¹¹ စက်မှုဇုန် စီမံခန့်ခွဲရေးကော်မတီသည် အစိုးရနှင့် ပုံမှန်ထိတွေ့လေ့ရှိပြီး အခြေခံအဆောက်အအုံများ၊ လူမှုရေးလိုအပ်ချက်များ အတွက် တွေ့ဆုံလေ့ရှိသည်။¹¹²

လုပ်ငန်းအများစုသည် ကော်မတီများရှိလာခြင်းနှင့် အစိုးရသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ပွင့်လင်းလာသည်ကို ကြိုဆိုကြသော်လည်း၊ အစိုးရ၏ စီးပွားရေးရာအုပ်ချုပ်လုပ်ကိုင်ပုံကို ဝန်ဖန်သူများလည်းရှိသည်။ လုပ်ငန်းရှင်တစ်ဦး၏ အဆိုအရ ကော်မတီများ၏ အဓိကအလုပ်သည် ထောက်ခံချက်ပေးခြင်းပင် ဖြစ်သည်။¹¹³ ခွင့်ပြုချက်များသည် အများသုံး အခြေခံအဆောက်အအုံများကို ကိုယ်ထူကိုယ်ထ ပိုမိုကောင်းမွန်အောင်လုပ်ဆောင်ရာ၌ပင် ခွင့်ပြုချက်များ၊ ထောက်ခံချက်များ တောင်းခံနေရသေးသည်။¹¹⁴ ကော်မတီများနှင့် ပတ်သက်၍ ဝေဖန်သူများထောက်ပြသည့် နောက်တစ်ချက်မှာ ကော်မတီများသည် ဒီမိုကရေစီဆန်သည့် ပုံပေါ်သော်လည်း များသောအားဖြင့် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ဖွဲ့စည်းထားသည် မဟုတ်ပေ။ ကော်မတီအဖွဲ့ဝင် အများစုသည် (ကော်မတီအားလုံးတော့မဟုတ်ပေ) အစိုးရမှ ခန့်အပ်တာဝန်ပေးသည်က များသည်။ ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များသည် ၎င်းဆောင်ရွက်ပေးရမည့် လုပ်ငန်းရှင်များနှင့် နီးနီးကပ်ကပ်တွင် ရှိပြီး ကိုယ်စားပြုပေးသည်ဆိုသော်လည်း၊ သူတို့ကို ကိုယ်စားပြုခံရမည့်သူများက ရွေးချယ်ထားခြင်းမဟုတ်ပေ။

¹¹⁰ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၂၄။
¹¹¹ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၂၆။
¹¹² လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၂၉။
¹¹³ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၂၉။
¹¹⁴ လူတွေမေးမြန်းခြင်း ၀၂၉။

အခန်း (၅)၊ အဓိကကျသောတွေ့ရှိချက်များ

တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများအတွက် ဒေသစီးပွားရေးအုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးသည် ခက်ခဲမှုရှိသော်လည်း ကောင်မွန်မှန်ကန်သော ကနဦးခြေလှမ်းများကို အောင်အောင်မြင်မြင် လျှောက်လှမ်းနိုင်ခဲ့သည်။ သို့သော် တဖက်တွင် နှစ်၅၀ ကြာ တည်တံ့ခဲ့သော အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအစဉ်အလာနှင့် မက်လုံးပေးသည့်ပုံစံ (incentive structure) မှာ နေချင်းညချင်း ပြောင်းလဲရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။ ထိုသို့ပြောင်းလဲနိုင်ရန်မဖြစ်နိုင်သလို၊ လုပ်ဆောင်ရန်လည်း အားမပေးပေ။ ယခင်အစိုးရများ၏ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ၊ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ပုံများနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံသည့်ပုံစံများမှာ ဒေသန္တရအဆင့်တွင် ဆက်ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ (အပြောင်အလဲသည် အောက်ခြေအဆင့်သို့ လုံလုံလောက်လောက် မရောက်နိုင်သေးသည်ကိုဆိုလိုသည်)။ လွန်ခဲ့သော ၂ နှစ်ခန့်က လုပ်ဆောင်ခဲ့သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းများသည် သမ္မတရုံးဝန်ကြီးရုံး၊ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနများ စသည့် အထက်အဆင့် အဖွဲ့အစည်းများမှ ဦးဆောင်လှုပ်ရှားခဲ့သည်များချည်းဖြစ်သည်။ အထက်အဆင့် အဖွဲ့အစည်းများမှ အားသွန်ခွန်စိုက် လုပ်ဆောင်မှုများမှာ သံသယကင်းသည်။ သို့သော် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရာတွင် နောင်နှေးကြုံကြုံမှုများရှိနေသည်။ ထိုသို့ ဖြစ်ရခြင်းမှာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းများသည် အရှိန်အဟုန်ဖြင့် လုပ်ဆောင်နေခြင်းနှင့်လည်း အတိုင်းအတာတခုထိ သက်ဆိုင်သည်။ အထက်မှ ဦးဆောင်လှုပ်ရှားနေရသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့် အောက်ခြေတွင် အကောင်အထည်ဖော်နေရသော အရာရှိ၊ ဝန်ထမ်းများ၏ အခြေနေကို အရှိအတိုင်းရှုမြင်ကြည့်လျှင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများနှင့် ခေါက်ရိုးကျိုးနေသော စိတ်အခြေခံများ အောက်ခြေအဆင့်၌ ပြောင်လဲလာဖို့လိုနေသေးသည်မှာ အံ့သြစရာတော့မရှိပေ။ ထိုနည်းတူစွာ အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ အဓိကအခက်အခဲများကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအချို့ကသာ ဖြေရှင်းပေးနိုင်သေးသည်။

စည်ပင်သာယာလုပ်ငန်းများကို ဒေသအစိုးရများသို့ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ခွဲဝေပေးပြီး၊ ကော်မတီအသစ်များ ဖွဲ့စည်းခဲ့သော်လည်း ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများနှင့် ဒေသအစိုးရတို့ကြား နေ့စဉ်ထိတွေ့ဆက်ဆံရာတွင် လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများမှာ မပြောင်လဲသေးပေ။ အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်တစ်ဦး၏ အဆိုအရ မြို့နယ်အဆင့်တွင် အပြောင်းအလဲ လုံးဝမရှိဟု သိရသည်။¹¹⁵ ဒေသအစိုးရများတွင် လာဘ်စားသည့်အစဉ်အလာ ကြာမြင့်စွာ တည်ရှိနေခဲ့သဖြင့် ၎င်းတို့သည် လက်ရှိအနေအထားတွင် သန့်ရှင်းသော အစိုးရ မဟုတ်သေးဟု လုပ်ငန်းရှင်တစ်ဦးက ဆိုသည်။¹¹⁶ လုပ်ငန်းရှင်များအဆိုအရ လက်သိပ်ထိုးရန်လိုနေသေးကြောင်း၊ အခွန်ကောက်ခံမှုသည် နည်းလမ်းမကျသေးကြောင်း သိရသည်။ ကုမ္ပဏီများသည် လာဘ်ပေးလာဘ်ယူကိစ္စများကို တိုင်တန်းနိုင်သော်လည်း၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အဆင့်များ၌ လက်ခံဖြေရှင်းနိုင်စွမ်းမရှိပေ။¹¹⁷ (ဗဟိုအစိုးရ၏ ဦးစီးဌာနများသည်လည်း တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များ၏ အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် မရှိပေ)။

တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများသို့ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ လွှဲပေးခြင်းကို လုပ်ငန်းများအကြား မတူညီသော တုန့်ပြန်မှုများ တွေ့ရသည်။ တဖက်၏ အဆိုအရ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများသည် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရဖွဲ့စည်းပုံတွင် နောက်ထပ် အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု တိုးလာသလို ဖြစ်နေသည်။ လုပ်ငန်းရှင် တစ်ဦး၏ စကားအရ ဒေသအစိုးရများနှင့် ဗဟိုအစိုးရများကြား မည်သူကမည်သည့် ကိစ္စရပ်များတွင် လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဆိုသော ရှင်းလင်းပြတ်သားသည့် အာဏာများ တိတိပပမရှိပေ။ သို့အတွက်ကြောင့် အုပ်ချုပ်ရေးယန္တရားအသစ်တစ်ခု တိုးလာသည်သာ အဖတ်တင်သည်ဟုဆိုသည်။¹¹⁸ အခြားတဖက်တွင်မူ ဒေသအစိုးရများကြောင့် အစိုးရနှင့် လုပ်ငန်းများ ထိတွေ့ဆက်ဆံနိုင်သော ကော်မတီအသစ်များကဲ့သို့ ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းသစ်များ ပေါ်ထွက်လာသည်။ ယခုပေါ်ထွက်လာသော စံနစ်တစ်ရပ်သည် အောက်ခြေမှအပေါ်သို့ဆက်သွယ်သည့် (အောက်ခြေကို အားပြု၍ အစီအစဉ်များကို ပုံဖော်ပေးသည့် စနစ်တစ်ရပ်)

¹¹⁵ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၁၆။

¹¹⁶ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၁၆။

¹¹⁷ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၁၆။

¹¹⁸ လူတွေ့မေးမြန်းခြင်း ၀၁၄။

မဟုတ်သေးသော်လည်း၊ နဂါး-နအဖ ခေတ်များနှင့် ယှဉ်လျှင် အထက်မှအောက်သို့ စီစဉ်ညွှန်ကြား အကောင်အထည်ဖော်မှု နည်းလားသည်။

ဒေသအစိုးရများကြား တိုးတက်မှုများရှိလာသော်လည်း ကြီးမားသော စိန်ခေါ်မှုများမှာ ဆက်လက်ကျန်ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ စိန်ခေါ်မှုများထဲမှ ရေရှည်ဆန်သော အဖွဲ့အစည်းပိုင်းလုပ်ထုံးလုပ်နည်း (institutional reorientations) (၂) ရပ်ကို ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲရန် လိုအပ်ပါသည်။ ယင်းသည် ပုဂ္ဂလိကစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၊ အထူးသဖြင့် အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ရှင်သန်လာနိုင်စေရန်အတွက် အခရာကျသည်။ ထိုအထဲမှ အစိုးရယန္တရား (ဗျူရိုကရေစီ) နှင့် ကြီးနိမ့်စနစ်များကို ဖြေလျော့ပေးရန်လိုအပ်ပြီး အစိုးရနေဖြင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအရေးတွင် ထိထိဝင်ဝင် မပါဝင်ရန်လိုအပ်သည်။ ယခုမျက်မှောက်ခေတ်ထိ အသေးစားအလတ်စား စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးအဖြေရှာခြင်း၊ ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းများသည် အသေးစား၊ အလတ်စား လုပ်ငန်းများ၏ အောင်မြင်မှုသည် အစိုးရ၏ ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုမှု အပေါ်တွင် မူတည်နေသည်ဆိုသော ထင်မြင်ယူဆချက်ပေါ်တွင် အခြေခံနေသည်။ ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများအတွက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ပံ့ပိုးကူညီမှုများသည် အသုံးဝင်သော်လည်း၊ လုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်းရည်မြင့်သော၊ ထင်သာမြင်သာရှိသော စီးပွားရေးဝန်းကျင်တစ်ရပ်ကို အစားထိုးပေးနိုင်စွမ်း မရှိပေ။ ထို့ပြင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ မကျေနပ်ချက်များ၊ တိုင်ကြားချက်များကို ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ရန်အတွက် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုလုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင်သင့်သည်။ ၎င်းမကျေနပ်ချက်များသည် များသောအားဖြင့် အစိုးရ၏အခန်းကဏ္ဍမှန်းမှီနေခြင်းကြောင့် ဖြစ်လေ့မရှိပဲ၊ အစိုးရပါဝင်မှုများသောကြောင့် ဖြစ်လေ့ရှိသည်။ ဒုတိယအချက်မှာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အစိုးရဌာနများသည် ကိုယ်ကျိုးရှာသည့် အဖွဲ့အစည်းများမှ ဝန်ဆောင်မှုများပေးနိုင်စွမ်းသော အဖွဲ့အစည်းများ အဖြစ် ပြောင်းလဲပေးရမည်။ ဒေသန္တရအစိုးရဝန်ထမ်းများသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို အလွဲသုံးစားလုပ်ပြီး ကိုယ်ကျိုးရှာမှုများ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြစ်နေသည်ဟု လုပ်ငန်းရှင်များက ငြီးညှုလေ့ရှိကြသည်။ အစိုးရဝန်ထမ်းများ၏ လုပ်လေစာများ နိမ့်ပါးခြင်းနှင့် အခွန်နှင့်ပတ်သက်၍ ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်မှု အားနည်းခြင်းတို့ကြောင့် အဂတိလိုက်စားမှုများဖြစ်ပေါ်နေသည်မှာ အထူးအဆန်းတော့မဟုတ်ပေ။ သို့သော် အစိုးရဝန်ထမ်းများ၏ အကျင့်ပျက်ချစားခြင်းသည် အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက်မူ အကြီးအကျယ်ဒုက္ခရောက်စေသည့် အရာဖြစ်နေသည်။

အခန်း(၆)၊ အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များ

ဤစာတမ်းတွင် အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များစွာ တင်ပြထားသည်။¹¹⁹ တစ်ချို့တိုက်တွန်းချက်များမှာ ရေရှည်အကောင်အထည်ဖော် လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်ပြီး သဘောသဘာဝအားဖြင့် လုပ်ဆောင်ရန် ခက်ခဲ၍ကြန့်ကြာတတ်သည်။ ကျန်သည့် အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များမှာ လုပ်တွေ့ပိုမိုပြီး အလျင်အမြန် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် အနေအထားများ ဖြစ်သည်။ သို့သော် ၎င်းတို့၏အကျိုးသက်ရောက်မှုမှာ အတိုင်းအတာအားဖြင့် နည်းနိုင်သည်။ အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များကို အပိုင်းများခွဲ၍ တင်ပြထားသည်။

အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်း

- **စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအပေါ် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ သက်ရောက်သော အစိုးရအဆင့် အသီးသီး၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို ရှင်းလင်းအောင် ပြုလုပ်ခြင်း** - စီးပွားရေးလုပ်ငန်းနှင့်အစိုးရကြား လက်ရှိဆက်ဆံရေးသည် မရှင်းမလင်း ဖြစ်နေပြီး အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအပေါ် မည်သည့်အစိုးရ အဆင့်၊ အဖွဲ့အစည်းက တာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်နေသည်မှာ မကွဲပြားပဲ ဖြစ်နေသည်။
- **တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ များကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သတ်မှတ်ပေးခြင်း** - တိုင်းဒေသကြီး နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများတွင် ၎င်းတို့၏ သီးခြားဝန်ကြီးများ (ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးများမဟုတ်) ပေါ်ထွန်းလာသော်လည်း တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်များဝန်ကြီးများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာမှာမူ လျော့တိလျော့ရဲ ဖြစ်နေသည်။ ထို့ကြောင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအနေဖြင့် တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်ဝန်ကြီးများသည် အပိုထွက်လာသော အတားအဆီး တစ်ခုပမာ ဖြစ်နေသည်။ ဒေသဝန်ကြီး အသီးသီး၏ တာဝန်နှင့် ဝတ္တရားများကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သတ်မှတ်ပြဌာန်းပေးခြင်းဖြင့် အသေးစားနှင့် အလတ်စား စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့်အနေဖြင့် မည်သည့်ကိစ္စအတွက် မည်သည့်ဌာန၊ အစိုးရအဆင့်ကို ဆက်သွယ်ရမည်ကို ရှင်းလင်းသွားမည်ဖြစ်ပြီး၊ ဒေသဝန်ကြီးများအတွက်လည်း မလိုလားအပ်သော ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးများကို လျော့နည်းသွားစေမည်ဖြစ်သည်။
- **ဒေသအစိုးရများသို့ အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့်ပတ်သက်၍ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ဆထက်တိုးပေးအပ်ခြင်း** - အသေးစား၊ အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံရသော အစိုးရအဆင့်ကို နီးနီးကပ်ကပ်အနေအထားသို့ရောက်အောင် လျော့ချပေးခြင်းအားဖြင့် လုပ်ငန်းများအတွက် အချိန်နှင့် ငွေကုန်ကြေးကျ သက်သာစေမည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ဒေသန္တရရှိလုပ်ငန်းများမှ နီးနီးကပ်ကပ် ပြောဆိုတိုက်တွန်းနိုင်သည့် အစီအစဉ်များအား ဖော်ဆောင်ခြင်းဖြင့်လည်း အစိုးရ၏ ဝန်ဆောင်မှုအရည်အသွေး မြှင့်တင်လာမည်ဖြစ်သည်။
- **အစိုးရ၏ ပေါ်လစီချမှတ်ခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတို့တွင်လည်း ရှင်းလင်းစွာ အသိပေးလုပ်ဆောင်ခြင်း** - ပေါ်လစီအချိုးအကွေများနှင့် ရေရေရာရာမရှိသော အစိုးရဝန်ဆောင်မှုများကြောင့် ပုဂ္ဂလိကရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ လျော့နည်းသွားနိုင်သလို၊ အကျိုးသိပ်မရှိသော (သို့သော် ပေါ်လစီအချိုးအကွေများတွင် သိပ်မထိခိုက်နိုင်သော) စီးပွားရေးကဏ္ဍများသို့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ရောက်ရှိသွားနိုင်သည်။ ကောင်းမွန်သော ပေါ်လစီဝန်းကျင်ကို ဖန်တီးပေးခြင်းအားဖြင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် ကုန်ထုပ်စွမ်းအားကို မြှင့်မားလာစေမည်ဖြစ်သည်။
- **ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများနှင့် အစိုးရကြား ဆက်ဆံရေးအားတိုးတက်ကောင်မွန်စေရန် ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းများအား စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်မားလာအောင် တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အဆင့်၌ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း။**

လိုင်စင်၊ ထောက်ခံစာနှင့် ပါမစ်များ

¹¹⁹ ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် စီးပွားရေးလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်ခြင်း အစီရင်ခံစာတွင် SME များအတွက် စည်းမျဉ်း၊ စည်းကမ်းများအပေါ် နားလည် သဘောပေါက်ခြင်း အမည်ဖြင့် ခေါင်းစဉ်ခွဲ ပါဝင်ပြီး၊ SME များအား အုပ်ချုပ်မှုစနစ်အတွက် များစွာ အသုံးဝင်သော အကြံပြုတိုက်တွန်းချက်များပါဝင်သည်။ ယခုစာတမ်း၏ အကြံပြုချက်များတွင် ၎င်းတို့ကို ထပ်မံဖြည့်စွက်နိုင်ပါသည်။

- လုပ်ငန်းလိုင်စင်လျှောက်ထားခြင်း၊ ဆောက်လုပ်ရေးပါမစ် ရယူခြင်း နှင့် မြေပိုင်ရှင် အလွှဲအပြောင်းလုပ်ခြင်းတို့တွင် များပြားလှသော ထောက်ခံစာနှင့် ခွင့်ပြုချက်များ များကို လျော့ချပေးခြင်း - လောလောဆယ်တွင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များသည် အာဏာပိုင်များထံမှ ထောက်ခံစာများစွာ ရယူနေကြရသဖြင့် အချိန်ကုန်ပြီး၊ ငွေကုန်ကြေးကျများသည်။ ထောက်ခံစာယူရသည့်ကိစ္စသည် မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အများသဘောဆန္ဒအား အရေးထားခြင်းကို ပြသရာရောက်၍ သိပ်မထူးဆန်းသော်လည်း ၎င်းအား ကိုယ်ကျိုးရှာရန်အတွက် အသုံးပြုနေသည်ကများသည်။
- ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေးအပေါ် အခြေခံသည့် ခွင့်ပြုမှုသည် ပုံစံတကျရှိသော၊ ပွင့်လင်းမြင်သာသော၊ ဥပဒေအပေါ် အခြေခံသော ခွင့်ပြုချက်သို့ ဦးတည်ပေးခြင်း - လက်ရှိလိုင်စင်လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်သည့်ပုံစံသည် လုပ်ငန်းကဏ္ဍအလိုက် မတူညီသော အဟန့်အတားများရှိနေသည်။ တချို့ကဏ္ဍများတွင် လုပ်ငန်းအားလုံးလိုလို အဟန့်အတားများ တွေ့ကြုံနေရပြီး တချို့နေရာများတွင် အတားအဆီးနည်းသည်။ ထိုသို့ ကဏ္ဍတစ်ခုနှင့်တစ်ခုကြား သတ်မှတ်ချက်နှင့် လိုအပ်ချက်များ မညီမျှမှုတို့ကြောင့် လုပ်သားနှင့် အရင်းအနှီးများ၏ ခွဲဝေအသုံးချမှုတွင် ကမောက်ကမဖြစ်စေခြင်း၊ ယှဉ်ပြိုင်မှုကို အားပျော့စေခြင်း၊ စီးပွားရေးကဏ္ဍတစ်ချို့တွင် စုပြုံတိုးခြင်းများကို ဖြစ်စေသည်။ ဥပဒေအပေါ်အခြေခံသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဖြင့် ကြပ်မတ်ဆောင်ရွက်ပြီး မည်သည့်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းမဆို စီးပွားရေးလုပ်ကိုင်ရာတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသော သတ်မှတ်ချက်များကို ပြည့်မှီသရွေ့ လိုင်စင်ရယူနိုင်ရမည် ဖြစ်ပြီး၊ လိုင်စင်အတွက် လိုအပ်ချက်များကိုလည်း လက်တွေ့ကျသော အနည်းဆုံးအနေအထားသို့ လျော့ချပေးသင့်သည်။
- မည်သည့်စီးပွားရေးကဏ္ဍမဆို လိုင်စင်ထုတ်ပေးသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအား တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ၏ စည်ပင်သာယာဝန်ကြီးဌာနနှင့် (၎င်း၏ အောက်ရှိ စည်ပင်သာယာအဖွဲ့ရုံးများသို့) လွှဲပြောင်းပေးခြင်း - စည်ပင်သာယာအဖွဲ့ရုံးများမှ လိုင်စင်ရယူခြင်းသည် ရှင်းလင်းလွယ်ကူပြီး၊ ဗဟိုအဆင့် အစိုးရဌာနများမှ လုပ်စင်ရယူခြင်းထက် လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှု နည်းသည်။ လာရောက်စစ်ဆေးခြင်းများ သို့မဟုတ် ခွင့်ပြုချက်များ၊ ထောက်ခံစာများလိုအပ်သော စက်ရုံများ သို့မဟုတ် ဆေးဆိုင်များ စသည့် လုပ်ငန်းများအနေဖြင့် သက်ဆိုင်ရာ ကဏ္ဍအလိုက်မှ အစိုးရဌာနများမှ ကြည့်ရှုစစ်ဆေးပြီး တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်စည်ပင်သာယာဝန်ကြီးဌာန သို့မဟုတ် စည်ပင်သာယာအဖွဲ့ရုံးများသို့ စစ်ဆေးချက်များကို ပေးပို့ဆောင်ရွက်ပြီး စည်ပင်သာယာမှ လိုင်စင်ထုတ်ပေးသင့်သည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ပုံသာ ပြောင်းလဲလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ လည်ပတ်ပုံမှာ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနများ၏ ဒေသဆိုင်ရာ ဦးစီးဌာနများမှ စစ်ဆေးခြင်းများဆောင်ရွက်ပြီး နေပြည်တော်ရှိ ရုံးချုပ်သို့ ဦးစွာတင်ပြရန်ဖြစ်သည်။ နေပြည်တော်မှ ပြန်ကျလာသောအခါ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် စည်ပင်သာယာဝန်ကြီး သို့မဟုတ် စည်ပင်သာယာအဖွဲ့ရုံးများသို့ လိုင်စင်ထုတ်ပေးနိုင်ရန် အလို့ငှာ လွှဲပြောင်းပေးရန်ဖြစ်သည်။
- အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဥပဒေကြမ်းမှ ပေးအပ်ထားသော အကျိုးခံစားခွင့်များကို ရရှိနိုင်ရန်အတွက် အသစ်တိုးလာသော မှတ်ပုံတင်လိုအပ်ချက်ကို ပယ်ဖျက်ရန်အလို့ငှာ အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဥပဒေကြမ်းအား ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခြင်း - အသေးစားနှင့် အလတ်စားဗဟိုဌာန (နှင့် ၎င်းလက်အောက်ရှိ အေဂျင်စီရုံးခွဲများ၌) မှတ်ပုံတင်စေခြင်းသည် လက်ရှိမှတ်ပုံတင်ခြင်း၌ အလုပ်ပိုခြင်း၊ ငွေပိုကုန်ခြင်းများကို ဖြစ်စေမည်။ မှတ်ပုံတင်ထားသော အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအားလုံးသည် စည်ပင်သာယာမှ လိုင်စင်ယူထားသည်ဖြစ်စေ၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာန တစ်ခုခုမှ လိုင်စင်ယူထားသည်ဖြစ်စေ အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဥပဒေအရ ပေးအပ်ထားသော အကျိုးခံစားခွင့်များကို ရရှိသင့်သည်။
- ကျေးလက်ဒေသရှိ အသေးစားနှင့် အလတ်စားလုပ်ငန်းများနှင့်ပတ်သက်သော လိုင်စင်များကို မွေးမြူရေး၊ ရေလုပ်ငန်းနှင့် ကျေးလက်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဝန်ကြီးဌာနမှ ချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချ၍ တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်စည်ပင်သာယာဝန်ကြီးဌာနသို့ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာပေးအပ်ခြင်း - ယင်းကဲ့သို့ ဖြေလျော့ လိုက်ခြင်းအားဖြင့် အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေး လုပ်ငန်းများကို အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုတည်းအောက်တွင် ထားရှိရာရောက်ပြီး၊ ပြည်ထောင်စုနှင့် တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်များအကြား လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာမရှင်းလင်းမှုများကို လျော့ချပေးနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ လက်ရှိလုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နေသော စည်ပင်သာယာအင်အားနှင့် လွယ်လွယ်ကူကူလိုင်စင်ချပေးနိုင်မှု လုပ်ထုံးများကို

ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ် စည်ပင်သာယာဝန်ကြီးဌာနသည် အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေး လုပ်ငန်းများအတွက် လိုင်စင်ချပေးခြင်းကို လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ရန် အသင့်တော်ဆုံး အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်။

- လိုင်စင်ယူသည့်အခါ မည်မျှကုန်ကျမည်ဆိုသည်ကိုလည်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်းသိရှိနိုင်ရန်အတွက် လိုင်စင်နှုန်းထားများကို ထုတ်ပြန်ပြီး အများမြင်သာအောင် ဖော်ပြပေးခြင်း - လိုင်စင်အခွန်အခများ ကောက်ခံခြင်းနှင့် ၎င်းအခများအား အသုံးပြုမှုများကို အသေးစားနှင့်အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအား ရှင်းလင်းပြောကြား၊ နီးနှောဖလှယ်၍ လိုင်စင်အခွန်အခများကို လုပ်ငန်းများအတွက် ဝန်ထုတ်ဝန်ပိုးမဖြစ်စေရန် ဆောင်ရွက်သင့်သည်။
- ကဏ္ဍပေါင်းစုံမှ လုပ်ငန်းလိုင်စင်များအတွက် ကုန်ကျစားရိတ်များကို ကဏ္ဍတစ်ခုနှင့် တစ်ခုအကြား သင်တင့်မျှတအောင် ချိန်ဆ၍ အများသိအောင် ထုတ်ပြန်ပေးခြင်း။

အခွန်ကောက်ခံခြင်း

- အခွန်စနစ်တွင် တာဝန်ယူ၊ တာဝန်ခံမှု အားကောင်းလာအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း - လုပ်ငန်းများသည် အခွန်အခများပေးဆောင်ရသော်လည်း အစိုးရအနေဖြင့် ဝန်ဆောင်မှုနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများကို ကောင်းမွန်အောင် ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ပေးရန် ပျက်ကွက်နေတတ်သည်။ သို့အတွက်ကြောင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် မကြာခဏ ငြီးညှစ်ကြပြီး ပေးဆောင်ထားသော အခွန်ဘဏ္ဍာများ မည်သည့်နေရာများတွင်သုံး၍၊ မည်သည့်နေရာသို့ရောက်သွားသည်ကို သိချင်နေကြသည်။ အခွန်ထမ်းဆောင်ခြင်းနှင့် အစိုးရဝန်ဆောင်မှုသည် အချိတ်အဆက်ရှိကြောင်း ပြသနိုင်ရန် အရေးကြီးသည်။
- တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများသည် ၎င်းတို့၏ အခွန်ကောက်ခံနိုင်စွမ်းကို မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ခြင်း - တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများသည် မြေခွန်နှင့် ယစ်မျိုးခွန်အပါအဝင် များစွာသော အခွန်ဘဏ္ဍာများကို စည်းကြပ်ရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်ရရှိထားသည်။ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အဆင့်၌ အခွန်ကောက်ခံနိုင်သည့် စွမ်းဆောင်ရည်ပိုင်ဆိုင်လာလျှင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချခြင်းအား အားပေးရာရောက်သလို၊ ဗဟိုမှချုပ်ကိုင်သော အရာရှိအများ၊ အထူးသဖြင့် ထွေအုပ်များအပေါ် မူခိုနေရသည်များကို လျော့ချနိုင်မည်ဖြစ်သည်။
- အခွန်အရာရှိများအတွက် တံစိုးလက်ဆောင်ရရှိနိုင်သော အခွန်အလမ်းများကို လျော့ချရန် - လောလောဆယ်၌ အခွန်စနစ်တွင် အခွန်အရှောင်တိမ်းမှုများကို အားပေးသည့် လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုများစွာ ရှိနေသည်။ ယင်းစိန်ခေါ်မှုများကို ဖြေရှင်းရန် မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် အောက်ဖော်ပြပါ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို လုပ်ဆောင်ရန် စဉ်းစားသင့်သည်။

- အရေးပါသော၊ အဓိကကျသော အစိုးရဝန်ထမ်းများ၏ လစာများကို တိုးမြှင့်ခြင်း၊
- အခွန်ရှောင်တိမ်းခြင်း၊ လာဘ်ပေးလာဘ်ယူခြင်းဆိုင်ရာ ပြစ်ဒဏ်များကို တိုးမြှင့်ခြင်း၊
- စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် သင်တင့်မျှတသော၊ ထမ်းဆောင်နိုင်သော အခွန်နှုန်းထားများပြဋ္ဌာန်းရန်နှင့် ထမ်းဆောင်ရလွယ်ကူသော အခွန်စနစ်ဖြစ်လာအောင် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခြင်း။

- ကုန်သွယ်ခွန်ကို ပယ်ဖျက်၍ ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန် (value added tax) ဖြင့်အစားထိုးခြင်း - ကုန်သွယ်ခွန်သည် အဘောတရားအရ ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန်နှင့် ဆင်တူပြီး ကုန်ထုတ်လုပ်မှုတလျောက် သွင်းအားစုများ၏ ကုန်ကျစားရိတ်များကို နှုတ်ယူခွင့် (ခန့်မိခွင့်) ပေးထားသည်။ သို့သော်လက်တွေ့တွင် ၎င်းစနစ်သည် စီမံခန့်ခွဲအုပ်ချုပ်ရာ၌ ခက်ခဲခြင်း၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် ကုန်သွယ်ခွန်အား နားလည်နိုင်ရန် မလွယ်ကူခြင်းတို့အပြင်၊ ကိုယ်ကျိုးရှာရန် အခွင့်အလမ်းများကို ပေါ်ပေါက်စေသည်။ ထပ်တိုးတန်ဖိုးခွန်အဖြစ်ပြောင်းလဲခြင်းသည် လာဘ်စားမှုပြဿနာအား အကျေအလည် ဖြေရှင်းပေးနိုင်မည် မဟုတ်သော်လည်း၊ ယင်းစနစ်သည် အခွန်ကိစ္စရှုပ်ထွေးမှုများကို ရှင်းလင်းပေးပြီး၊ အမြတ်အစွန်းနည်းသောလုပ်ငန်းများအတွက် အခွန်ထမ်းဆောင်နိုင်သော အနေအထားသို့ ဖြစ်ပေါ်လာစေမည်ဖြစ်သည်။
- စည်ပင်သာယာအဖွဲ့များသည် ဝန်ဆောင်မှုများမပေးလျှင် သို့မဟုတ် ပေးရန်ပျက်ကွက်လျှင် အခွန်အခများ ကောက်ခံခွင့် မရှိအောင် တားမြစ်ပေးခြင်း - ဥပမာအနေဖြင့် စည်ပင်သာယာအဖွဲ့များသည် မြို့ပေါ်နေရာအချို့တွင်

ရေမြောင်းများမရှိလျှင် စည်ပင်သာယာအဖွဲ့များမှ ရေမြောင်းခများ မကောက်သင့်ပေ။ ကောက်ခံသည့် နှုန်းထားများကိုလည်း အများသူငှားသိစေရန် မြို့နယ်စည်ပင်သာယာရုံးများနှင့် အွန်လိုင်းများပေါ်တွင် ဖော်ပြပေးထားသင့်သည်။

- လုပ်ငန်းများအနေဖြင့် တိုက်တွန်းတောင်ဆိုချက်ကြောင့် အားနာ၍သော်လည်းကောင်း၊ မတတ်သာ၍သော် လည်းကောင်း ထည့်ဝင်ရသော အခွန်အခများကို လျော့ချပေးခြင်း - လုပ်ငန်းများသည် မကြာခဏဆိုသလို အစိုးရ၏ တိုက်တွန်းတောင်ဆိုချက်အရ လူမှုရေးလုပ်ငန်းများနှင့်ဆိုင်သော ကိစ္စရပ်များတွင် အလှူငွေများထည့်ဝင်ကြရသည်။ ၎င်းအလှူငွေများသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများက ပေးရသော မမြင်သာသော၊ စာရင်းမဝင်သော အခွန်အခများကဲ့သို့ ဖြစ်နေပြီး၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအနေဖြင့် မည်သည့် အကျိုးကျေးဇူးမှ (ဥပမာ အခွန်ထမ်းဆောင်ရာတွင် အခွန်ထမ်းဝင်ငွေ၏ မမာကမှ နှုတ်ယူခွင့်ပေးခြင်း) ပြန်လည်မရရှိပေ။ အလှူငွေထည့်ဝင်ခိုင်းခြင်းများကို အနည်းအကျဉ်းသာ လုပ်ခြင်း၊ ဖယ်ရှားပေးခြင်းအားဖြင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် ၎င်းတို့၏ ဝင်ငွေများကို စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတွင်ပြန်လည်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်း၊ ပရဟိတလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်း စသည်ဖြင့် ၎င်းတို့နှစ်သက်သလို စီမံအသုံးပြုနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းနှင့် အစိုးရကြား ဆက်ဆံရေး

- ကော်မတီများ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို ရှင်လင်းအောင်လုပ်၍ အတည်ပြုပေးခြင်းကိစ္စများတွင် ကော်မတီများအကြား လုပ်ငန်းတာဝန်များ မထပ်အောင် ခွဲခြားထားပေးခြင်း။
- ယခုထက်ပို၍ ဒီမိုကရေစီဆန်ပြီး ကိုယ်စားပြုရွေးချယ်သော ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များဖြင့် ကော်မတီများကို ဖွဲ့စည်းခြင်း။

သတင်းအချက်အလက်များရရှိနိုင်မှု

- မှတ်ပုံတင်ခြင်းနှင့် အခွန်စည်းကြပ်ခြင်း နှင့်ပတ်သက်သော ပုံစံများ၊ စာရွက်စာတမ်းများကို အများပြည်သူ ဖတ်ရှုလေ့လာအသုံးပြုနိုင်ရန် နှင့် အလွတ်သဘောရယူနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း။
 - လိုင်စင်ပုံစံများကို အွန်လိုင်း၌သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနရုံးများ၌သော်လည်းကောင်း အလွယ်တကူ ရရှိ၊ လေ့လာသိရှိနိုင်ရမည်။
 - အခွန်ပုံစံများသည် ပြည်တွင်းအခွန်ဦးစီးဌာနနှင့် ကုမ္ပဏီများဆိုင်ရာ အခွန်ရုံး တို့တွင် ၊ ကုန်သွယ်ခွန်နှင့် ဝင်ငွေခွန်များအတွက် အခွန်လမ်းညွှန်စာအုပ်များကို မြို့နယ်အခွန်ဦးစီးဌာနများတွင် အများပြည်သူများကြည့်ရှုလေ့လာနိုင်ရန်နှင့် ဝယ်ယူနိုင်ရန် လုံလုံလောက်လောက် ထားရှိရမည်။ အရေးကြီးသော အခွန်စည်းမျဉ်းများကိုလည်း အခွန်ရုံးများ၌ အများပြည်သူများ သိရှိနိုင်ရန် အသိပေးခြင်းများ၊ ကြေညာကပ်ခြင်းများ လုပ်ဆောင်ပေးရမည်။
 - မြို့နယ်စည်ပင်သာယာ အဖွဲ့ရုံး သို့မဟုတ် မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးရုံး၌ လိုင်စင်၊ အခွန်၊ ငွေရေးကြေးရေးနှင့် ကော်မတီများ၏ အသေးစိတ်အချက်အလက်များကို တစ်နေရာထဲတွင် တပေါင်းတစည်းထဲ ထိန်းသိမ်းနိုင်သည့် ဖိုင်တွဲကြီးတစ်ခု ထားရှိသင့်သည်။
- ကျေးလက်ဒေသရှိ အသေးစားနှင့် အလတ်စားလုပ်ငန်းများနှင့်ပတ်သက်သော လိုင်စင်များကို မွေးမြူရေး၊ ရေလုပ်ငန်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဝန်ကြီးဌာနမှ ချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချ၍ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ်စည်ပင်သာယာဝန်ကြီးဌာနသို့ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာပေးအပ်ခြင်း။

နောက်ဆက်တွဲ (၁)။ ပြည်ထောင်စု သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင်ပုံအခြေခံဥပဒေ အရ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဥပဒေပြုစာရင်း (ဇယား ၂)

၁။ ဘဏ္ဍာရေးနှင့်စီမံကိန်းကဏ္ဍ

- (က) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် အရအသုံးခန့်မှန်းခြေငွေစာရင်း၊
- (ခ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေ၊
- (ဂ) မြေယာခွန်၊
- (ဃ) ယစ်မျိုးခွန် (မှူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေတတ်သည့် ဆေးဝါးများ မပါ)၊
- (င) အဆောက်အအုံနှင့် မြေခွန်၊ ရေခွန်၊ လမ်းမီးခွန်၊ ဘီးခွန် စသည့် စည်ပင်သာယာရေးဆိုင်ရာ အခွန်အခများ၊
- (စ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များ၏ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ၊
- (ဆ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ပိုင်ပစ္စည်းများ ရောင်းချခြင်း၊ ငှားရမ်းခြင်းနှင့် အခြားနည်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (ဇ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေများ ပြည်တွင်း၌ ထုတ်ချေးခြင်း၊
- (ဈ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေများ ပြည်တွင်း၌ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်း၊
- (ည) ဒေသန္တရစီမံကိန်း၊
- (ဋ) အသေးစားငွေချေးလုပ်ငန်း။

၂။ စီးပွားရေးကဏ္ဍ

- (က) ပြည်ထောင်စုက ပြဌာန်းသည့် ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်း ဆောင်ရွက်သည့် စီးပွားရေးကိစ္စများ၊
- (ခ) ပြည်ထောင်စုက ပြဌာန်းသည့် ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်း ဆောင်ရွက်သည့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးကိစ္စများ၊
- (ဂ) ပြည်ထောင်စုက ပြဌာန်းသည့် ဥပဒေနှင့်အညီ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်း ဆောင်ရွက်သည့် သမဝါယမကိစ္စများ။

၃။ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် မွေးမြူရေးကဏ္ဍ

- (က) လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး၊
- (ခ) အပင်နှင့်သီးနှံဖျက်ပိုးမွှားရောဂါ ကာကွယ်ရေးနှင့် နှိမ်နင်းရေး၊
- (ဂ) ဓာတ်မြေဩဇာ စနစ်တကျ သုံးစွဲရေးနှင့် သဘာဝမြေဩဇာများ စနစ်တကျ ထုတ်လုပ်သုံးစွဲရေး၊
- (ဃ) စိုက်ပျိုးရေး ချေးငွေနှင့် စုငွေများ၊
- (င) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသော ဆည်မြောင်း၊ တာတမံ၊ ရေကန်၊ ရေနုတ်မြောင်း နှင့် စိုက်ပျိုးရေးရရှိရေးလုပ်ငန်းများ၊
- (စ) ရေချိုးငါးလုပ်ငန်း၊
- (ဆ) ပြည်ထောင်စုက ပြဌာန်းသည့် ဥပဒေနှင့်အညီ တိရစ္ဆာန်မွေးမြူရေးနှင့် စနစ်တကျ ထိန်းကျောင်းရေး။

၄။ စွမ်းအင်၊ လျှပ်စစ်၊ သတ္တုနှင့် သစ်တောကဏ္ဍ

- (က) ပြည်ထောင်စုက စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသည့် အကြီးစားလျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်ဖြန့်ဖြူးရေးမှ အပ မဟာဓာတ်အားလိုင်းနှင့် ဆက်သွယ်ခြင်းမရှိသော တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသည့် အလတ်စားနှင့် အသေးစား လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်ဖြန့်ဖြူးရေး၊
- (ခ) ဆားနှင့် ဆားထွက်ပစ္စည်း၊
- (ဂ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်း ကျောက်မျက်ရတနာ ဖြတ်တောက်ခြင်း၊ သွေးခြင်း၊
- (ဃ) ကျေးလက်ထင်းစိုက်ခင်း၊

(င) အပန်းဖြေစခန်းများ တိရိစ္ဆာန်ဥယျာဉ်၊ ရုက္ခဗေဒဥယျာဉ်။

၅။ စက်မှုလက်မှုကဏ္ဍ

- (က) ပြည်ထောင်စု အဆင့်က ဆောင်ရွက်ရန် သတ်မှတ်ထားသည့် စက်မှုလုပ်ငန်းများမှ အပ အခြားစက်မှုလုပ်ငန်းများ၊
- (ခ) အိမ်တွင်းစက်မှုလုပ်ငန်းများ

၆။ ပို့ဆောင်ရေး၊ ဆက်သွယ်ရေးနှင့် ဆောက်လုပ်ရေးကဏ္ဍ

- (က) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသည့် ဆိပ်ကမ်းများ၊ သင်္ဘောဆိပ်များ၊ ဆိပ်ခံများ၊
- (ခ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသည့် လမ်းများ၊ တံတားများ၊
- (ဂ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်းသာ သွားလာသည့် ပုဂ္ဂလိက ယာဉ်များ စနစ်တကျပြေးဆွဲနိုင်ရေး။

၇။ လူမှုရေးကဏ္ဍ

- (က) ပြည်ထောင်စုက ချမှတ်ထားသည့် တိုင်းရင်းဆေးဆိုင်ရာ မူဝါဒများနှင့် မဆန့်ကျင်သော တိုင်းရင်းဆေးဆိုင်ရာ မူဝါဒများ၊
- (ခ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်း လူမှုဝန်ထမ်းလုပ်ငန်းများ၊
- (ဂ) မီးဘေးနှင့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များ ကြိုတင်ကာကွယ်ရေး၊
- (ဃ) ကုန်တင်ကုန်ချလုပ်ငန်း၊
- (င) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသည့် -
 - (၁) ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များ ထိန်းသိမ်းရေး၊
 - (၂) ပြတိုက်နှင့် စာကြည့်တိုက်များ။
- (စ) ဇာတ်ရုံ၊ ရုပ်ရှင်ရုံနှင့် ဗီဒီယိုရုံ၊
- (ဆ) ဓာတ်ပုံ၊ ပန်းချီ၊ ပန်းပု စသည်ပြပွဲများ။

၈။ စီမံခန့်ခွဲရေးကဏ္ဍ

- (က) စည်ပင်သာယာရေး
- (ခ) မြို့၊ ရွာနှင့် အိုးအိမ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊
- (ဂ) ဂုဏ်ထူးဆောင်လက်မှတ်များနှင့် ဂုဏ်ထူးဆောင်ဆုပစ္စည်းများ။

နောက်ဆက်တွဲ (၂)။ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အရ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များက ကောက်ခံရမည့် အခွန်အခများ (ဇယား ၅)

(၁) မြေယာခွန်၊

(၂) ယစ်မျိုးခွန်၊

(၃) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသည့် ဆည်များ၊ တာတမံများကို အရင်းခံသည့် ရေခွန်၊

တာတမံခွန်နှင့် ထိုဆည်များ၊ တာတမံများ၏ ရေအားဖြင့် ထုတ်လုပ်ရရှိသည့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားသုံးစွဲခ၊

(၄) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်က စီမံခန့်ခွဲခွင့်ရှိသည့် လမ်းများ၊ တံတားများဖြတ်သန်းခ၊

၅။ (က) ရေချိုးငါးလုပ်ငန်းအပေါ်တွင် စည်းကြပ်ကောက်ခံသည့် ဘဏ္ဍာတော်ကြေး၊

(ခ) သတ်မှတ်ထားသော အကွာအဝေးအတွင်း ပင်လယ်ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းအပေါ်တွင် စည်းကြပ်ကောက်ခံသည့် ဘဏ္ဍာတော်ကြေး။

၆။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် ကုန်းလမ်း၊ ရေလမ်းသုံးယာဉ်များဆိုင်ရာ ဥပဒေအရ စည်းကြပ်သောအခွန်၊

၇။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ပိုင်ပစ္စည်းများ ရောင်းရငွေနှင့် ငှားရမ်းခများ၊ ယင်းပစ္စည်းမှ ရရှိသော အခြားအကျိုးအမြတ်များ၊

၈။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များက ပန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများအတွက် သတ်မှတ်ကောက် ခံသည့် အခကြေးငွေများ၊ အခွန်အခများနှင့် အခြားရငွေများ၊

၉။ တိုင်းဒေသကြီးတရားလွှတ်တော် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်တရားလွှတ်တော် အပါအဝင် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်းရှိ တရားရုံးများက ချမှတ်သည့် ဒဏ်ငွေများ၊ ပန်ဆောင်မှုများအတွက် ကောက်ခံသည့် အခွန်အခများနှင့် အခြားရငွေများ၊

၁၀။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေများ ထုတ်ချေးသဖြင့် ရရှိသော အတိုးများ၊

၁၁။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဖြင့် ရရှိသည့် အကျိုးအမြတ်များ၊

၁၂။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်းရှိ သစ်တောများမှ အောက်ပါပစ္စည်းများ ထုတ်ယူသည့်အတွက် ကောက်ခံသည့် အခွန်အခများ -

(က) ကျွန်းနှင့် သတ်မှတ်ထားသော သစ်မာများမှ အပ ကျန်သစ်များအပေါ်တွင် ကောက်ခံသည့်အခွန်၊

(ခ) ထင်း၊ မီးသွေး၊ ကြိမ်၊ ဝါး၊ ငှက်သိုက်၊ ရှားစေး၊ သနပ်ခါး၊ ထင်းရှူးဆီ၊ သစ်မွှေး၊ ပျားထွက်ပစ္စည်းများ စသည်တို့အပေါ် ကောက်ခံသည့် အခွန်။

၁၃။ မှတ်ပုံတင်ကြေး၊

၁၄။ ပွဲခွန်၊

၁၅။ ဆားခွန်၊

၁၆။ ပြည်ထောင်စု ဘဏ္ဍာရန်ပုံငွေမှ ရရှိသည့် ဘဏ္ဍာငွေများ၊

၁၇။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်းရှိ စည်ပင်သာယာရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၏ ထည့်ဝင်ငွေများ၊

၁၈။ ပိုင်ရှင်မပေါ်သော သွင်းထားငွေများနှင့် ပစ္စည်းများ၊

၁၉။ ရတနာသိုက်။

The Asia Foundation

No. 21, Bo Yar Zar Street
14 Ward, Kyauk Kone
Yankin Township
Yangon, Myanmar

No. 27, Pyay Road, 6 1/2 Mile
Hlaing Township
Yangon, Myanmar